YURTSEVERLİK
ASKERLİK ve İTAATSİZLİK ÜZERİNE

TOLSTOY

Rusçadan Çeviren: O. Aydın Süer

epos

EPOS YAYINLARI-68

L. N. Tolstoy

YURTSEVERLİK,
ASKERLİK ve İTAATSİZLİK ÜZERİNE

Derleyen ve Rusçadan Çeviren
Ö. Aydın Süer

Yayıma Hazırlayan
Ali Bektaş

© Ö. Aydın Süer. 2010
© Epos Yayınları, 2010

Düzelti:
Rafet Özen

Kapak Tasarımı:
Zet Tanıtım

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık:
epos

Baskı ve Cilt:
Sözkesen Matbaası (0.312) 395 21 10

Birinci Baskı,
Ankara, 2011
ISBN: 978-975-6790-82-3

EPOS YAYINLARI
GMK Bulvarı 60/20 (06570) Maltepe-Ankara,
Tel.Fax: (0.312) 232 14 70 - 229 98 21
eposyayinlari@eposyayinlari.com
www.eposyayinlari.com

L. N. TOLSTOY

YURTSEVERLİK, ASKERLİK ve İTAATSİZLİK ÜZERİNE

Derleyen ve Rusçadan Çeviren:
Ö. Aydın Süer

epos

Ö. Aydın Süer (1951 –); AÜ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde öğretim üyesidir. 1973-89 yılları arasında Rus Dili ve Edebiyatı'nda öğretim üyeliği yapmıştır. Halen Leh Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanıdır. Yayımlanmış eserlerinden bazıları şunlardır; *19. Yüzyıl Rus Edebiyatı Üzerine Yazılar* (Evrensel Yay.), *Pagaruşa* (Doğan Kitap), *Rusça Konuşma Kılavuzu* (Alkım Yay.).

Çevirilerinden bazıları şunlardır; Maksim Gorki, *Klim Samgin'in Yaşamı* (*1, 2, 3, 4 – Evrensel Yay.*).

içindekiler

1.	M. GANDHİ'YE İKİ MEKTUP	9
2.	DEVRİMCİYE MEKTUP	19
3.	YURTSEVERLİK ve YÖNETİM	29
4.	KİM SUÇLU	57
5.	YURTSEVERLİK Mİ, BARIŞ MI?	63
6.	İKİ SAVAŞ	77
7.	ÇAR'A ve YARDIMCILARINA SESLENİŞ	85
8.	SAVAŞ ve ASKERLİK ÜZERİNE	95
9.	ASKERLİK YÖNERGESİ	103
10.	ASKERLİK HİZMETİNİ REDDETMEK	109
11.	SUBAY TALİMATNAMESİ	113
12.	KARTACA YIKILMALIDIR	125
13.	BAŞÇAVUŞA MEKTUP	137
14.	İSVEÇLİLERE MEKTUP	147

M. GANDHİ'YE İKİ MEKTUP

I[1]

Bana son derece memnuniyet veren ilginç mektubunuzu şimdi aldım. Tanrı, Transvaal'deki değerli kardeşlerimize ve emekçilere yardımcı olsun. Yumuşak başlının, acımasıza, boyun eğmeye ve sevginin gurur ve zorbalığa karşı verdiği savaş, özellikle de dinsel yasanın dünyevî yasayla en sert çatışması olan askerliği reddetme biçiminde her geçen yıl bizde de giderek belirginleşiyor. Askerliği reddetme, giderek daha sık hale geliyor.

---

[1] M. Gandhi'nin Londra'dan gönderdiği 1 Ekim 1909 tarihli mektuba yanıt. Bu mektupta Güney Afrika'da Transvaal'daki Hintlilerin ağır yaşam koşulları ayrıntılı biçimde anlatılmaktadır. Kırk yaşında olan, daha sonra Mahatma (*Büyük Ruh*) olarak adlandırılan Mohandas Gandhi (1869-1947), 1909 yılında Londra'ya gitmiş, oradan Tolstoy'a mektup yazmıştı. Bu mektup 1908 tarihli "*Hintliye Mektup*"a yanıttır.

Mektubunda Gandhi Tolstoy'a: "Dünya görüşümü derinden etkileyen yazılarınızı okuma mutluluğuna eriştim" diye yazmaktadır.

Transvaal'deki Hintlilerin durumuna ilişkin olarak Gandhi şöyle yazmaktadır: "Savaş hâlâ sürüyor ve ne zaman sona ereceği bilinmez; ancak bu savaş pasif direnişin olabileceğini ve zorba gücün anlamsız olduğu yerde galip gelmesi gerektiğini kanıtlamıştır. Sizi sayan ve izlemeye çalışan kişilerin sizin zamanınızı almaya hakları olmadığını, Sizi sıkmaktan kaçınmaları gerektiğini biliyorum. Yine de ben, Sizin hiç tanımadığınız bir kişi, gerçek uğruna ve çözümünü yaşamınızın ana sorunu yaptığınız sorunlar konusundaki tavsiyelerinizi öğrenmek amacıyla, bu mektupla size başvurmaya cüret ediyorum."

Bu mektuba ilişkin olarak Tolstoy, 28 Eylülde V.G. Çertkov'a: "Transvaalli Hintlinin mektubu beni duygulandırdı," diye yazmaktadır.

Hintliye Mektup, tarafımdan yazılmıştır.[2] Çevirisi çok güzel. Krişne hakkındaki başlık size Moskova'dan gönderilecektir.[3]

Reenkarnasyon[4] kelimesini çıkartmak istemezdim, çünkü, kanımca reenkarnasyona inanç, asla ruhun ölümsüzlüğüne, Tanrı'nın âdilliğine ve sevgisine inanç kadar sağlam olamaz. Yine de nasıl istiyorsanız öyle yapın. Mektubumu Hindu diline çeviriyorum ve onun dağıtılıp yayılmasından yalnızca mutluluk duyarım.

Competition,[5] yani parasal teşvik, dinsel konularda uygun düşmez. Sizin yayınlama işine[6] yardımcı olabilirsem çok memnun olurum.

Sizi kardeşçe selâmlarım ve sizinle bağ kurduğum için sevinçliyim.

7 Ekim 1909.

---

[2] 1908'de Tolstoy'un Trakuat Das'a yazdığı mektup-makaleden söz ediliyor. Gandhi ve dostları makaleyi çevirmek istemişler ve öncelikle Tolstoy'un yazdığını doğrulamak istemişlerdir. Gandhi, makalenin çevirisinin elyazmasını eklemiştir.

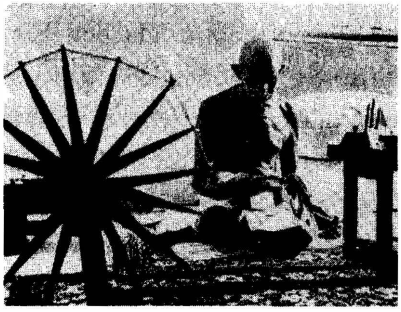
[3] "Hintliye Mektup"da her başlığa Krişçnı'nın özdeyişleri Tolstoy tarafından Rusça'ya çevrilerek epigraf olarak konmuştur. Gandhi, bu özdeyişlerin nereden alındığını sormuştur Bu özdeyişler, Baba Premenad Bharati, "Shree Krishna. The Lord of Love", New York, 1904. adlı kitaptan alınmıştır.

[4] Tolstoy'un makalenin sonunda yer alan reenkarnasyon öğretisine ilişkin itirazları nedeniyle, Gandhi, Tolstoy'dan reenkarnasyon'u Tolstoy'un okuyucuyu ikna etmeye çalıştığı öğretiler arasından çıkartmasını rica etmiştir.

[5] Gandhi, Tolstoy'la "*Pasif Direnişin Ahlâksallığı ve Gerçekliği*" makalesinde yer alan, toplumsal teşvik konusunun amaca uygunluğu konusundaki görüşlerini paylaşmıştır.

[6] Tolstoy "Hintliye Mektup"un basımı sırasında Hintçe çeviriye değil, "*Pasif Direnişin Ahlâksallığı ve gerçekliği*" makalesinin konusunun oluşturulmasına katılımını kastetmektedir.

II

"*Indian Opinion*" derginizi aldım ve kötülüğe karşı koymayanlar konusunda yazdıklarınızı öğrendiğim için mutluyum. İçimde okuduklarımın bende uyandırdığı düşünceleri size yazmak isteği doğdu. Yaşadığım sürece, özellikle de ölümün yaklaştığını fark ettiğim şu sıralarda,[7] kendimce büyük önem taşıdığını varsaydığım duygularımı, özellikle de gerçekte sevgi öğretisinden başka bir şey olmayan, yanlış yorumlara yer vermeyen, kötülüğe karşı koymama olarak adlandırılan eylem konusundaki görüşlerimi başkalarına anlatmak istedim. Sevgi, yani insan ruhunun birliğine olan yönelim ve bundan kaynaklanan etkinlik arzusu, insan yaşamının yüce ve tek yasasıdır ve dünyadaki yanlış öğretilerle kafası karıştırılmadıkça her insan bunu ruhunun derinliklerinde hisseder ve bilir (özellikle çocuklarda bunu daha net görürüz). Bu yasa, dünyamızda Hintli düşünürlerce olduğu gibi, Çinli, Musevi, Yunanlı ve Romalı düşünürlerce de ortaya konmuştur. Sanırım bu, en açık biçimde, tüm peygamberlerin ve yasanın bundan ibaret olduğunu dile getiren İsa tarafından ortaya konmuştur. Üstelik bu yasanın uğradığı ve uğ-

[7] Tolstoy, bu mektuptan kısa bir sonra 7 Kasım 1910'da ölmüştü.– *y.n.*

rayabileceği, dünyevî çıkarlara göre yaşayan insanlara özgü tüm saptırmaları önceden görerek, bu tehlikeyi açıkça belirtmiş, özellikle de bu kişilerin çıkarlarını zor kullanarak koruyacaklarını, onun deyimiyle, darbeye darbeyle karşılık vereceklerini, sahiplendikleri şeyleri zorla geri alacaklarını vurgulamıştır. İsa, zor kullanmanın yaşamın temel yasası olan sevgiyle uyuşmayacağını, her sağduyulu insanın bilmemesinin olanaksız olduğunu, hangi durumda olursa olsun, zorbalığa izin verildiğinde sevgi yasasının yetersiz olduğunun varsayılacağını, dolayısıyla da yasanın yadsınacağını anlamaktadır. Dışarıdan o denli parlak görünen tüm Hıristiyan uygarlığı, bu açık ve garip, bazen bilinçli çoğunlukla da bilinçsiz bir biçimde bu anlaşılmazlık ve çelişki üzerinde gelişmiştir.

Gerçekten de, sevginin yanı sıra karşı koymaya da izin verildiği, yani sevginin yaşamın yasası olmadığı ve olamayacağı, güç kullanma dışında başka bir yasa bulunmadığı, en güçlü olanın hükmettiği dönemler vardır. Hıristiyan âlemi on dokuz yüzyıl böyle yaşamıştır. Tüm zamanlar boyunca insanların yaşamlarını kurarken yalnızca zorbalıkla yönetildikleri bir gerçektir. Hıristiyan uluslarla diğerleri arasındaki tek fark, Hıristiyanlık âleminde sevgi yasasının diğer dinsel öğretilere kıyasla çok net ve anlaşılır biçimde dile getirilmesi, Hıristiyanların bu yasayı coşkulu bir biçimde kabul etmeleri, aynı zamanda da kendilerine zor kullanma hakkı tanımaları ve yaşamlarını zorbalık üzerine kurmalarıdır. Bu nedenle de Hıristiyan ulusların tüm yaşamı, vaaz ettikleriyle yaşamlarını üzerine kurdukları şey arasındaki çelişkiden ibarettir. Bu çelişki, yaşamın yasası olarak kabul edilen sevgi ile gereklilik olarak kabul edilen zorbalık arasındaki çelişkidir. Yöneticilerin hâkimiyeti, mahkemeler ve ordular bu gereklilikler arasında

sayılmakta ve övülmektedir. Bu çelişki, Hıristiyanlık dünyasındaki insanların gelişimiyle birlikte giderek büyümüş ve son dönemlerde son aşamasına ulaşmıştır. Sorun, anlaşıldığına göre şöyle ortaya konmaktadır:

İkisinden biri: Ya hiçbir dinsel öğretiye girdiğini kabul etmediğimiz ve yaşamımızı üzerine kurarken yararlandığımız güçlünün hâkimiyetini kabul edeceğiz, ya da zorbalıkla bizden toplanan vergiler, polis ve adalet kurumları ve ön önemlisi de ordular ortadan kalkacaktır.

Baharda Moskova'nın kız enstitülerinden birisinde yapılan Tanrı Yasası sınavında önce Yasa öğretmeni, daha sonra da orada bulunan bir piskopos kız öğrencilere Hâdisleri, özellikle de 6. hâdisi soruyorlarmış. Hâdise ilişkin doğru yanıtlara piskopos özellikle, "Tanrı Yasası öldürmeyi her zaman mı yasaklamaktadır?" sorusunu yöneltiyormuş. Öğretmenleri tarafından ahlâken çökertilmiş zavallı kızlar, öldürmenin her zaman yasaklanmadığını, öldürmeye savaşlarda ve suçluların idam edilmeleri halinde izin verildiği biçiminde yanıt vermek zorundaymışlar ve öyle de yanıt veriyorlarmış. Ancak bu zavallı kızlardan birisi, (bu olay uydurma değildir ve olayın tanığı tarafından bana nakledilmiştir) yanıtına karşılık olarak aynı sorulduğunda, kesin bir tavırla, öldürmenin her zaman yasak olduğu yanıtını vermiş, piskoposun mâlûm safsatalarına kesin bir inançla karşı çıkarak, öldürmenin Vethii hâdisince her zaman yasaklandığı, İsa tarafından ise yalnızca öldürmenin değil, din kardeşine karşı her tür kötülüğün yasaklandığı yanıtını vermiş. Piskopos, görkemli görüntüsüne ve güzel konuşma becerisi karşısında susmuş ve kız tartışmadan galip çıkmış.

Evet, gazetelerimizde havacılık konusundaki başarılarımız-

dan, karmaşık diplomatik ilişkilerimizden, kulüplerimizden, buluşlarımızdan, her tür ittifaktan, sanat eseri olarak adlandırdığımız yapıtlardan söz ediyoruz, ama bu kızın ne söylediği konusunda susuyoruz; ancak bu konuda suskun kalmamak gerekir, çünkü Hıristiyan âleminde yaşayan herkes az ya da çok bunu hissetmektedir. Sosyalizm, komünizm, anarşizm, kurtuluş ordusu, artan suç oranı, halkın işsizliği, zenginlerin çılgınca büyüyen zenginliği ile yoksulların çılgına artan sefâleti, korkutucu derecede artan intiharlar... İşte tüm bunlar çözümlenmesi mutlaka gereken iç çelişkilerin belirtileridir. Her tür zorbalığın yadsınması ile sevgi yasasının kabulü sorunu da kuşkusuz çözümlenmelidir. Bu nedenle sizin, bize dünyanın öbür ucu gibi gelen Transvaal'deki etkinliğiniz en önemli konu, şu ânda dünyada olagelen olayların en önemlisidir ve buna katılmak, yalnızca Hıristiyan halklar için değil, tüm dünya için kaçınılmazdır. Rusya'da da bu etkinliğin giderek artan askerlik görevini reddetme biçiminde geliştiğini öğrenmek hoşunuza gidecektir sanırım. Sizde kötülüğe karşı koymayanların sayısı ile bizde askerlik görevini reddedenlerin sayısı ne kadar az da olsa, her iki taraf da Tanrı'nın yanlarında olduğunu cesaretle söyleyebilir. Tanrı ise insanlardan güçlüdür.

Hıristiyan uluslar arasında vaaz edilen ve bu arada orduların ve büyük ölçekli savaşlarda insanları öldürmek için silâhlanmanın gerekliliğinin vurgulandığı bozulmuş formu ile de olsa, Hıristiyanlığın tanımları arasında çok açık bir çelişki vardır; bu çelişki kaçınılmaz bir biçimde, er ya da geç, büyük olasılıkla da çok kısa sürede ortaya çıkacak, ya yönetimlerin desteklenmesi için gerekli olan Hıristiyan dininin tanımını ya da orduların ve de onların desteklediği her türlü zorbalığı ortadan kaldıracaktır. Bu çelişki, sizin Britanya ve bizim Rus yönetimleri de dâhil tüm yönetimler-

ce hissedilmekte, doğal bir kendini koruma duygusuyla bu yönetimler tarafından, Rusya'da gördüğümüz ve derginizdeki her hangi bir hükümet karşıtı etkinliğe kıyasla daha etkin yazılardan da anlaşıldığı üzere, daha da enerjik biçimde gözlemlenmektedir. Yönetimler kendileri için asıl tehlikenin ne olduğunu biliyorlar, bu konuda yalnızca çıkarlarını dikkatle kollamanın dışında, olmak ya da olmamak sorununu dikkatle izliyorlar.

En derin saygılarımla Leo Tolstoy. *7 Eylül 1910. Koçetı.*

DEVRİMCİYE MEKTUP

DEVRİMCİYE MEKTUP *

İlginç mektubunuzu aldım ve yanıtlamak fırsatı doğduğu için de çok sevinçliyim.

İlk olarak, doğru anlaşılan bir bencilliğin herkesin yararına olduğunu, ve eski düzenin yıkılmasıyla insan bilincinde çortaya çıkacak ve çabucak yer edecek bir gerçeğin genel bir refahı doğuracağını söylüyorsunuz. İkincisi, insan aklının ortak yaşam koşulları yaratabileceğini ve bu koşullardaki bir insan bencilliğinin başkasına zarar vermeyeceğini söylüyorsunuz. Üçüncüsü ise, yaratılacak olan (bu) ortak yaşam koşullarında, belirli bir zor(lama) olgusunun meydana gelebileceğini, yani insanların, kuramcıların yarattıkları en iyi düzen talebini yerine getirmek için güç kullanabilecekleri ve güç kullanmanın gerekli olduğunu belirtiyorsunuz.

Bu üç sav, günümüzün tüm bilim adamları, siyasetçileri ve ekonomistleri tarafından aynen kabul ediliyor. Ama bunlar, kuramcı bilim adamları tarafından sizin gibi açık yüreklilikle dile getirilmiyor. Kendilerini insanlığın yöneticileri kabul eden yüzlerce, binlerce insanın görüşleri bu üç sav üzerine kurulmuştur. Bu arada, gerçekte bu üç sav, çok garip ve hiçbir şeye dayanma-

* Mektubun kime yazıldığı belli değildir.– *y.n.*

yan boş inançtan başka bir şey değildir. Bencilliğin, yani çekişme ve bölünmenin kaynağının uzlaşma ve birliğe yol açacağı görüşünün bir temele dayanmaması, büyük bölümü en iyilerin değil de en kötülerden oluşan milyonlarca insan için en iyi olabilecek yaşam düzeninin bir avuç insan tarafından kurulabileceğine dair yaygın, ama bir o kadar da boş olan inancın garipliği bir yana, yaratılacak düzenin gerçekleşmesi amacıyla güç kullanılmasına izin verilmesi bile – bu tür düzenlemelerin birbirine karşıt yüzlerce görüş içerdiği düşünülürse – bu garip ve boş inançların temelsizliğini açıkça ortaya koymaktadır.

İnsanlar, emekleriyle ürettiklerinden yararlanma olanağından yoksun olan ve ürettikleri de, azınlığı oluşturan kapitalistler ve yönetimdekiler tarafından ellerinden alınan işçi sınıfının durumunun kötülüğünü ve adaletsizliğini görmektedir. Dolayısıyla insanlığın büyük bölümünü oluşturan işçi sınıfının durumunun değişmesi ve düzelmesi için çareler aramaktadırlar. Ve işte farklı kişiler, bu durumun değişmesi ve düzelmesi için, farklı toplumsal yapıları içeren yöntemler önermektedir. Bazıları, toplumcu işçi düzenine dayanan anayasal monarşi önermekte, aralarından bazıları da sınırlı bir monarşiyi savunmaktadırlar; bir diğer bölümü ise Menşeviklerden, Bolşeviklerden, emekçilerden, maksimalistlerden ve sendikacılardan oluşan bir cumhuriyet önermektedirler. Üçüncü grubu oluşturanlar halkın doğrudan yasamaya katılmasını önerirken, dördüncü grup komünal düzeni ve anarşiyi savunmaktadır. Başka gruplar da mevcuttur. Kuşkusuz insanların refahı için neyin gerekli olduğunu bilen partiler: "Bana yalnızca yönetimi verin, genel refahı oluşturayım" demektedir. Bu üç partinin üyeleri, ya hâli hazırda ya da daha önce yönetimdeydiler, ancak açıklanan genel refah düzeni bir türlü kurulamamış

ve dahası işçilerin durumu giderek kötüleşmeye devam etmiştir. Çünkü, adı ister sınırlı monarşi, anayasal düzen veya Fransa, İsviçre ve Amerika gibi cumhuriyet olsun; yönetimdeki azınlık yönetimi ele aldıktan sonra, insanlara özgü bencillikle davranmış ve doğal olarak da hâkimiyetlerini, işçi sınıfının zararına olan üç avantajı, güç aracıyla elde tutmak için kullanmıştır.

Öyle ki, her devrimde ve yönetimlerin her değişiminde yalnızca hükmedenler değişmektedir: Birilerinin yerini başkaları almakta, fakat işçilerin durumu aynı kalmaktadır (İşçinin durumunun gerçekte her yerde adaletsiz ve kötü olduğundan, iyileşmediği gibi kötüleştiğinden kuşku duyanların Lozinskiy'nin "*Parlamentoculuğun Sonuçları*" adlı güzel kitabını okumalarını öneririm). Bu durum İngiltere, Almanya, Amerika'da böyleydi, şimdi ise Rusya'da da çok belirgin bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Şimdi hâkimiyeti despot bir parti ele geçirmiştir ve doğal olarak da tüm güçlerini karşıt partilerle mücadeleye yöneltecek ve halkın durumunun düzelmesi konusunda herhangi bir kaygı duymayacaktır. Eğer yönetim, anayasa yanlılarının eline geçseydi de aynı şey olur, tutucular ve sosyalistlerle savaşır, aynı biçimde, halkın durumunun iyileştirilmesi konusunda kaygı duymazlardı. Yönetim cumhuriyetçilerin eline geçse, Fransa'da "Büyük Devrim"den ve bunu izleyen devrimlerden sonra ve daha önce ve şimdi, her yerde olduğu gibi, aynı şeyler olurdu. Konu ancak güç kullanılarak çözümlenmekte, güç kullanmaya bir son verilmemektedir. Güç kullanılan, kendisine güç kullanana kin duymakta, fırsat buldukça tüm güçlerini kendisine zor uygulayanlara karşı mücadele için harekete geçirmektedir. Bunun nedeni, sorunların güç kullanılarak çözümünde, zaferi her zaman iyi insanların değil, daha bencil, kurnaz, vicdansız ve acımasız kişilerin kazanma-

sıdır. Bencil, vicdansız ve acımasız kişilerin de elde ettikleri ve yararlanmakta oldukları avantajlardan halkın yararına olacak biçimde vazgeçmeleri için hiçbir neden yoktur. Hükmedenlerin yararlanmakta oldukları avantajlar, her zaman halkın zararınadır. Halkın içinde yaşadıkları aldatmaca ve zulümden kurtulmasını engelleyen şey, şu ya da bu düzenin önceden iyi düşünülmemesi değil, düzenlerin güç kullanılarak kurulması ve desteklenmesidir. Bunun içindir ki, halkın kurtulmasını isteyen insanların, köleleştirilmekten kurtarılan halk için en iyi yaşam düzenini yaratmaları değil, halkı köleleştiren bu güç kullanımından kurtulma yollarını aramaları doğaldır.

Halkı köleleştiren güç kullanımının kökeni nedir ve bunu yapan kimdir? Sayıları birkaç bin olan hükmedenlerin, yöneticilerin ve zenginlerin, milyonlarca işçiyi kendilerine baş eğmeye zorlayamayacakları, fakat şâyet birkaç bin kişi, milyonlar üzerinde hâkimiyet kuruyorsa, işçi-halkın üzerinde kurulan baskının doğrudan doğruya yönetenler tarafından değil, bizatihi halkın kendisi tarafından oluşturulduğu çok açıktır. Halk kendisi üzerinde; çok karmaşık, kurnaz ve ustaca yöntemlerle güç kullanılmasının zorunlu olduğunu hissedeceği bir konuma sürüklenmektedir. Dolayısıyla, halkın köleleştirilmekten kurtarılmasını isteyen insanların, her şeyden önce, halkın kendi kendine yaptığı zulmün nedenlerini araştırmaları ve onları ortadan kaldırmaya çalışmaları doğaldır. Bu arada, Marxlar, Joresler ve Kautskiler ve diğer kuramcıların keşfettiği tarihsel yasalara uygun olarak, insan toplumlarının nasıl olması, nasıl bir düzen kurulması gerektiği konusunda dağlar gibi kitaplar yazılmıştır ve yazılmaktadır. Ancak kötülüğün ana ve temel nedeni olan, işçilerin kendi kendilerine yaptıkları zorbalığın nasıl ortadan kaldırılacağı konusundan kimse söz etme-

diği gibi, aksine, işçi-halkın köleleşmesine neden olan bu zorbalığın gerekliliğine izin verilmektedir.

Sonuçta, ne denli tuhaf görünürse görünsün, bilgiçlik ve akıl yüklü sosyalist, siyasal ve ekonomik eserlerden oluşan ve insan düşüncesini doğal ve sağduyulu yoldan saptıran ve onu yapay, sahte ve yok edici bir yola yönelten bu kitap dağları, aslına bakılırsa, boş, tamamen gereksiz, ayrıca da çok zararlıdır. Tüm bu yazılanlar, ormanlık bir araziden başka toprakları olmayan insanların, toprağı köklerden temizlemek yerine beklemesi ve nihayet toprak, varsayılan tarihsel yasaya uygun olarak kendiliğinden ekilecek hale gelince, toprağa neyin ekilip dikileceğini tartışmalarına benzemektedir. Bilim adamları, gelecekteki düzenin tüm ayrıntılarını tartışarak, köleleştirilen insanların yaşamlarının gelecekte en iyi duruma nasıl getirilebileceğini düşünüyor, gelecekteki bu düzenin nasıl olması gerektiği üzerine ateşli tartışmalar yapıyorlar. Ancak var olduğu sürece, işçinin gelecekteki durumunun iyileştirilmesine dönük herhangi bir toplumsal düzenlemenin önünde engel olarak duran o mevcut zorbalıktan hiç söz etmiyorlar.

İşçi kesiminin durumunun düzelmesi için bir tek şey gereklidir: Gelecekteki düzeni düşünmeden, kendilerine hükmedenlerin arzusuyla bizatihi kendilerine uyguladıkları zorbalıktan kurtulmak.

Halkı, azınlığın yararına olarak kendi kendilerine uyguladıkları zorbalıktan nasıl kurtarmak gerekir? Tek bir yanıt olabilir: İşçi kesimi zorbalıktan, ne türden ve hangi koşullar altında olursa olsun, bu zorbalığa katılmaktan vazgeçtiği takdirde kurtulabilir. Ancak insanların zorbalık uygulamaması veya hangi amaçla, hangi koşullarda olursa olsun bu zorbalığa dâhil olmamaları için

ne yapmak gerekir? Bunun için yalnızca tek çare vardır, o da insanların kendilerinin ne olduğunu anlamaları ve bunun sonucunda da hangi koşullarda neyi yapmaları ya da hangi koşullarda neyi yapmamaları gerektiğini kabul etmeleridir. Şartlar arasında insanın insana yaptığı her tür zorbalık da vardır ve bu, insanın kendisine saygısı açısından kişi bilinciyle bağdaştırılamaz.

İnsanların bizatihi kendilerinin ne olduklarını anlamaları ve bunun sonucunda neyi yapmaları, hangi koşullarda olursa olsun, insanın insana zulmü de dâhil, asla neyi yapmamaları gerektiğini anlamaları için tek gerekli olan, sizin ve yönetici öğretmenlerinizin yadsıdığı ve zamanımıza en uygun şey, yani insanların akıl açısından gelişme derecesi olan dindir.

Sonuçta, işçi kesiminin zulümden kurtuluşunun ve durumunda bir değişime ulaşmanın yolu, daha iyi bir toplumsal düzen oluşturma projelerinde ve bu düzenin gerçekleştirilmesi için güç kullanılmasında değil, halkın öğretmenleri tarafından yadsınan şeydedir. Bu da kişilerde yakınlarına karşı, saygı ve birliğin her türlü ihlaline karşı olanaksızlığı, ne tür olursa olsun yakınlarına karşı güç kullanılmasının ahlâksal geçersizliğinin kabul edildiği bir dinî bilincin oluşturulması ve yaygınlaştırılmasıyla olur. Zor kullanma olasılığını dışlayan böyle bir din bilinci, eğer bir yandan din dışı boş inançlar, diğer yandan da daha zararlı olan yalancı bir bilime dayalı boş inançlar olmasa, kolayca benimsenir ve yalnızca Hıristiyanlar tarafından değil, günümüzdeki tüm insanlık tarafından kabul edilirdi;

> Siz, doğru anlamda bir bencilliğin herkesin iyiliğine olduğunu, toplum acı çekerken, insanın kişisel mutluluğundan tat alamayacağını, gelecekte arzulanan toplum düzeninin, emeğin ve tüm insanların dayanışması üzerine kurulması gerektiğini söylüyorsunuz. Tüm bunlar

çok doğru, ancak bu düzen, böyle bir toplumun kurulmasını engelleyecek olan zorbalıkla değil, yalnızca temelini sevginin oluşturduğu dinsel duyguyla elde edilebilir.

Halkın, yönetenlerin arzularına bağlı olarak kendi kendisine yaptığı zulümden kurtulması için gereken şey, halkın arasında zamanımıza uygun bir dinin oluşmasıdır. Bu din, tüm insanların aynı Tanrısal kökenden geldiğini kabul etmeli, bu nedenle de insanın insana zulmetmesine izin vermemelidir.

Zorbalıktan kurtulduktan sonra halkın nasıl bir düzen kuracağına gelince; halk kurtuluş(u) gerçekleştikten sonra kuracağı düzeni kendisi düşünecek, bilgin profesörlerin yardımı olmadan kendisine uygun ve gerekli düzeni bulacaktır.

Sizin belirttiğiniz düşünceler, zamanımızda birçok insan tarafından paylaşılmıştır, bu yanıtı size gönderirken aynı zamanda da bunu basıma vereceğimi size bildirmek isterim.

Yasnaya Polyana, *30 Ocak 1909.*

YURTSEVERLİK ve YÖNETİM

YURTSEVERLİK ve YÖNETİM

I

Zamanımızdaki yurtseverliğin, zararlı ve insanlığın uğradığı felâketlerde büyük sorumluluğu olduğu ve doğal olmayan bir duyguyu taşıdığı düşüncesini belirtmeyi sık sık düşünmüşümdür. Bu nedenle yurtseverlik duygusu, günümüzde olduğu gibi eğitimle verilmemeli, aksine sağduyu sahibi insanlar tarafından ezilmeli ve yok edilmelidir.

Genel silâhlanma ve yıkıcı savaşlar sonucunda devletlerin batmasının nedeninin yurtseverlik olduğu tartışma götürmez ve açık bir olgudur. Ancak şaşırtıcı biçimde, yurtseverliğin geri kalmış, zamanı geçmiş ve zararlı olduğuna ilişkin öne sürdüğüm tüm kanıtlar, bu zamana kadar suskunlukla, kasıtlı bir anlaşılmazlıkla karşılanmış ya da bunlara karşı sürekli aynı itirazlarla karşı çıkılmıştır.

Fakat sadece kötü bir yurtseverliğin ve şovenizmin zararlı olduğu, gerçek ve iyi yurtseverliğin ise çok yüce bir ahlâksal

duygu olduğu ve yurtseverliğin tartışılmasının sadece akılsızlık değil, aynı zamanda bir suç da oluşturduğu söylenmektedir. Ama gerçek ve iyi yurtseverliğin ne olduğu ise hiçbir zaman dile getirilmemektedir. Yurtseverliği açıklamak yerine, ya süslü sözler söylenmekte veya yurtseverlik kavramının hepimizin bildiği ve çok acı çektiğimiz – yurtseverlikle hiç ilgisi olmayan – bir açıklaması dile getirilmektedir.

Genellikle gerçek ve iyi yurtseverliğin, kendi ulusunun ve devletinin diğer ulusların mutluluğunu ihlâl etmeyecek karşılıklı refah içinde yaşamayı arzu etmek olduğu söyleniyor.

Geçenlerde bir İngiliz ile günümüzde süren savaşı[1] konuştuğumuzda, kendisine bu savaşın gerçek nedeninin, genelde iddia edildiği gibi sadece çıkar amaçlı olmadığını, tüm İngiliz toplumunun ruh halinden de anlaşıldığı üzere, yurtseverlik olduğunu söyledim. İngiliz savaşın nedeninin yurtseverlik olduğunu kabul etmedi. Ve eğer savaşın nedeni yurtseverlikse, şu ânda İngilizleri heyecanlandıran yurtseverliğin kötü bir yurtseverlik olduğunu; iyi olan yurtseverliğin kendisini saran yurtseverlik olduğunu ve bunun da yurttaşı olan İngilizlerin kötü davranışlardan kaçınmalarını istemekten ibaret olduğunu söyledi.

---

[1] Güney Afrika'daki Flaman kökenli Boerler ile İngilizler arasında çıkan iki savaş. Savaşlardan ilki, 1880-1881 yıllarındaydı. Transvaal (Güney Afrika Cumhuriyeti: Cumhuriyet dört eyalete bölünmüştür: Cape, Natal, Transvaal ve özerk Orange eyaleti) ve Orange devletlerinin kuruluşuna karşı çıkan İngilizler, Transvaal'a savaş açtılarsa da Majuba Hill'de yenilgiye uğradılar (1881). İngilizler, yenilgi üzerine Transvaal'ın bağımsızlığı tanıyarak barış imzaladılar.

Savaşlardan ikincisi 1899 yılında başladı, barış anlaşmasının imzalandığı 1902 yılına dek sürdü. Yenilgiye uğrayan Transvaal Cumhuriyeti ile Orange Serbest Devleti'ne (Orange Free State) özerklik verildi ve Transvaal 1909'da, Güney Afrika Birliği'ne girdi.–*y.n.*

Kendisine:

– Gerçekten yalnızca İngilizlerin mi kötü davranmamalarını istiyorsunuz? diye sordum.
– Bunu herkes için diliyorum, dedi ve bu yanıtıyla da, gerçek mutluluğun özelliğinin, ahlâksal, bilimsel ve hattâ pratiklikle ilgisinin olmadığını, özünde tüm insanları kapsamasından kaynaklandığını, dolayısıyla da böyle bir mutluluğu kim isterse istesin, bu isteğin yurtseverliği savunması bir yana, yurtseverliği dışladığını da açıkça gösterdi.

Aynı biçimde, başka (yurtseverlik) savunucularının kavramın altına kasten koymaya çalıştıkları gibi, yurtseverlik her bir ulusun özelliği de değildir. Bu kişiler, her ulusun kendi özelliklerinin insanlığın gelişiminin gerekli koşulunu oluşturduğunu, dolayısıyla bu özelliklerin desteklenmesine yönelik bir yurtseverliğin iyi ve yararlı bir duygu olduğunu söylüyorlar. Her ulusun bir zamanlar var olan özellikleri, gelenekleri, inancı ve dili, insanlığın yaşamı için gerekli koşulları oluştursa bile, aynı özelliklerin günümüzde artık insanların bilincine vardıkları ulusların kardeşçe birliği idealinin gerçekleşmesine engel oluşturduğu açık bir olgu değil midir?

İşte bu nedenledir ki, Rus, Alman, Fransız, Anglosakson olsun, bu özelliklerin korunması ve desteklenmesi, bu arada yalnızca Macar, Polonya, İrlanda uluslarının değil, aynı zamanda Bask, Provansal, Moldova, Çuvaş ve birçok diğer küçük ulusun özelliklerinin korunması ve desteklenmesine yol açmakta, insanların yakınlaşmasına ve birliğine değil, bu ulusların giderek yabancılaşmasına ve ayrılmalarına hizmet etmektedir.

Sonuç olarak, hayal edilen değil, hepimizin bildiği, günümüz

insanlarının büyük bölümünün etkisi altında kaldığı, insanların sonsuz acılar çektiği gerçek yurtseverlik, halkının ruhsal iyiliğini, (ruhsal iyiliği yalnızca kendi halkına dilemek olmaz) ya da kendi ulusunun özelliklerinin gelişimini dilemek değil, (özellik bir duygu değildir) kendi ulusunun veya devletinin diğer tüm uluslara ya da devletlere yeğlenmesi gibi çok belirgin bir duygudur. Bu nedenle, yalnızca diğer ulusların ve devletlerin refahlarının ve güçlerinin zararına bir biçimde elde edilen ve elde edilebilecek olan bir olgudan, yani bir ulus ya da devlet için en fazla refahın ve gücün dilenmesinden başka bir şey değildir.

Sonuçta yurtseverlik bir duygu olarak kötü ve zararlı olduğu kadar, bir öğreti olarak da aptalcadır; zira her ulus ve devlet, kendisini en iyi ulus ya da devlet olarak sayarsa, tüm bu devletler kaba ve zararlı bir yanılgı içine düşeceklerdir.

2

Yurtseverliğin zararlı ve akılsız bir şey olmasının insanlar tarafından kolayca anlaşılacağı açıktır. Ancak, eğitim görmüş, akıllı insanların bu zararlı hali görememesi bir yana, hiçbir temele dayanmayan yurtseverliği, büyük bir dirençle ve hararetle savunmaları, aynı zamanda yurtseverliğin zararlı ve akıldışılığına ilişkin mevcut kanıtları çürütmeye çalışmaları ve yurtseverliğin yüceliğini ve erdemini övmeyi sürdürmeleri şaşırtıcıdır.

Bu ne demektir?

Bana bu şaşırtıcı olgunun tek bir açıklaması var gibi geliyor. İnsanlık tarihi eski çağlardan günümüze kadar, tek tek bireylerin ya da aynı soydan gelen toplulukların gelişmemiş düşüncelerden

gelişmiş düşüncelere doğru bilinçlenme hareketi olarak incelenebilir.

Tek tek bireyler ve aynı soydan gelme insan toplulukları tarafından kat edilen tüm yol, hayvansal yaşam düzeyinde bulunan en alt basamaktan, insan bilincinin şu ândaki tarihsel süreçte ulaşabileceği en üst basamağa giden ve birbirini izleyen basamaklar dizisi olarak düşünülebilir.

Her insan, aynı soydan gelen farklı insan toplulukları gibi – uluslar, devletler – daima bu düşünce basamaklarını geçmiştir ve geçmektedir. Bazı insan grupları ileri gider, diğerleri oldukça geri kalır, çoğunluğu oluşturan üçüncü bir grup ise ortalarda yer alır. Ancak, hangi basamakta bulunurlarsa bulunsunlar, kaçınılmaz ve dizginlenmez bir biçimde alt basamaklardan üst basamaklara doğru yol alırlar. Ve her zaman, her tarihsel ânda, gerek farklı bireyler, gerekse de insan toplulukları, ileri, orta ya da geri düzeyde de olsalar, hareket ettikleri üç düşünce basamağında, üç farklı yaklaşım içinde olurlar.

Gerek farklı bireyler, gerekse de farklı insan grupları ya da örneğin bizim Hıristiyan dünyamız için, yamyamlık, toplu yağma, kadınların sömürülmesi vb. gibi geçmişe ait, zamanı geçmiş, artık yabancı gelen ve yeniden geriye dönülmesi mümkün olmayan, yalnızca anılarda kalan düşünceler vardır; İnsanlara eğitimle, örneklemeyle, tüm çevrenin etkinliğiyle telkin edilen, belirli bir ânda geçerli olan düşünceler de vardır ve insanlar o ânda bunların etkisi altında yaşarlar; örneğin günümüzde mülkiyet, devlet yapısı, ticaret, evcil hayvanlardan yararlanma düşüncesi vb gibi.

Bir de geleceğe yönelik düşünceler vardır ki, bunlardan bazıları çok yakın bir zamanda gerçekleşecektir ve insanları yaşam biçimlerini değiştirmeye ve eski formlarla savaşmaya zorlarlar;

örneğin, bizim şu ânda düşünce dünyamızda yer alan işçilerin özgürlüğü, kadınların eşit haklara sahip olması, etle beslenmenin azaltılması gibi artık insanlarca bilincine varılan, ancak yaşamın eski formlarıyla henüz savaşmaya başlamayan düşünceler.

Günümüzde ideal düşünceler olan zorbalığın yok edilmesi, ortak mülkiyet kurulması, tek din, insanların genel kardeşliği de bu düşüncelerdendir.

İşte bunun içindir ki, her insan ve insan topluluğu, hangi basamakta bulunurlarsa bulunsunlar, arkalarında geçmişe ilişkin köhneleşmiş anıları ve ileriye dönük olarak da geleceğin idealleri ni birlikte taşıyarak; sürekli olarak devam eden geçmiş düşüncelerle o ândaki düşüncelerin savaşımı sürecinde, aynı ânda yaşama dâhil olan geleceğin düşünceleriyle bir arada bulunurlar. Genelde, geçmişte yararlı, hattâ gerekli olan bir düşünce o ânda gereksiz hale gelir ve bu düşünce, uzun ya da kısa bir mücadeleden sonra yerini daha önce ideal olan ve o ân için geçerli hale gelen yeni bir düşünceye bırakır.

Ancak, eskimiş ve yerini insanların bilincinde yüksek bir düşünceye bırakmış olan düşünce, öylesine bir düşüncedir ki bazen, toplum üzerinde çok fazla etkisi olan bazı insanlar için bu eskimiş düşünceye tutunmak yararlı olabilir. O zaman da bu eskimiş düşünce, diğer açılardan değişen yaşamın düzeniyle çok çelişkili olmasına karşın, insanları etkilemeyi ve onların davranışlarını yönetmeyi sürdürebilir. Eskimiş düşüncelerde böylesi bir gecikme, din alanında her zaman geçerli olmuştur ve olmaya devam etmektedir. Bunun nedeni, konumları gereği çıkarları eskimiş dinsel düşünceyle bağlantılı olan din adamlarının, mevcut üstünlüklerinden yararlanarak insanları eskimiş düşünceye bağlı tutmaya çalışmalarıdır.

Aynı durum benzer nedenlerle, devletin yurtseverliğe yaklaşım düşüncesi için de geçerlidir, çünkü tüm devlet sistemi bunun üzerine kurulmuştur. Artık ne anlamı ne de yararı olan bir düşüncenin desteklenmesinden çıkarı olan insanlar, kasıtlı olarak eski düşünceyi desteklemektedirler. İnsanları etkilemek için güçlü araçlara sahip olan bu kişiler, çıkarları için bunu her zaman yapabilirler.

Artık eskimiş olan yurtseverlik düşüncesinin, günümüzde Hıristiyan dünyasına giren düşünce yapısına tam anlamıyla ters düşmesi nedeniyle ortaya çıkan tuhaf çelişkinin açıklaması, bana göre çıkarlar meselesidir.

3

Yurtseverlik, kendi halkına karşı sıra dışı bir sevgi duygusu taşıyan insanların aynı zamanda huzurlarını, sahip olduklarını ve hattâ yaşamlarını, düşmanların zorbalığı ve katliamı karşısında, kendi halkından zayıfları savunma uğruna yiğitçe bir fedâ etme öğretisi olarak, her halkın, kendi refahı ve gücü için, diğer halkın insanların malının mülkünün yağmalanmasının ve katledilmelerinin olası ve âdil kabul edildiği bir dönemde yüksek bir düşünceydi; ama 2000 yıl kadar önce, insan bilgeliğinin yüksek temsilcileri, insanların kardeşliği gibi yüksek bir düşüncenin bilincine varmaya başladılar ve bu düşünce giderek daha fazla bilinci etkileyerek günümüzde çok farklı bir biçimlerde ortaya çıktı.

Günümüz insanı haberleşme araçlarının, sanayi, ticaret, sanat ve bilgi birliğinin (ilişkilerinin) kolaylaşması sayesinde, birbirine öylesine bağlandı ki, diğer komşu halklar tarafından fethedil-

me, öldürülme ve zorbalığa maruz kalma tehlikesi neredeyse ortadan kalktı ve tüm halklar (halklar, yönetimler değil) aralarında barışçıl, birbirleri için yararlı ve dostça, ihlal edilmesi gereksiz ve anlamsız olan ticarî, ekonomik ve zihinsel ilişkiler içine girdiler. Bu nedenle, eskimiş yurtseverlik duygusu, gereksiz ve çeşitli halkların insanlarının kardeşliği bilinci ile uzlaşmayan bir düşünce olarak giderek yok olmaktadır ve büyük olasılıkla tamamen ortadan kalkacaktır: Ancak bu arada ters bir durum da ortaya çıkmaktadır, çünkü bu eskimiş ve zararlı duygu, var olmayı sürdürdüğü gibi, giderek daha fazla güç kazanmaktadır.

Halklar herhangi bir sağduyulu temele dayanmaksızın, bilinçlerine ve çıkarlarına aykırı olarak, devletlerinin diğer uluslara saldırmasına, ele geçirdikleri yabancı halklar üzerinde hâkimiyet kurmalarına ve onlara zor kullanmalarına sıcak baktıkları gibi, bundan mutluluk duymakta, yönetimleriyle gururlanmaktadırlar. Büyük devletlerin hâkimiyeti altına giren ve zulüm gören küçük halklar, yani İrlandalılar, Polonyalılar, Çekler, Finlandiyalılar, Ermeniler, kendilerini ezenlerin yurtseverliğine tepki gösterirken, bu ulusların bu eskimiş ve gereksizleşmiş, anlamsız ve zararlı duygusuna öylesine bulaşmışlardır ki, tüm etkinlikleri bu duygu üzerinde yoğunlaşmış, başkalarının yurtseverliğinden dolayı acı çekerken, yine bu duygu yüzünden başka halklara karşı aynı duyguyla hareket etmeye hazır duruma gelmişlerdir.

Bunu nedeni, kendilerini yöneten sınıfların (bu sözcükle, yalnızca memurlarıyla birlikte bir tek yönetim değil, olağandışı iyi durumlarından yararlanan tüm sınıflar, yani kapitalistler, gazeteciler, sanatçı ve bilim adamlarının büyük bir bölümü kastedilmektedir) halk kitlelerine kıyasla ayrıcalıklı konumlarını yalnızca yurtseverlik davranışı tarafından desteklenen devlet yapısı saye-

sinde elde tutabilmeleridir. Halkı etkilemek için ellerinde en güçlü araçlara sahip olan bu yönetimler, sürekli olarak kendi içlerindeki ve başkalarındaki yurtseverce duyguları desteklemekte, bundan dolayı da devlet hâkimiyetini destekleyen bu duygular, yönetim tarafından her şeyden fazla ödüllendirilmektedir.

Tıpkı bir askerin kariyerini yalnızca yurtseverlik duygusunun yol açtığı savaşta kazanması gibi, bir memur da işinde ne derece başarılı oluyorsa, o derece yurtseverdir.

Yurtseverlik ve bunun sonucu olan savaşlar, gazete çalışanlarına büyük gelir getirmekte, ticaret yapanların büyük bölümüne kazanç sağlamaktadır. Her bir yazar, öğretmen ya da profesör; konumunu yurtseverlik konusunda vaaz verdiği ölçüde sağlamlaştırmaktadır. Bir imparator ya da kral, yurtseverliğe ne derece bağlıysa o denli ün kazanmaktadır.

Ordu, para, okullar, din ve basın yönetici sınıfların elindedir. Okullarda okuyan çocukların yurtseverlik duygusu tarih dersleriyle körüklenmektedir. Bu dersler, uluslarını tüm ulusların en iyisi ve her zaman haklı bir ulus olarak göstermektedirler.

Yetişkinlerde ise bu duygu tiyatro ve gösterilerle, törenlerle, anıtlarla, gerçekdışı şeyler yazan yurtsever basın aracılığıyla körüklenmektedir. Öncelikle yapılan şey, her tür haksızlığı ve acımasızlığı diğer uluslara karşı uygulamak, bu uluslarda kendi uluslarına karşı düşmanlık uyandırmak, daha sonra da bu düşmanlıktan kendi uluslarında da düşmanlık uyandırmak için yararlanmaktır.

Dehşet verici bu yurtseverlik duygusu Avrupa uluslarında çok hızlı gelişmiş, günümüzde son aşamasına gelmiştir ve artık daha fazla gelişme göstermesine de olanak yoktur.

4

Günümüz Hıristiyan dünyasında, insanların yurtseverlik duygusuyla yönlendirilmelerinin sonucunda ortaya çıkan bu şaşırtıcı ahmaklığı en açık biçimde ortaya koyan olaylar, genç insanların bile belleğinde yer etmiştir.

Almanya'daki yönetici sınıflar, uluslarının yurtseverlik duygularını öyle bir noktaya getirmişlerdir ki, XIX. Yüzyılın ikinci yarısında bir yasa teklifi sunulmuş ve buna göre tüm insanların istisnasız asker olmaları istenmiştir; tüm oğullar, çocuklar, babalar, bilim ve din adamları öldürmeyi öğrenmeye, bir üst rütbenin itaatkâr kölesi olmaya ve koşulsuz bir biçimde öldürülmesi emredilen herkesi öldürmeye hazır olmalıydılar; yani tüm devlet başkanlarının en küstâhı olan II. Willhelm'in* açıkça ilân ettiği gibi, ezilen ulusları, haklarını savunan kendi işçilerini, babalarını ve kardeşlerini de...

İnsanların en iyi duygularını en kaba biçimde inciten bu korkunç karar, yurtseverliğin etkisi altında, hiç itiraz görmeden Alman halkı tarafından kabul edildi.

Bunun sonucu, Fransızlara karşı kazanılan zaferdi. Bu zafer

---

* II. Wilhelm (1859-1941): 1888-1918 arasında Almanya İmparatoru. Ulusal birliğini kurmakta geciktiği için sömürgecilik yarışında geride kalmış olan Almanya'yı bir sömürge imparatorluğuna dönüştürme hevesiyle I. Dünya Savaşının başlıca hazırlayıcılarından olmuştur. Joseph Chamberlain (1836-1914) : İngiliz siyasetçi. 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarında uzun yıllar Sömürgeler Bakanlığı yapmıştır. Bu görevi boyunca İngiltere'nin "deniz aşırı çıkarlarını korumak" adına beş kıtada birçok askerî harekâtın ve savaşın kararını vermiştir. İngiltere'nin çıkarları için yürüttüğü politikalarla bir yandan emperyalist güçler arasında dünya savaşına dönüşecek bir kapışmayı kaçınılmaz kılarken, bir yandan da böyle bir savaşın patlamasını önlemeye boşu boşuna çabalamıştır. II. Dünya Savaşının patlak verdiği sırada İngiltere Başbakanı olan ve izlediği politikalarla bu savaşın patlamasının başlıca sorumluları arasında görülen oğlu Neville ile karıştırılmamalıdır. – *y.n.*

öncelikle Almanya'nın, daha sonra da Fransa, Rusya ve diğer büyük devletlerin yurtseverlik duygularını iyice körükledi ve kıta devletlerindeki tüm insanlar genel bir askerî itaat uygulanmasını, yani eski dönemlerdeki hiçbir kölelik düzeniyle kıyaslanamayacak derecede aşağılandıkları ve iradesiz kaldıkları bir köleliği hiç ses çıkarmadan kabullendiler. Bundan sonra da kitlelerin yurtseverlik adına kölece baş eğişi, yönetimlerin küstâhlığı, acımasızlığı ve akılsızlığı artık sınır tanımaz bir hale geldi. Kısmen keyfilikten, kısmen şöhret düşkünlüğünden, kısmen de çıkar için Asya, Afrika ve Amerika'da yabancı toprakların ele geçirilmesine başlandı ve yönetimlerin birbirlerine olan güvensizliği ve kini giderek arttı.

Ele geçirilen topraklardaki halkın yok edilmesi, kendiliğinden de anlaşılacağı üzere, sıradan bir olay olarak kabul edildi. Sorun, yalnızca kimin yabancı toprakları önce ele geçireceği ve oradaki halkı yok edeceğiydi.

Tüm yöneticiler açıktan açığa itaat altına aldıkları halklara ve birbirlerine karşı en sıradan adalet kurallarını ihlâl etmekle kalmadıkları, her tür aldatmacaya, dolandırıcılığa, rüşvete, hileye, ispiyonculuğa, yağmaya, cinayete başvurdukları gibi, halklar da tüm bunları onaylamak bir yana, başka devletler değil de kendi devletleri bunları yaptıkları için mutluluk duymaktadırlar. Halkların ve devletlerin birbirlerine karşı düşmanlığı son dönemlerde öyle şaşırtıcı noktalara geldi ki, bir devletin diğerlerine saldırması için bir neden yokken bile, tüm devletler tırmalamaya hazır tırnakları ve bilenmiş dişleriyle karşı karşıya durmakta, yalnızca bir diğerinin başına gelebilecek bir felâketle zayıf düşmesini beklemekte, böylelikle de en az tehlike riskiyle ona saldırmak ve onu yıkmak için fırsat kollamaktadırlar.

Hıristiyan dünyası olarak adlandırılan tüm uluslar, yurtsever-

lik yüzünden öylesine canavarlaşmışlardır ki, yalnızca ölmek ya da öldürmek gerekliliğiyle yüz yüze olanlar değil, Avrupa'da kimse tarafından tehdit altında olmayan evlerinde sakin bir biçimde yaşayan insanlar da bu cinayetleri arzulamakta ve sevinmektedirler. Avrupa ve Amerika'daki tüm insanlar çabuk ve kolay haberleşme ve basın sayesinde, her savaşta, Roma sirkindeki bir izleyici edasıyla, oradakiler gibi öldürmeye sevinmekte ve kana susamış bir halde: "*Pollice verso*!"[2] diye haykırmaktadırlar.

Yalnızca yetişkinler değil, çocuklar, temiz ve akıllı çocuklar bile, hangi ulustan olurlarsa olsunlar, 700 değil de 1000 Boer'in mermilerle öldürüldüğünü öğrendiklerinde sevinmektedirler.

Tanıdığım anne ve babalar, bu canavarlık konusunda çocuklarını da teşvik etmektedirler.

Ancak iş bu kadarla da kalmamaktadır. Bir devletin askerî gücünü artırması, (her devlet tehlike içinde olduğu için, yurtseverlik uğruna bu gücü artırmaya çalışmaktadır) komşusunun da yurtseverlik yüzünden askerî gücünü artırmaya zorlamakta, bu da ilk devletin gücünü yeniden artırmasına yol açmaktadır.

Aynı şey kaleler ve filolar için de geçerlidir: Bir devlet 10 zırhlı yaparsa, komşuları 11 adet yapmakta: O zaman da ilk devlet 12 adet yapmakta ve bu durum sonsuza dek sürmektedir.

"Ben seni çimdikleyeceğim", "ben de seni yumruklayacağım", "ben de seni kamçılarım", "ben de seni sopayla döverim", "ben de silâhla vururum". Bu biçimde yalnızca haylaz çocuklar, sarhoşlar ya da hayvanlar kavga eder. Ancak bu durum en gelişmiş, yurttaşlarını ahlâk ve eğitimle yöneten devletlerin yüksek düzeydeki temsilcileri arasında olup bitmektedir.

[2] Gladyatöre verilen "öldür" emrini simgeleyen işaret. –*y.n.*

5

Durum giderek kötüleşmekte ve yok oluşa açıkça giden bu kötüleşmeyi durdurmanın hiçbir olanağı yoktur. Saf insanlar için, görünürdeki bu durumdan tek çıkış yolu, son günlerdeki olaylarla kapanmıştır. Sözünü ettiğim şey, Haan Konferansı ve bunu izleyen İngiltere ile Transvaal arasındaki savaştır.

Az ve yüzeysel düşünen insanlar, uluslararası tahkimin bu savaşın felâketlerini ve giderek artan silâhlanmayı ortadan kaldırabileceği düşüncesiyle avunabilecek olsalar bile, Haan Konferansı ve onu izleyen savaş, sorunun bu yolla çözümünün olanaksızlığını açıkça göstermiştir. Haan Konferansı'ndan sonra, ordular besleyen yönetimler var olduğu sürece silâha ve savaşa son vermenin olanaksızlığı ortaya çıkmıştır. Anlaşma olabilmesi için anlaşan tarafların birbirlerine güvenmeleri gerekir. Devletlerin birbirlerine güvenebilmeleri için, parlamenterlerin toplantı için bir araya geldiklerinde yaptıkları gibi, silâhlarını bırakmaları gerekir. Birbirlerine güvenmeyen yönetimler silâhları yok etmek ve azaltmak bir yana, askerî güçlerini komşularının artırdığı oranda artırdıkça ve her devletin bir diğerine saldırabileceğini bilerek mümkün olabildiğince casuslar aracılığıyla askerî hareketleri izlemeye devam ettikçe, herhangi bir anlaşmaya olanak yoktur ve nihayet her konferans ya aptallık, ya oyun, ya küstâhlık ya da bunların hepsi anlamına gelecektir.

Bu konferansın korkunçluğu, özellikle Rusya yönetimine diğerlerinden daha uygun düşmektedir. Rus hükümeti, yurt içinde yayınladığı bildirilere ve çarın mektuplarına kimsenin itiraz etmemesinden dolayı şımararak, en ufak bir tereddüt göstermeden halkını silâhlarla iflas ettirirken, Polonya'yı ezerken, Türkistan ve Çin'i talan ederken, sıra dışı bir kinle Finlandiya'yı boğarken,

herkesin kendisine inandığından emin olarak, diğer devletlere silâhsızlanmayı önermektedir.

* * *

Ancak bu öneri, özellikle asker sayısının artırılması konusunda emirler verilse de ve herkesin duyduğu sözcükler diğer devletlerin kendi halkları karşısında komik ve açıkça iki yüzlü toplantıları reddedemeyeceğini vurgulasa da, ve delegeler gelecekte bir şey çıkmayacağını bilerek toplansa da ve birkaç ay boyunca aldıkları iyi maaş nedeniyle içten içe gülseler de, ne denli tuhaf, beklenmedik ve yüzsüzce olsa da, hepsi halklar arasında barışın tesisi konusunda çok kaygılıymış görüntüsü vermekteydiler.

Korkunç bir kan dökülmesiyle, yani kimsenin durdurmaya kalkışmadığı Tranvaal Savaşıyla sona eren Haan Konferansı, her ne kadar beklenen sonuçları vermese de yararlıydı. Yararlı olmasının nedeni, halkların başına gelen kötülükler eğer yönetimler bunu tam olarak isteseler bile devlet yönetimlerince düzeltilemeyeceğinin yani devletlerin ne silâhlanmayı ne de savaşları ortadan kaldıramayacaklarının açıkça anlaşılmasıydı. Yönetimler, varlıklarını sürdürebilmek için halklarını diğer halkların saldırısından korumak zorundadırlar; ancak hiçbir halk diğerine saldırmayı istemiyor ve saldırmıyor, bu yüzden de barış istemeyen yönetimler aynı zamanda diğer halkların nefretini üzerlerine çekmek için çaba göstermektedirler. Diğer halkların nefretini üzerlerine çektikten sonra da, kendi halklarında yurtseverlik duygusu uyandırmakta, halkı tehlike içinde olduklarına ve kendilerini savunmaları gerektiğine inandırmaktadırlar.

Yönetimi ellerinde bulunduran hükümetler, diğer halkları da tahrik etmekte, aynı zamanda kendi halklarında yurtseverliği

uyandırmakta ve her ikisini de yapmak için çaba göstermektedirler; aslında bunu yapmamaları olanaksızdır, çünkü var oluşları bunun üzerine kurulmuştur.

Her ne kadar yönetimler, önceleri kendi halklarını diğer halkların saldırılarından korumak ve halklarında yurtseverliği uyandırmak için gerekli idiyse de, şimdi kasıtlı olarak halklar arasındaki mevcut barışı ihlal etmekte ve aralarında düşmanlık uyandırmaktadırlar.

Eğer toprağı ekmek için sürmek gerekiyorsa, toprağı sürmek akılıca bir iştir; ama tohumlar ekildikten sonra çift sürmenin akılsızca ve zararlı olduğu çok açıktır. Yönetimler kendi halklarını aynı şeyi yapmaya, mevcut olan ve yönetimler olmadığı takdirde hiçbir biçimde bozulmayacak birliği bozmaya zorlamaktadırlar.

6

Günümüzde insanların o olmadan varlıklarını sürdürmenin mümkün görünmediğini düşündükleri yönetimler gerçekte nedir?

Yönetimlerin, gerekli ve örgütlenmiş komşulara karşı savunmasızlıktan doğan kötülüklerden daha az kötü oldukları bir dönem varsa bile, artık bu yönetimler gereksizleşmiş ve en kötüsü de, kendi halklarının gözünü korkuttukları tüm kötülüklerden çok daha zararlı bir duruma gelmişlerdir.

Çinlilerin önerdikleri gibi, yalnızca askerî yönetimler değil, genelde tüm yönetimler, günahsız ve sadece dinsel işlevi olan kişilerden oluşturulursa, artık yararlı demiyorum ama zararsız olabilirler. Ancak yönetimlerin zorbalık yapmaktan ibaret olan etkinlikleri gereğince, daima dinselliğe karşıt unsurlardan, en küstâh, kaba ve düşük ruhlu insanlardan oluşacaklardır.

Bu nedenle, askerî gücü kontrol eden her yönetim, korkunç ve dünyadaki en tehlikeli oluşumdur. Kapitalistleri ve basını da bünyesinde bulunduran yönetim, en geniş anlamıyla, insanların büyük bir bölümünün üstünde yer alan küçük bir azınlığın yönetimi elinde bulundurduğu bir örgütlenmeden başka bir şey değildir. Bu azınlık daha küçük bir azınlığa itaat etmekte, bu daha küçük azınlık daha da küçük bir azınlığa itaat etmekte, sonunda birkaç ya da tek bir kişi askerî güç aracılığıyla herkesin üzerinde hâkimiyet kurmaktadır. Sonuç olarak bu koniye benzer bir yapı; tüm bölümleri başlarında bulunan kişilerin ya da tek bir kişinin tam bir hâkimiyeti altındadır.

Bu koninin tepesini, diğerlerinden daha kurnaz, küstâh ve vicdansız insanlar ya da insan veya daha kurnaz ve vicdansız kişilerin tesadüfî bir mirasçısı ele geçirmiştir.

Bu, bugün Boris Godunov, yarın Grigoriy Otrepyev; bugün sevgilileriyle birlikte kocasını boğazlayan sefahat düşkünü Ekaterina, yarın Pugaçov; öbürgün akılsız Pavel, Nikolay veya II. Aleksandr'dır.

Bugün Napolyon, yarın Bourbon ya da Orleanskiy, Bulanje ya da Panamistler grubu; bugün Gladston, yarın Solberi, Chamberlain veya Rode'dir.

Ve bu tür yönetimlere yalnızca tüm insanların malları ve yaşamları üzerinde değil, ruhsal ve ahlâksal gelişimleri, eğitimleri, dinsel yönetimleri üzerinde de tam bir hâkimiyet tanınmıştır.

İnsanlar rastgele kişilere bu hâkimiyeti ele geçirme olanağı sunarak kendileri için korkunç olan bir hâkimiyet mekanizması kuruyor ve kölece itaat ediyorlar ve kötü yaşadıkları için de şaşırıyorlar. Mayınlardan ve anarşistlerden korkuyor, ama kendilerini her ân tehdit eden bu dehşet verici düzenden korkmuyorlar.

İnsanlar düşmana karşı savunma amacıyla, Çerkezlerin düş-

mana karşı savunmada yaptıkları gibi, kendilerini bağlamanın yararlı olduğunu keşfettiler. Ancak hiçbir tehlike olmamasına karşın insanlar kendilerini bağlamayı sürdürüyorlar.

İnsanlar kendilerini büyük bir çaba sarfederek, tek bir kişinin kendilerine her istediğini yapması için bağlıyorlar; daha sonra bağlandıkları ipin ucunu, karşılarına çıkacak ilk serserinin veya sersemin ele geçirerek kendilerine aklına eseni yapabilmesi için boşta bırakıyorlar.

İşte böyle yapıyor, sonra da kötü yaşadıklarına şaşırıyorlar.

Halkların, askerî yönetimle birlikte örgütlenen hükümetleri kurduktan ve destekledikten sonra onlara boyun eğmeleri aynı şey değil de nedir?

7

İnsanların şu ânda acı çektikleri ve giderek büyüyen silâhlanma ve savaş felâketinden kurtulmaları için gereken, kongreler, antlaşmalar ve tahkim mahkemeleri değil, tüm felâketlerin kaynaklandığı, yönetim olarak adlandırılan bu zorbalık silâhının yok edilmesidir.

Yönetimlerin yok edilmesi için tek şey gerekir. İnsanların, bu zorbalık silâhını destekleyen yurtseverlik duygusunun kaba, zararlı, utanç verici, kötü ve en önemlisi ahlâk dışı olduğunu anlamalarıdır. Kabadır, çünkü sadece ahlâk düzeyi en aşağı düzeydeki (diğer halklara uyguladıkları zorbalığın aynısının kendilerine uygulamasını bekleyen) insanlara özgüdür; Zararlı bir duygudur, çünkü diğer uluslarla oluşan yararlı ve mutluluk verici barışçıl ilişkileri bozmaktadır ve en önemlisi, hâkim sınıfların oluşturabileceği ve her zaman oluşturduğu en kötü yönetim örgütlenmesi-

ne neden olmaktadır; utanç vericidir, çünkü insanı yalnızca bir köleye dönüştürmekle kalmaz, güçlerini ve yaşamını kendi amaçları için değil, yalnızca yönetim için harcayan bir dövüş horozuna, boğaya ve gladyatöre dönüştürür. Ahlâk dışı bir duygudur, çünkü Hıristiyanlığın bize öğrettiği, kendini Tanrı'nın oğlu, en azından kendisini sağduyusuyla yöneten özgür bir insan olarak kabul etmek yerine, yurtseverlik duygusunun etkisi altında her insan kendisini anayurdunun oğlu ve yönetimin kölesi olarak kabul etmekte, sağduyusuna ve vicdanına aykırı davranışlarda bulunmaktadır.

İnsanların bunu anlamasına değecek, yönetim denilen dehşet verici insan kenetlenmesi ve onunla birlikte de insanlara zarar veren bu korkunç, bir sonuç getirmeyen kötülük odağı kendi kendisine dağılacaktır.

Artık insanlar bunu anlamaya başlıyorlar da; işte, örneğin, Kuzey Amerika eyaletlerinden bir yurttaş şöyle yazıyor:

> "Hepimizin, toprak sahiplerinin, mekanikçilerin, tüccarların, fabrikatörlerin, öğretmenlerin istedikleri tek şey kendi işlerimizle uğraşabilme hakkına sahip olmaktır. Kendi evlerimiz var, dostlarımızı seviyoruz, ailelerimize bağlıyız ve komşularımızın işlerine karışmıyoruz; bizim işimiz var ve çalışmak istiyoruz.
>
> Bizi rahat bırakın!"
>
> Ancak siyasetçiler bizi rahat bırakmak istemiyorlar. Bizi vergilere boğuyorlar, mal varlığımızı yiyip bitiriyorlar, bizi listelere kaydediyorlar, savaşlarına gençlerimizi çağırıyorlar. Devlet parasıyla geçinen bir sürü insan devlete bağlıdır ve bizi vergiye boğmak için oradan geçinirler; ve bu konuda başarılı olmak için ordunun ülke savunması için gerekli olduğu yolunda ortaya koydukları kanıtlar, açıkça bir aldatmacadır. Fransız devleti, kendi halkını Almanların kendilerine saldıracağını söyleyerek korkutmaktadır. Ruslar, İngilizlerden, İngilizler ise herkesten korkmaktadır; Şimdi de bize Amerika'da donanmamızı büyütmemiz, orduda asker sayısını artırmamız

gerektiğini, zira tüm Avrupa'nın bize karşı her ân birleşebileceğini söylüyorlar. Bu bir aldatmaca ve gerçek dışı bir olgudur. Fransa, Almanya, İngiltere ve Amerika'daki sıradan halk savaşa karşıdır. Bizim tek dileğimiz, bizi rahat bırakmalarıdır. Karısı, aile büyükleri, çocukları ve evleri olan insanlar kiminle olursa olsun dövüşmeye gitmek arzusunda değil. Biz barışsever insanlarız, savaştan korkar ve nefret ederiz.

Bize yapılmasını istemediğimiz şeyi başkalarına yapmak istemeyiz.

Savaş, silâhlı insanların varlığının kaçınılmaz sonucudur. Büyük ve sürekli orduya sahip bir ülke, er ya da geç savaşacaktır. Yumruk dövüşünde gücüyle övünen bir adam, günün birinde kendisini en iyi dövüşçü sayan bir adamla karşılaştığında, ikisi de dövüşeceklerdir.

Almanya ve Fransa birbirlerinin gücünü sınamak için yalnızca fırsat kolluyorlar. Daha önce birkaç kez dövüştüler ve yine dövüşecekler. Bunu, halkları savaş istedikleri için değil, hâkim sınıf birbirlerine karşı kin duygularını körükledikleri ve insanları kendilerini savunmak için savaşmaları gerektiğini düşünmeye zorladıkları için istemektedirler.

İsa'nın öğretisini izlemek isteyen insanlara vergi yüklüyor, onları incitiyor, aldatıyor ve savaşın içine çekiyorlar.

İsa, tevekkülü, yumuşak başlılığı, kötülüğü bağışlamayı ve öldürmenin kötü olduğunu öğretmiştir. Yazılar (hâdisler) insanlara yemin etmemeyi öğretir, hâkim sınıf ise inanmadığı yazıların üzerine yemine etmeye zorlamaktadır.

Çalışmayan ama bakır düğmeler ve değerli süslerle kaplı giysiler giymiş, toprağı işlediğimiz emeğimizle beslenen bu savurgan insanlardan nasıl kurtulabiliriz?

Onlarla savaşacak mıyız?

Ancak biz kan dökülmesini kabul etmiyoruz ve ayrıca da onların silâhı ve parası var ve bizden daha fazla dayanabilirler.

Ama bizimle savaşacak olan bu orduyu kim oluşturuyor?

Bu orduyu biz ve ülkelerini savunarak Tanrı'ya hizmet ettiklerine inandırılarak aldatılan komşularımız ve kardeşlerimiz oluşturuyor. Gerçekte ise bizim, vergilerimizi ödemeyi kabul etmemiz koşuluyla çıkarlarımızı gözetmeyi üstlenen hâkim sınıftan başka düşmanımız yoktur.

Onlar bizim olanaklarımızı sömürüyor ve gerçek kardeşlerimizi bizi köleleştirmek ve aşağılamak için bize karşı kışkırtıyorlar.

Silâhlı insanların yedirilip içilmesi ya da ödemediğiz takdirde sizi öldürmeleri ve hiç düşünmeden hapse atmaları için kullanılan verginizi ödemedikçe karınıza telgraf çekemez, arkadaşınıza koli gönderemez veya teslimatçıya çek veremezsiniz.

Tek kurtuluş yolu, öldürmenin iyi bir şey olmadığını, tüm yasa ve peygamberin başkalarına sana yapılmasını istediğin şeyleri yapman gerektiğini vurguladığını onlara öğretmendir. Bu hâkim sınıfları, savaşçı idollerinin karşısında eğilmeyi reddederek suskunlukla görmezden geliniz. Savaşı vaaz eden ve yurtseverliği önemli bir şeymiş gibi öne süren akıl hocalarını desteklemekten vazgeçin.

Bırakın onlar da bizim gibi çalışsınlar.

Biz İsa'ya inanıyoruz, onlar ise inanmıyorlar. İsa, ne düşünüyorsa onu söylemiştir; onlar ise hâkimiyeti ellerinde bulunduran "üst sınıftan" insanların duymaktan hoşlanacaklarını sandıkları şeyi söylemektedirler.

Askerlik görevini kabul etmeyeceğiz, onların emirleriyle ateş etmeyeceğiz. İyi yürekli, yumuşak başlı halka karşı süngülerle donatılmayacağız. Sesil Rods'un telkinleriyle, evlerini savunan çobanlara ve toprak sahiplerine ateş açmayacağız.

Sizin yalan dolu "kurt, kurt!" haykırışlarınız bizi korkutmayacak. Vergilerinizi yalnızca bunu yapmaya mecbur kaldığımız için ve yalnızca ödemek zorunda olduğumuz ana kadar ödeyeceğiz. Yalancı dindarlara kilise vergilerini ve ikiyüzlü hayırseverlikleriniz için taviz vermeyecek ve her fırsatta görüşlerimizi belirteceğiz.

İnsanları eğiteceğiz.

Ve suskun etkimiz sürekli yayılacak; askere alınmış insanlar bile tereddüde düşecek ve savaşmayı reddedecekler. Barış içinde ve güler yüzlü bir Hıristiyanca yaşamın, kavga, kan dökme ve savaş içeren bir yaşamdan daha iyi olduğu düşüncesini telkin edeceğiz.

'Dünyada barış!' ancak insanlar askerlikten kurtulduklarında ve kendilerine yapılmasını istediklerini başkalarına yapma arzusu duyduklarında başlayabilir."

Kuzey Amerika eyaletlerinde yaşayan bir yurttaş böyle yazıyor ve her taraftan, değişik biçimlerde aynı sesler yayılıyor.

İşte bir Alman askerî şöyle yazıyor:

"Prusya ordusuyla iki kez sefere çıktım ve ruhumun derinliklerinde savaştan nefret ediyorum, çünkü savaş beni târif edilemeyecek denli mutsuz etti. Bizler, yaralı savaşçılar (gaziler), genellikle o denli az bir maaş alıyoruz ki, bir zamanlar yurtsever olduğumuz için gerçekten utanmak durumunda kalıyoruz. Örneğin, ben 18 Ağustos 1870'de S. Priva'daki saldırıda yaralanan sağ elim için günde 80 fenik alıyorum. Bir av köpeğinin bakımı için bunun iki katı gereklidir. Ben ise iki kez yaralanan sağ elim yüzünden yıllarca acı çektim. 1866'da Avusturya'ya karşı açılan savaşa katıldım. Trautenau ve Kenigrip'te savaştım ve öylesine dehşet verici şeylere tanık oldum ki... 1870'de yedek durumundayken yeniden askere çağırıldım ve daha önce belirttiğim gibi, S. Priva'daki saldırı sırasında yaralandım ve sağ elim iki kez yaralandı. İyi olan konumumu kaybettim (o sıralarda bira üreticisiydim) ve tekrar geri alamadım. O zamandan beri ayağa kalkamadım. Sersemleme yayıldı ve bir savaş gazisi olarak, bana dilencilere lâyık bir para ve sadakalarla yaşamak kaldı...

İnsanların terbiye edilmiş hayvanlar gibi koşuşturdukları ve çıkar uğruna birbirlerini aldatmak dışında hiçbir düşünceye sahip olmadıkları dünyada beni tuhaf bir insan olarak sayarlarsa saysınlar, ben yine de içimde, dünyaya ilişkin, dağlık bir yerdeki vaazda öylesine güzel dile getirildiği üzere, tanrısal bir düşünce hissediyorum. Benim derinden gelen inancıma göre savaş, yalnızca büyük boyutlu, kendini beğenmiş ve güçlü insanların halkların mutluluğu üzerine yaptıkları bir ticarettir.

Bu arada öyle dehşet verici şeylere yaşıyorsun ki! Ben onları, insanın içine işleyen acıklı inlemeleri asla unutmayacağım.

Birbirlerine asla bir kötülük yapmamış insanlar, birbirlerini vahşi hayvanlar gibi öldürüyorlar. Basit köle ruhları, bu işlerde tanrının iyiliğini kendilerine suç ortağı yapıyorlar. Sırada yanımda duran kişinin çenesini mermi parçaladı. Zavallıcık acıdan kendinden geçti. Deli gibi koşuyor, yakıcı yaz sıcağında, korkunç yarasını temizlemek için su bile bulamıyordu. Komutanımız (daha sonra soylu imparatorumuz) kont Frederick o zaman güncesine şöyle yazıyordu: "Savaş, İncil'le alay etmektir..."

İnsanlar, tüm hükümetlerin büyük bir çabayla onları içinde tutmaya çalıştıkları yurtseverlik aldatmacasını anlamaya başlıyorlar.

8

Genellikle: "Ee, hükümetler olmazsa ne olacak?" diye soruyorlar.

Hiçbir şey olmayacak; Yalnızca, çoktandır gerek duyulmayan, bu nedenle de fazladan ve kötü olan bir şey ortadan kalkacak, gereksizleşen ve zarar veren bir organ yok olacak.

Genellikle: "Ama hükümetler olmazsa insanlar birbirlerine saldıracak ve öldürecekler" deniliyor.

Neden? Zorbalık sonucu ortaya çıkan ve kuşaktan kuşağa zorbalık yapmak için geçen ve anlamını yitiren böyle bir örgütlenmenin ortadan kaldırılması ile insanlar birbirlerine karşı neden güç kullansın ve birbirini öldürsün? Tam tersine, zorbalık örgütünün ortadan kaldırılması, belki de insanların birbirlerine karşı güç kullanmaktan ve birbirlerini öldürmekten vazgeçmelerine neden olacaktır.

Günümüzde, başka insanlara güç kullanmak ve onları öldürmek için özel olarak eğitilen ve hazırlanan insanlar var; bu insanlar, bu örgütlenmeler tarafından kurallaştırılan ve kendilerine tanınan güç kullanma hakkından yararlanmaktadırlar. Böylesi bir güç kullanma ve adam öldürme, iyi ve cesur bir davranış olarak kabul edilmektedir. Bu örgütlenme ortadan kalktığı takdirde insanlar bunun için eğitilmeyecek, kimseye başkalarına karşı güç kullanma hakkı tanınmayacak, zorbalık örgütü olmayacak ve günümüz insanlarına özgü olduğu üzere, zorbalık ve adam öldürme her zaman ve herkes için kötü bir eylem olarak kabul edilecektir.

Hükümetlerin ortadan kaldırılmasından sonra da güç kullanma eylemi oluşursa bile, bu, şu ânda güç kullanma için özel olarak kurulan örgütlenmelerin, zorbalık ve adam öldürmenin iyi ve yararlı bir eylem kabul edildiği mevcut duruma kıyasla kuşkusuz çok daha az olacaktır.

Yönetimlerin yok edilmesi, rivayete göre geçici bir süre olan gereksiz zorba örgütlenmeyi ve onun haklı gösterilmesini de ortadan kaldıracaktır.

Genellikle yönetimin zorbalığını farklı toplumsal etkinliklerle kasten karıştırarak: "Ne yasalar, ne mülkiyet, ne mahkemeler, ne polis, ne de millî eğitim olacaktır" denmektedir.

İnsanlara karşı güç kullanmak için tesis edilen devlet yönetimi örgütlenmelerinin ortadan kaldırılması, beraberinde ne yasaların, ne mahkemelerin, ne mülkiyetin, ne polis korumasının, ne malî yapının, ne de millî eğitimin yok edilmesini getirecektir. Aksine, sadece kendisini desteklemek amacına sahip olan kaba bir yönetim hâkimiyetinin yokluğu, zorbalığa gerek duymayan bir toplumsal örgütlenmeye yardımcı olacaktır. Mahkeme de, toplumsal etkinlikler de, millî eğitim de, her şey, halklara gerekli oldukları ölçüde var olacaktır. Yalnızca kötü olan ve halkların iradesinin ortaya çıkmasını engelleyen şeyler ortadan kalkacaktır.

Eğer yönetimlerin yokluğunda kargaşa ve iç çatışma çıkacağını var sayacak olursak, o zaman da halkların durumu şimdikinden iyi olurdu. Halkların şu ândaki durumundan daha kötü bir durumu göz önüne getirmek güçtür. Halk tümüyle batmıştır ve bu batkınlığın giderek artması kaçınılmazdır. Tüm erkekler savaş kölelerine dönüşmüştür ve her ân öldürmek ya da öldürülmek üzere emir almak zorundadırlar.

Daha neyi bekliyoruz? Batmış halkların açlıktan ölmelerini mi? Bu durum artık Rusya'da, İtalya'da ve Hindistan'da mevcut.

Ya da erkeklerin dışında kadınları da askere almaları için mi? Transvaal de artık bu da başlıyor.

Yönetimlerin yokluğunu gerçekten de anarşi anlamına geleceğini kabul etsek bile (ki bu anlama gelmiyor) hiçbir anarşi, yönetimlerin halklarını getirmiş oldukları ve getirme yolunda oldukları şu ândaki durumdan daha kötü olamaz.

Bu nedenle de yurtseverlikten kurtulmanın ve buna eşlik eden yönetimlerin despotizminin ortadan kaldırılmasının yararlı olmaması olanak dışıdır.

9

İnsanlar, bedensel ve ruhsal iyiliğiniz ve de aynı zamanda kız ve erkek kardeşlerinizin iyiliği için aklınızı başınıza toplayınız; düşüncelerinizin yanlışlığını anlayın, durun ve ne yapmakta olduğunuzu düşünün! Kendinize gelin ve düşmanlarınızın 'Buralar', İngilizler, Fransızlar, Almanlar, Çekler ve Ruslar değil tek düşmanınızın sizi ezen ve mutsuzluklarınıza neden olan hükümetleri, yurtseverlikleriyle destekleyen "kendiniz" olduğunuzu anlayın.

Onlar sizi tehlikelerden korumaya giriştiler ve bu savunma durumunu öyle bir noktaya getirdiler ki, hepiniz asker veya köle oldunuz, hepiniz battınız ve giderek batıyorsunuz ve her ân gerilmiş olan telin kopmasını, sizi ve çocuklarınızı katledecek korkunç bir şeyin başlamasını beklemek durumunda ve zorundasınız.

Bu katliam ne denli büyük olursa olsun ve nasıl biterse bitsin, durum değişmeyecektir.

Yine aynı gerilim içinde hükümetler silâhlanacak ve batacak, sizi ve çocuklarınızı bozacaklar; bunu durdurmayı ve önlemeyi, siz kendiniz yapamazsınız, kimsenin elinde değildir.

Bunu yapmanın yolu tektir: Bu korkunç zorbalık konisinin ve bunun yanı sıra kim bu koninin tepesine ulaşmayı başarırsa o kişinin yok edilmesidir. Çünkü bu kişiler tüm halklara hükmediyorlar ve ne denli kendilerinden emin yönetirlerse, Napolyon, I. Nikolay, Bismarck, Chamberlain, Rodsam ve Çar adına ulusları yöneten diktatörlerden de bildiğimiz gibi, o denli acımasız ve insanlık dışı davranmaktadırlar.

Bu zincirin yok edilmesi için bir tek çare vardır, o da bu yurtseverlik hipnozundan uyanmaktır.

Çekmekte olduğunuz tüm bu kötülüğe, sizi aldatmakta olan imparatorların, kralların, parlamento üyelerinin, yöneticilerin, askerlerin, kapitalistlerin, din adamlarının, yazarların, sanatçıların telkinlerine boyun eğerek aslında kendiniz neden oluyorsunuz.

Yurtseverlik aldatmacası, sizin emeğinize dayanan bu kişilerin yaşaması için gereklidir.

İster Fransız, Rus, Polonyalı, İngiliz, İrlandalı, Alman, Çek olun, sizin gerçek insanî çıkarlarınız; bu çıkarlar ister toprak işlemeye, sanayiye, ticarete, sanata veya bilime ait olsun, isterse zevk ve mutluluk gibi, karşılıklı bağlar, hizmet alışverişi, mutluluk verici kardeşçe ilişkiler kurduğunuz ve yalnızca mal değil, düşünce ve duygu değişiminde de bulunduğunuz insanlar olsun, diğer halkların ve devletlerin çıkarlarıyla hiçbir biçimde çelişmemektedir.

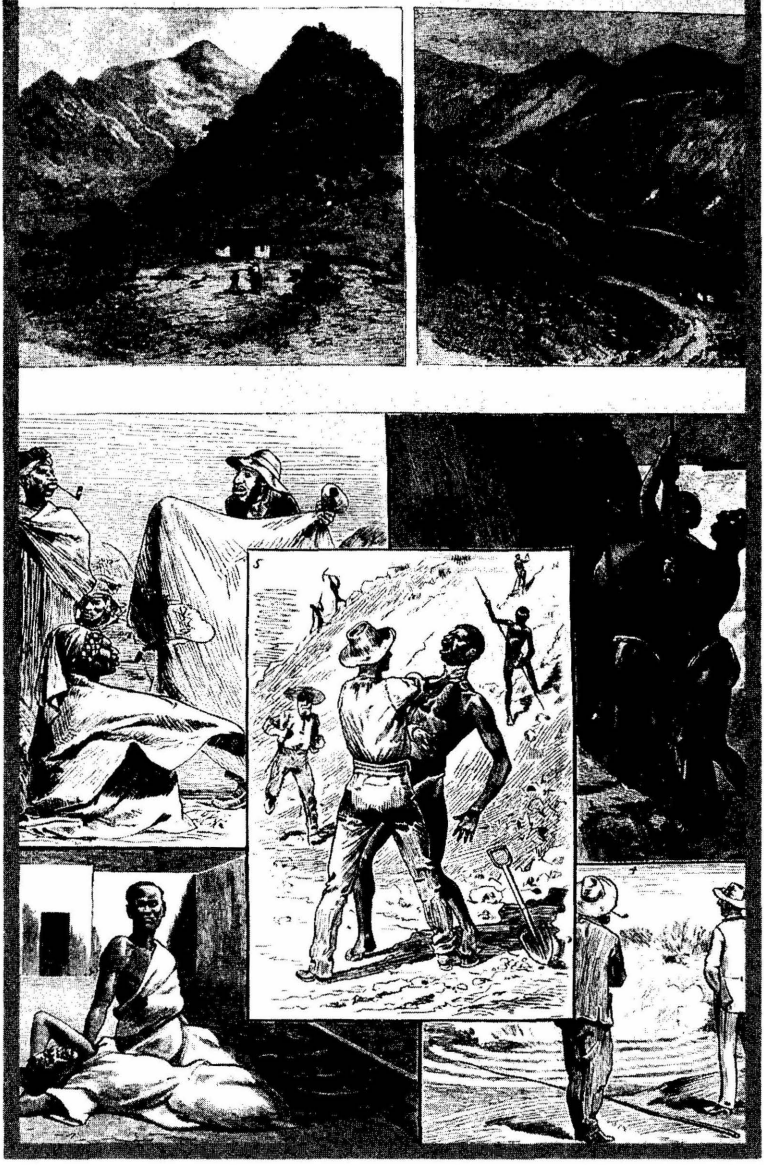
Vey Han Bey, Port Arthür veya Küba'yı ele geçirmeyi kim başarırsa başarsın, bu sizin hükümetiniz veya başka bir hükümet de olsa, sizin için hiç fark etmeyeceği gibi, hükümetiniz tarafından yapılan böyle bir fethin size zarar vereceğini, çünkü beraberinde, kaçınılmaz bir biçimde, hükümetinizin fethedilen yerlerin ve ele geçirilenlerin elde tutulması açısından ihtiyaç duyulan yağma ve zorbalıklara katılmanız için size her tür baskıyı yapmasına neden

olacağını anlayın. Alsas'ın Alman veya Fransız toprağı olmasının, Polonya veya İrlanda'nın özgür kalmasının ya da köleleştirilmesinin sizin yaşamınızı asla iyileştirmeyeceğini anlayın. O topraklar kimin olursa olsun siz nerede isterseniz yaşayabilirsiniz. Alsaslı, İrlandalı veya Polonyalı bile olsanız, her türlü yurtseverlik tahrikinin yalnızca durumunuzu kötüleştireceğini anlayın, çünkü ait olduğunuz ulusun içinde bulunduğu esaret, yurtseverlerin savaşı sonucu ortaya çıkmıştır ve bir ulusta ortaya çıkan her türlü yurtseverlik tezahürü, onda diğer bir ulusa karşı tepkiyi çoğaltır. Uğradığınız tüm felâketlerden, yalnızca modası geçmiş yurtseverlik düşüncesinden ve bunun üzerine kurulmuş olan hükümetlere itaatten vazgeçmekle kurtulabileceğinizi ve o zaman, çoktan yaşama geçmiş bulunan ve her taraftan size çağrıda bulunan, ulusların kardeşçe birliği gibi yüce bir düşünce alanına cesaretle adım atabileceğinizi anlayın.

İnsanlar, her hangi bir yurdun ya da hükümetin çocukları değil, Tanrı'nın çocukları olduklarını, bu nedenle de diğer insanların ne kölesi ne de düşmanı olacaklarını ve bu akılsızca, hiçbir şeye yaramayan, geçmişte kalmış, yönetim olarak adlandırılan yok edici kuruluşların ve beraberlerinde getirdikleri tüm bu acıların, zorbalıkların, aşağılamaların ve suçların kendiliğinden yok olacağını yeter ki anlasınlar.

Pirogovo, *10 Mayıs 1900.*

KİM SUÇLU

KİM SUÇLU?

(Transvaal Savaşı nedeniyle yazılmıştır)*

Lev Tolstoy'un X'e mektubundan...

Size büyük bir memnunluk duyarak yanıt veriyorum, çünkü broşürünüz, hakkında akrabalarınızla aynı görüşü paylaştığım Ş. dışında, çok güzel ve içten yazılmış. Bu broşür çok sert olduğu için değil, imparatorluğun komik değilse de en iğrenç temsilcilerinden olan II. Wilhelm'in itici özelliklerini yeterince ortaya koymadığı için zayıf kalıyor.

Ne denli güzel yazılmış olsa da gerçekte onlarla aynı görüşü paylaşmıyorum. Aynı görüşü kabul etmediğim gibi, sizin eleştirdiğinizi de eleştiremem.

Bir meyhanede iyice içerek sarhoş olan iki kişiden biri kâğıt çalıyorsa, diğerinin kanıtları ne denli ikna edici olursa olsun, onu

---

* Güney Afrika Cumhuriyeti'nin kuzeyinde bir eyalet. Sömürge imparatorluğunu genişletmek amacıyla yeraltı ve yerüstü kaynaklarca zengin bu bölgeyi ele geçirmeyi amaçlayan Britanya ile bölgeyi daha önce sömürgeleştirmiş olan Hollanda kökenli yerleşimciler arasına 1880-81 ve 1899-1902 yıllarında yapılan iki savaşın (Boer Savaşları) başlıca cephelerindendi. – *y.n.*

suçlama konusunda karar verememem. Şu ya da bu kişinin münasebetsiz davranışlarının nedeni, içlerinden birisinin haklılığında değil, bu kişilerin sakince çalışıp dinlenmek yerine meyhanede şarap içmeyi ve kâğıt oynamayı gerekli görmelerindedir. Aynı biçimde, her ne nedenle olursa olsun çıkan bir savaşta bana yalnızca bir tarafın suçlu olduğunu söylediklerinde de bunu asla kabul edemem. Bir tarafın diğerinden daha kötü davrandığı kabul edilebilir, ancak hangisinin daha kötü davrandığının seçimi, savaş gibi böylesine tuhaf, acımasız ve insanlık dışı bir olayın ortaya çıkışının en basit nedenlerini bile açıklayamaz. Bu nedenler, gözünü kapatmayan her insan için, şimdi süren Transvaal savaşında ve son zamanlarda yapılan tüm savaşlarda olduğu gibi, çok açıktır. Bu savaşların üç nedeni vardır: Birincisi – mülkiyetin eşit olmayan dağılımı, yani bazı insanların diğerlerini soymaları; ikincisi – asker sınıfının varlığı, yani öldürmek için eğitilmiş ve görevlendirilmiş insanlar; üçüncüsü – yalana dayalı, genç kuşağın zorla eğitildiği, büyük bölümü bilinçli olarak aldatmaya dayalı dinsel öğretiler. İşte bu nedenlerden dolayı, savaşın nedenlerini Chamberlainlarda, Wilhelmlerde vb. görmek, bu yüzden de bize çok yakın olan ve içimizde hissettiğimiz gerçek nedenleri kendimizden saklamak, yalnızca anlamsız değil, zararlıdır da. Chamberlainlara ya da Wilhelmlere yalnızca kızabilir ve sövebiliriz; ancak yüreğimizdeki öfke ve sövme yalnızca kanımızı bozar ama eşyanın tabiatını değiştirmez; Chamberlainlar ve Wilhelmler aslında arkalarında duran güçlerin kör silâhlarıdır. Onlar nasıl davranmaları gerekiyorsa öyle davranıyorlar, aslında başka türlü de davranamazlar. Transvaal savaşında olduğu gibi, tüm tarih, siyasal kişiliklerin benzer davranışlar dizisinden oluşur ve bu yüzden de onlara kızmak, onları eleştirmek, yaptıkları etkinliklerin gerçek nedenle-

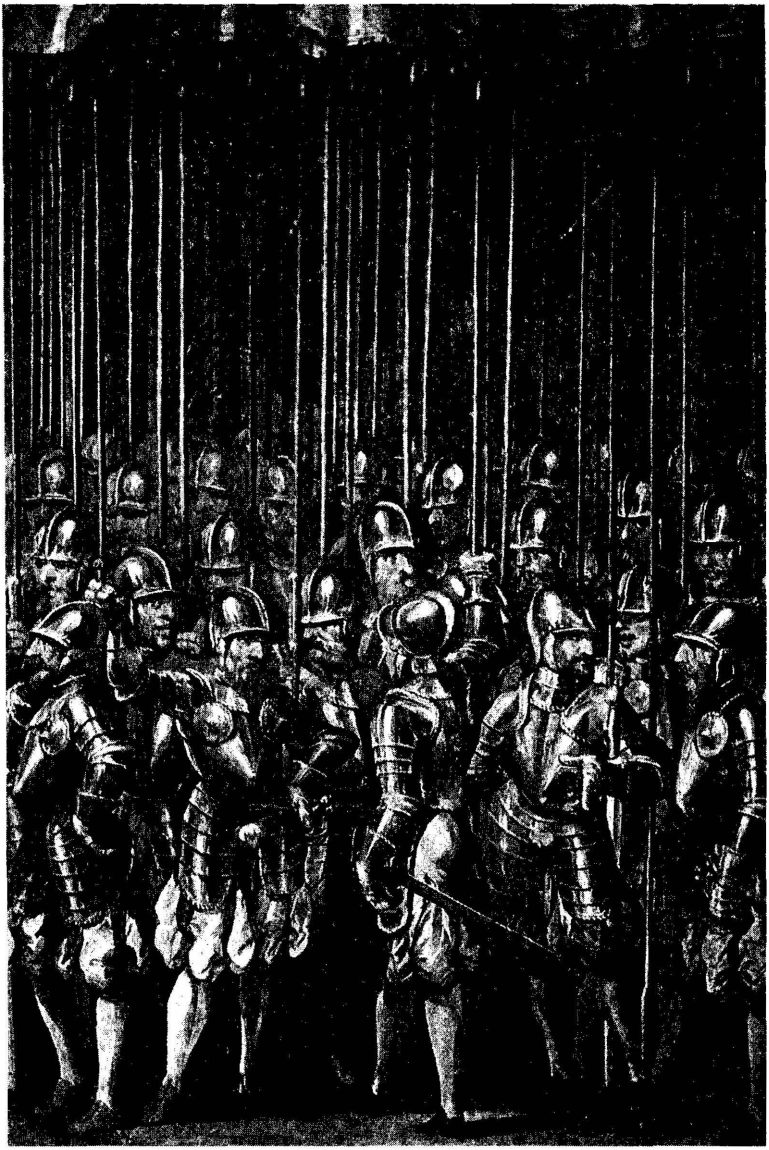
rini gördüğümüzde, sözünü ettiğim üç nedene nasıl yaklaştığımızı göz önüne alarak kendimizin de suçlu olduğunu hissettiğimizde, tümüyle yararsız hattâ olanaksızdır. Halk kitleleri çalışmanın yükü altında ezilirken biz ayrıcalıklı zenginliklerimizden yararlandığımız sürece, ayrıcalıklı zenginliklerimizi yaşatmak için bize gerekli olan pazarlar ve altın mâdenleri vb. uğruna yapılan savaşlar olacaktır. Ayrıca savaşlar asker kesimini onayladığımız, varlıklarını sürdürmelerine tüm gücümüzle karşı çıkmadığımız sürece de devam edecektir. Biz kendimiz de ya askeriyede çalışıyoruz ya da onu yalnızca gerekli değil aynı zamanda övgüye değer buluyoruz ve savaş çıktığında da Chamberlain gibi birisini suçluyoruz. En önemlisi de, vaaz verdiğimiz bir yana, bu saptırılmış Hıristiyanlığa hoşnutsuzluk duymadan izin verdiğimiz sürece savaşlar olacaktır. Kilise Hıristiyanlığı olarak adlandırılan bu öğretide, Tanrısever bir savaşçılık, topların takdis edilmesi ve savaşın Hıristiyanca bir adalet konusu olduğu kabul görmektedir. Bu dini çocuklarımıza kendimiz öğretiyoruz, kendimiz vaaz ediyoruz, sonra da, insanların birbirini öldürdükler için Chamberlain ya da Kruger suçludur diyoruz. İşte bu nedenle sizinle aynı görüşte değilim ve bu gibi durumlarda, nedenleri, kötülüğün azalması ya da çoğalması konusunda benim de etkili olabileceğim olgularda görüyorum, dolayısıyla da cehâletin ve kötülüğün kör silâhları olan bu kişilere sitem edemem. Mülkiyetin kardeşçe paylaşımına yardımcı olmak, payıma düşen mal varlığından en az düzeyde yararlanmak, askerî konularda hiçbir tarafa katılmamak, insanların kiralık katile dönüştükleri askerlik görevini yaparken kutsal bir iş yaptıklarını düşündükleri bu hipnozu ortadan kaldırmak; en önemlisi de sağduyuya dayalı bir Hıristiyanlık vaaz etmek, genç kuşağın zorla eğitilmekte olduğu yalana dayalı Hıristiyanlığın acı-

masızca aldatmacasına son vermek. Bence bu üç konu, iyiliğe hizmet eden, sizi de rahatsız eden bu savaştan haklı olarak rahatsız olan her insanın yükümlülüğüdür.

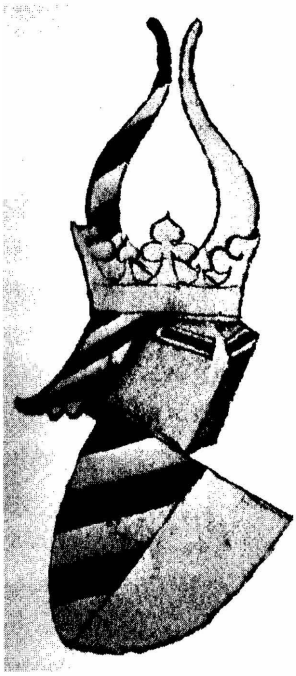
Lev Tolstoy

Moskova 4 (16) Aralık (tarihsiz)

YURTSEVERLİK Mİ, BARIŞ MI?

YURTSEVERLİK Mİ, BARIŞ MI?

Sayın Ekselansları!

Bana, Kuzey Amerika eyaletlerinin İngiltere ile "Hıristiyanlığın sürekliliği ve gerçek bir barış yararına" yaptıkları çalışmalar konusunda görüşlerimi dile getirmem için mektup yazarak, "halkların uluslararası barışı sağlamak için karşılarında bulunan tek çıkar yol konusunda yakında uyanacaklarına" dair umutlarınızı dile getirmiştiniz.

Ben de aynı umudu besliyorum. Bu umudu beslememin nedeni, günümüzde yurtseverliği öven, genç kuşakları yurtseverlik gibi boş bir inançla eğiten ama aynı zamanda da yurtseverliğin kaçınılmaz sonucu olan savaşları istemeyen halkların günümüzde içinde bulundukları aymazlığın sona erdiğine olan inancımdır. En sıradan, önyargısız insanlar bile bunu dile getirmekte, içinde bulundukları bu isyan ettirici çelişkiyi

görmezden gelemeyecekleri bir noktaya ulaşmış bulunmaktadırlar.

Sık sık çocuklara istediği iki farklı şeyden hangisini seçtiği sorduğumuzda onlar: "Hem bunu hem de diğerini" diye yanıt verirler. "Ne istiyorsun? Arabayla gezmek mi, evde oynamak mı?" "Hem gezmeye gitmek, hem de evde oynamak."

Hıristiyan uluslar da yaşamın karşılarına koyduğu soruya aynı biçimde yanıt vermektedirler. Hangisini seçeceklerdir: Yurtseverlik mi, barış mı? Onlar bu soruya, yurtseverlikle barış her ne kadar hem arabayla dolaşmak hem de evde oturmak kadar karşıt şeylerse de, "hem yurtseverlik hem de barış" diye yanıt vermektedirler.

Bugünlerde Kuzey Amerika eyaletleriyle İngiltere arasında Venezüella sınırı yüzünden çatışma çıkmıştı. Solberi bir konuyu kabul etmemiş, Cleveland, Senato'ya mesaj göndermiş, her iki taraftan da yurtsever ve savaş yanlısı haykırışlar yükselmiş, borsa da panik yaşanmış, insanlar milyonlarca dolar sterlin ve dolar yitirmişti. Edison, Atilla'nın tüm savaşlarda öldürdüğü insan sayısından fazlasını bir saatte öldürecek mermiler icât edeceğini ilân etti ve halk enerjik bir şekilde savaşa hazırlanmaya başladı. Ancak, bu savaş hazırlıkları ile birlikte İngiltere'de olduğu gibi Amerika'da da, çeşitli edebiyatçılar, prensler ve devlet adamları, iki halkın hükümetlerine savaştan kaçınmayı, anlaşmazlık nedeninin savaş başlatacak kadar büyük önem taşımadığını, özellikle aynı dili konuşan iki akraba Anglo-Sakson halkın aralarında savaşacakları yerde diğer halklara sakin bir şekilde hükmetmeleri gerektiğini öğütlemeye başladıklarından mı, çeşitli piskopos, başpiskopos ve rahipler kiliselerinde dua ettikleri ve vaaz verdiklerinden mi, yoksa iki taraf da kendilerini savaşa hazır hissetmedik-

lerinden midir, bilinmez, ama bu kez savaş çıkmadı ve insanlar sakinleşti.

Ancak, İngiltere ve Amerika'yı şu ânda karşı karşıya getiren nedenlerin aynı kaldığını, bu anlaşmazlığın savaşsız çözülmemesi durumunda, yarın-öbür gün, İngiltere ile Amerika, İngiltere ile Almanya, İngiltere ile Rusya, İngiltere ile Türkiye arasında, her gün olduğu gibi, çeşitli sınır değişimlerinin meydana geleceğini ve bunlardan birinin kaçınılmaz savaşa yol açacağını görmemek için oldukça basiretsiz olmak gerekir.

Ne de olsa, çocukluktan beri kudret, zenginlik ve ünün gerçek erdem, onları kazanmak için komşu maliklerin zararına silâh kullanmanın en takdire değer davranış olduğuna inandırılarak yetiştirilen iki silâhlı insan yan yana yaşıyor ve bu insanlar ne ahlâk, ne din, ne de devlet sınırlandırılmalarını tanımıyor ise, bu insanların daima savaşacaklarını, aralarındaki doğal ilişkinin savaş olacağını ve eğer bu insanlar kapıştıktan sonra bir süreliğine ayrıldılar ise, bunu ancak, bir Fransız atasözünde söylendiği gibi – daha coşkulu, daha büyük bir kudurmuşlukla birbirlerinin üzerine atılmak için yaptıkları açıkça görülmektedir.

Bireylerin bencilliği korkunçtur, fakat bireysel yaşamın bencilleri silâhsızdır ve rakiplerine karşı silâhlanmanın da, onları kullanmanın da iyi bir fikir olmadığı kanısındadırlar. Her birey, devlet yönetimi ve kamuoyu denetimi altında bulunmaktadır. Komşunun ineğini ya da ekinlerin ondalığını silâhla elinden zorla alan bir kişiyi polisler ânında tutuklayıp hapse atarlar. Ayrıca, böyle insan kamuoyu tarafından kınanır, hırsız ve soyguncu olarak anılır. Devletlerde bu durum çok daha farklıdır: Tüm devletler silâhlanmıştır; *kuyruğuna tuz ekerek kuşu yakalamak gibi komik denemeler*, büyük olasılıkla güçlü ve kimseye kulak asmamak için silâh-

lanmış olan devletler tarafından asla kabul görmeyecek uluslararası kongre düzenleme girişimleri hâriç, onlara hiç kimse söz geçiremiyor ve en önemlisi, bireylerin her zorbalığını cezalandıran kamuoyu, ülkesinin gücünü arttırmak için başkalarına ait olan herhangi bir şeyi kendine mal edenleri övüyor, yurtseverliği erdem düzeyine yükseltiyor.

Dilediğiniz bir ânda her hangi bir gazeteyi açın ve her zaman, her dakika siyah noktayı, olası savaşın nedenini görürsünüz. Bunlar, Kore, Pamir, Afrika kıtası, Habeşistan, Ermenistan, Türkiye, Venezüella, Transvaal gibi ülkeler olabilirler. Haydutça girişimler bir dakikalığına da olsa durmuyor, kâh orada kâh burada küçük çatışmalar ateş zinciri halinde sürüyor; gerçek büyük savaş her ân başlayabilir ve başlamak zorundadır da.

Nasıl bir Amerikalı kendi ülkesinin diğer halklar karşısında güçlü ve refah içinde olmasını istiyorsa, bunu bir İngiliz, Rus, Türk, Hollandalı, Habeş, Venezüellalı, Transvaal vatandaşı, Ermeni, Polonyalı, Çek de arzuluyor; bu isteklerin gizlenmesi ve bastırılmasına değil, onlarla gurur duyulmasına ve içlerinde geliştirmesi gerektiğine inanıyorlar; eğer bir ülkenin ya da bir halkın gücünün ve refahının başka bir ülkenin ve halkın, bazen de birçok ülkenin ve halkın zarar görmesiyle elde edilmesinden başka bir yol yoksa, savaş kaçınılmaz hale gelir. İşte bu nedenle, savaşın olmaması için vaaz okumak ve barış için tanrıya dua etmek, diğer halkları yönetebilmek için İngilizce konuşan halkları barış içinde yaşamaları konusunda ikna etmek, birbirine karşı ikili ve üçlü birlikler kurmak, prensleri diğer halkların prensesleri ile evlendirmek değil, savaşı yaratan olguyu yok etmek gerekmektedir. Savaşı yaratan şey ise, yurtseverlik olarak adlandırılan, yalnızca kendi halkı için olağanüstü refah arzusudur. Dolayısıyla, savaşı

yok etmek için yurtseverliği yok etmek gerekmektedir. Yurtseverliği yok edebilmek için, her şeyden önce onun kötülük olduğuna inanmak gerekir ve bunu gerçekleştirmek de çok güçtür.

İnsanlara savaşın bir kötülük olduğu söylediğinizde, "bunu bilmeyen mi var?" diye gülerler. Yurtseverliğin de kötülük olduğunu söylediğinizde, buna da birçok insan hak verir ama küçük bir itirazda bulunur: "Evet, yurtseverlik kötüdür, ama bizim yaşadığımız yurtseverlik farklıdır," derler. Fakat bu yurtseverliğin iyi taraflarını hiç kimse açıklamaz. Eğer, birçok insanın dediği gibi, iyi yurtseverlik fâtih olmamak ise, o takdirde bu yurtseverlik fethedici değil fethedilenleri elde tutmaya yönelik bir yurtseverliktir; yani daha önceden fethedilenleri insanlar elde tutmak istiyorlar, çünkü fethetmeden kurulmayan ülke yoktur, fethedilenleri elde tutabilmek ise ancak öldürme ve zorbalık gibi araçlarla mümkündür. Eğer yurtseverlik, elde tutmaya yönelik değilse, o yeniden oluşturmaya yönelik yurtseverlik, yani Ermeni, Polonyalı, Çek, İrlandalı ve bunlar gibi fethedilmiş, ezilmiş halkların yurtseverliğidir. Sanırım bu yurtseverlik de en kötü yurtseverliklerden birisidir, çünkü en kindar ve en kapsamlısından bir zorbalık gerektirmektedir.

Yurtseverlik iyi olamaz. Neden insanlar bencilliğin iyi olabileceğini söylemiyorlar? Bu konuda iddiada bulunmak daha kolaydır, çünkü bencillik insanın doğuşundan itibaren taşıdığı doğal bir duygudur, yurtseverlik ise doğal olmayan, yapay olarak aşılanan bir duygudur.

"Yurtseverlik insanları devlet hâline getirdi ve devletlerin birliğini koruyor" denilir. Ama insanlar artık birleşerek devletleri oluşturdu ve olay gerçekleşti. Peki neden şimdi insanların kendi devletlerine duydukları sıra dışı sadâkat, tüm devletler ve halklar

için korkunç felâketler yaratmakta iken destekleniyor?.. İnsanları birleştirerek devlet hâline getiren o yurtseverlik, şimdi, kurduğu o devletleri yıkıyor. Tek bir yurtseverlik, yalnızca İngilizlerin yurtseverliği söz konusu olsaydı, onu birleştirici ve erdemli olarak adlandırmak mümkündü; ancak şimdi olduğu gibi, birbirine karşı olan Amerikan, İngiliz, Alman, Fransız, Rus yurtseverliği, birleştirmeyen, tam tersi, ayıran yurtseverliktir. Yunanistan ve Roma'da, devletlerin gelişme döneminde, insanları devletler hâlinde birleştiren yurtseverliği, 1800 yıllık Hıristiyan yaşamından sonra hâlâ yararlı olarak tanımlamak, ekinden önce toprak sürmenin tarla için yararlı ve hayırlı olacağı gibi, ekinler çıktığında da sürmenin hayırlı olacağını söylemeye benzer.

Yurtseverliği, insanların eski mâbetleri, anıtları, türbeleri unutmadıkları ve muhafaza ettikleri gibi, bir zamanlar insanlara sağladığı yarar ile akıllarda tutmak daha iyi olurdu. Mâbetler insanlara zarar vermeden duruyorlar, yurtseverlik ise durmaksızın sayısız felâketlere yol açıyor.

Niçin Ermeniler ve Türkler şimdi birbirini kesiyor ve acı çekiyorlar? Niçin Türkiye'den kalacak mirasın kendi payına düşecek kısmı için endişelenen İngiltere ve Rusya Ermenilerin kanlı savaşlarına son vermeyip bekliyorlar? Niçin Habeşlerle İtalyanlar birbirini kesiyor? Niçin Venezüella, şimdi de Transvaal yüzünden az kalsın korkunç bir savaş başlamak üzereydi? Ya Çin-Japon, Türk, Alman, Fransız savaşları? Ya boyun eğmiş ulusların, yani Ermenilerin, Polonyalıların, İrlandalıların öfke dolu kini! Ya tüm ulusların savaş hazırlıkları? Tüm bunlar yurtseverliğin meyveleri. Bu duygu yüzünden denizleri dolduracak kadar kan döküldü ve insanlar bu eskiden kalma, modası geçmiş kalıntılardan kurtulamadıkları takdirde daha çok kan dökülecektir.

Yurtseverliğin yalnızca İsa'nın ideal öğretileri ile değil, Hıristiyan toplumun en düşük ahlâk kuralları ile bağdaşmazlığı konusunda birkaç kez yazmak zorunda kaldım ve her seferinde ileri sürdüğüm kanıtlar ya suskunlukla, ya da görüşlerimin anarşizmin, mistisizmin ve kozmopolitliğin ütopik bir ifadesi olarak görülüp, kendini beğenmiş bir tavırla karşılandı. Sık sık, düşüncelerim kısaltılmış biçimde yinelendi ve "kozmopolitlik" kelimesi benim tüm kanıtlarımı çürütüyormuşçasına, tüm bunların kozmopolitlikten başka bir şey olmadığı eklendi.

Ciddî, yaşlı, zekî, iyi niyetli, ve en önemlisi, dağın tepesindeki şehir gibi duran, kitlelere onların iradesi dışında örnek olan bazı kişiler, yurtseverliğin yasallığı ve erdemliliğinin kuşku götürmez ve açık olduğu, bu nedenle de bu kutsal duyguya yapılan çılgınca ve düşüncesizce saldırılara yanıt vermeye gerek olmadığı görüntüsü vermekte ve küçüklükten itibaren yurtseverlik konusunda kandırılmış ve yurtseverlik mikrobu kapmış birçok insan, bu kibirli sessizliği en ikna edici kanıt olarak kabul etmekte ve cehâlet içindeki yaşamlarını sürdürmektedirler.

Ve işte bundan dolayı, bulundukları durum sayesinde insan topluluklarını felâketten kurtarabilme gücüne sahip olan ama bunu yapmayan o insanlar büyük günah işliyorlar.

Dünyanın en korkunç kötülüğü riyakârlıktır. İsa'nın yalnızca bir kez, o da riyakârların ikiyüzlülüğüne öfkelenmesi boşuna değildir.

Fakat ikiyüzlülerin riyakârlığı zamanımızın riyakârlığı yanında hiç kalır. Bizimkilerin riyakârlığıyla kıyaslandığında, o dönemin riyakârları çok dürüst kalmaktadırlar ve riyakârlık yapma sanatları bizimkilerin yaptıkları yanında çocuk oyuncağıdır. Bu durum başka türlü de olamaz. Hıristiyanlık inancı, itaat ve sevgi öğ-

retisinin silâhlı soygunculukla iç içe olduğu tüm yaşamımız, açık ve korkunç bir riyakârlıktan başka bir şey değildir. Bir ucunda Hıristiyan kutsallığı ve dolayısıyla günahsızlık, diğer ucunda ise putperestlik kılıcı ve darağacının bulunduğu, kutsallıkla kandırmak ve saygı çekmek gerektiğinde kutsallığın, yalanın işlemediği zaman ise kılıç ve darağacının kullanıldığı bu iki yüzlülük, uygulamada çok kolaydır. Bu öğreti çok kolaydır, ama öyle bir an gelir ki, yalandan örülen bu ağ delinir ve artık bu iki seçenekten biri etkisiz kalır ve bunlara dayanmak olanaksızlaşır; o zaman da ikisinden birine başvurulur. *İşte şu ânda geçerli olan yurtseverlik öğretileri ile ilgili durum da böyledir.*

İster istemez insanların karşısına şu soru çıkıyor: *insanlar fiziksel olduğu kadar sayısız ahlâksal acıyla yüz yüze getiren yurtseverlik, nasıl olur da gerekli ve hayırlı olabilir?* Ve bu soruya mutlaka yanıt vermek gerekiyor. Bu durumda yurtseverliğin, insanlara getirdiği o korkunç felâketleri karşılayabilen büyük bir iyilik olduğunu göstermemiz, ya da insanlara aşılanması ve telkin edilmesi bir yana, tüm gücümüzle kurtulmaya çabalamamızı gerektiren bir kötülük olduğunu kabul etmemiz gerekir.

Fransızların dediği gibi – ister kurtulun ister kurtulmayın. Eğer yurtseverlik iyilik ise, barışı sunan Hıristiyanlık boş hayaldir ve bu öğreti bir an önce yok edilmelidir. Eğer Hıristiyanlık gerçekten barışı sunuyor ve biz de barışı istiyorsak, barbarlık döneminin kalıntısı olan yurtseverlik, şimdi yaptığımız gibi uyandırılmamalı ve geliştirilmemeli, tam tersi, vaaz, ikna, aşağılama, alaya alma gibi araçlarla yok edilmelidir. Eğer Hıristiyanlık gerçekse ve barış içinde yaşamak istiyorsak, yalnızca ülkemizin gücüne acımamalı, onun zayıflamasına sevinmeli ve bunun için katkıda bulunmalıyız. Polonya, Ostsee bölgesi, Finlandiya ve Ermenistan Rus-

ya'dan ayrıldıklarında sevinmemiz gerekir. İzlanda, Avusturya, Hindistan ve diğer kolonilerin İngiltere'den ayrılmasına bir İngiliz'in de sevinmesi ve bunun gerçekleşmesi için yardımcı olması gerekir, çünkü devlet ne kadar büyükse, onun yurtseverliği o denli kötü ve acımasızdır ve gücü daha da çok verdiği acılara dayanmaktadır. İşte bundan dolayı savunduğumuz Ortodoks inancından yana olmak istiyorsak, devletimizin büyümesini değil, tam tersi, küçülmesini ve zayıflamasını istemeliyiz ve bunun olması için var gücümüzle yardımcı olmalıyız. Genç nesilleri de bu şekilde yetiştirmek gerekir. Başkalarına bırakmadan her şeyi yemek, kendinizin geçebilmesi için zayıf olanı yoldan itmek, başkasına gerekenleri elinden almak gibi konularda kaba bencilliğini göstermek gençleri şimdi nasıl utandırıyorsa, memleketin gücünü artırmanın utanç verici olduğunu göstererek genç nesilleri yetiştirmek gerekmektedir; şimdi kendini övmek nasıl aptalca ve gülünç sayılıyorsa, çeşitli yalanlarla dolu tarih kitaplarında, tablolarda, anıtlarda, ders kitaplarında, makalelerde, şiirlerde, vaazlarda ve aptalca millî marşlarda kendi ulusunu övmek de utanç verici sayılmalı. Fakat şunu da unutmamak gerekiyor ki, yurtseverliği yüceltmeyi ve onu genç nesillere aşılamayı, halkların fiziksel ve ruhsal yaşamlarını mahveden silâhlanmayı sürdürdüğümüz sürece, şu an hazırlanmakta olduğumuz ve kendi yurtseverliğimizle ahlâklarını bozarak Uzak Doğu'nun yeni ve acımasız savaşçılarını da içine çektiğimiz korkunç savaşlar da olacaktır.

Zamanımızın en komik kişilerinden biri, aynı zamanda hatip, şair, müzisyen, drama yazarı ve ressam, en önemlisi de, yurtsever olan İmparator Wilhelm, deniz kenarında duran ve Aziz Mihail'in emrine uyarak, uzakta oturan Buda ve Konfüçyüs'e bakan Avrupa'nın tüm halklarını ellerinde kılıçlarla gösteren bir resim çizdi.

Wilhelm'in düşüncesine göre, oradan yaklaşan tehlikeye karşı koyabilmek için Avrupa halklarının birleşmesi gerekmektedir. 1800 yıl geride kalmış olan, putperest ve kaba yurtseverlik bakış açısına göre de kesinlikle haklıdır.

Yurtseverlik adına İsa'yı unutan Avrupa halkları, bu barışsever halkları kışkırtmışlar, yurtseverliği ve savaşmayı onlara yavaş yavaş öğretmişlerdir. Şimdi ise, bizim İsa'yı unuttuğumuz gibi, Japonya ve Çin de, Buda ve Konfüçyüs'ün öğretilerini unuturlarsa, insan öldürme sanatını çabuk öğreneceklerdir (bunun ne çabuk öğrenildiğini Japonya örneği açıkça gösteriyor). Korkusuz, usta, güçlü ve sayıca fazla olduklarından dolayı, Avrupa, Edison'un icât ve silâhlarından başka bir şeyle karşı koyamazsa, Avrupa'ya, Avrupa'nın Afrika'ya yaptığını yaparlar. "Öğrenci, öğretmeninden ileri olamaz, kendini geliştiren herkes öğretmeni gibi olabilir" (*Luka*, VI, 40).

Bir hükümdarın, boyun eğmeyen bir güneyli halkı yenmek için orduyu ne kadar ve nasıl arttırmalı sorusunu, Konfüçyüs: "Tüm ordunu yok et, şimdi ordu için yaptığın harcamaları, halkın eğitimi ve toprağın iyileştirilmesi için yap, güney halkı kralını kovar ve hiç savaşmadan senin yönetimin altına girer," diye yanıtlamıştır.

Bize, kendisinden korkmamız önerilen Konfüçyüs böyle diyor. Biz ise, İsa'nın öğretilerini unutarak, onu reddediyor, halkları zor kullanarak boyun eğdirmek istiyor ve böylelikle de yeni ve komşularımızdan daha güçlü düşmanlar kazanıyoruz.

Wilhelm'in resmini gören bir arkadaşım: "Resim harika, ancak altında yazan anlamı kesinlikle taşımıyor. Silâhlarla donatılmış soyguncular olarak gösterilen Avrupa'nın tüm devletlerine Aziz Mihail, özellikle Buda'nın yumuşaklığının ve Konfüçyüs'ün

bilgeliğinin onları mahvedeceğini gösteriyor," dedi. "Lao-Tse'nin olanla yetinme özelliğinin de" diye ekleyebilirdi. Gerçekten de, riyakârlığımız sayesinde İsa'yı öylesine unuttuk, Hıristiyanlığı ait her şeyi yaşantımızdan öylesine öyle çıkardık ki, Buda ve Konfüçyüs'ün öğretileri, hiç kuşkusuz, bizim sözde Hıristiyan halklarımızı yöneten canavarca yurtseverlikle kıyaslanamayacak kadar üstün bir noktada bulunmaktadır.

İşte bundan dolayı Avrupa ve tüm Hıristiyan dünyasının kurtuluşu, Wilhelm'in resmettiği gibi, soyguncular gibi kılıçlara sarılarak deniz aşırı ülkelerde bulunan kardeşlerini öldürmekte değil, tam tersine, barbarlık dönemlerinin kalıntısı olan yurtseverlikten vazgeçerek silâhları atmakta ve Doğulu halklara vahşi yurtseverliği ve hayvanlığı değil, İsa'nın bize öğrettiği kardeşçe yaşam örneğini göstermektedir.

Moskova, *5 Ocak 1896.*

İKİ SAVAŞ

Günümüzde Hıristiyanlık dünyasında iki savaş sürmektedir. Bunlardan birisinin bittiği, ikincisinin ise henüz sona ermediği gerçek olmakla birlikte, ikisi de aynı zaman dilimi içinde sürmüştür ve aralarındaki çelişki şaşırtıcıdır. Şu ânda sona ermiş olan, eski, ün peşinde koşmaya yönelik, aptalca, acımasız, zamansız, geri kalmış ve dine zorlama özelliği taşıyan İspanya-Amerika savaşıydı ve bazı insanların ölümüyle, başkalarını nasıl ve kiminle yönetmek gerektiği sorusunu çözümlemişti. Halen sürmekte olan ve ancak, tüm savaşlar sona erdiğinde bitecek olan ikincisi ise yeni, özverili, yalnızca sevgi ve sağduyu üzerine kurulmuş, kutsal bir savaş olan, savaşa karşı savaştır. Bu savaşı, Hugo'nun kongrelerden birisinde belirttiği gibi, Hıristiyan dünyasının en iyi ve ilerici bölümü, yine aynı dünyanın kaba, ve vahşi bölümüne karşı uzun bir süre önce açmış bulunuyor ve son zamanlarda bir avuç insan bunu büyük bir çaba ve başarı ile sürdürmektedir. Bu insanlar, güçlü Rus yönetimine direnen Kafkasyalı Hıristiyan Duhoborlardır.

Geçenlerde Colorado'dan Mr. Jesse Glodwin adlı birisinden mektup aldım: Kendisine, "Amerikan ulusunun soylu etkinlikle-

rine, asker ve denizcilerinin kahramanlıklarına" ilişkin duygularımı ifade eden birkaç sözcük ya da görüş göndermemi rica ediyordu. Bu beyefendi, Amerikan halkının büyük çoğunluğu gibi, Amerikalıların neredeyse silâhsız durumdaki birkaç bin kişiyi öldürdüğü etkinliğin soylu bir iş (silâhlı Amerikalılara kıyasla İspanyollar neredeyse silâhsızdı), ayrıca katliam sırasında (çok sayıda yakınını da öldüren), büyük bölümü sağ ve sağlıklı kalan ve kendilerine uygun bir yaşam kurmuş bu kimselerin de kahraman olduğuna yürekten inanmaktaydı.

İspanyol-Amerikalı savaşı, İspanyolların Küba'da yaptıkları dehşet verici şeyler ve savaş bahanesi olarak yararlandıkları var sayımlar bir yana,

> Gücünü ve aklını yitirmiş, sahte şeref söylentileriyle yetişmiş bir ihtiyarın, kendisiyle genç bir adam arasında doğan anlaşmazlığı, son derece güçlü bu genci yumruk kavgası aracılığıyla çözmeye çağırmasına benzemektedir. Ve bu genç adam geçmişe, sorunun bu yolla çözümüne çok hazır olduğunu defalarca belirttiğini göz önüne alarak, bu çağrıyı kabul etmekte, sıkılmış elinde bir muştayla aklını ve gücünü yitirmiş yaşlı adamın üzerine atılmakta, dişlerini dökmekte, kaburgalarını kırmakta, daha sonra da kendisi gibi genç bir insan topluluğu karşısında kahramanlığını coşkuyla anlatmakta ve onlar da ihtiyarı döven kahramana hayranlık duymakta ve onu övmektedirler.

Hıristiyan dünyasının aklını meşgul eden savaşlardan birincisi böyle bir savaştır. İkinci savaştan ise kimse söz etmemekte, hemen hiç kimse bilmemektedir. İkinci savaş işte böyle bir savaştır.

Tüm devletler, insanları kandırarak şöyle demektedirler. Yönetmekte olduğumuz sizler, diğer uluslar tarafından ele geçirilme

tehlikesi içindesiniz; ben sizin refahınızı ve güvenliğinizi gözetiyorum, bu nedenle bana her yıl emeklerinizin karşılığı olan milyonlarca Rubleyi sizi savunmak amacıyla silâhlara, toplara, mühimmata ve gemilere harcamam için vermenizi talep ediyorum. Ayrıca sizlerin de benim yönettiğim, sizi dev bir makinenin düşünmeyen parçasına dönüştürecekleri büyük bir organizasyona, yani orduya katılmanızı talep ediyorum. Bu orduda bulunurken, insan olmaktan ve kendi iradenizle davranmaktan vazgeçecek ve ne istersem onu yapacaksınız. Öncelikle hâkimiyet kurmak istiyorum; hâkimiyet için kullandığım araç ise adam öldürmektir ve ben size adam öldürmeyi öğreteceğim.

İnsanların, kendilerinin de tüm barış isteklerine, aynı tehlike altında bulunduklarını ileri süren diğer devletlerin yönetimlerinden gelecek saldırı tehlikesi altında bulundukları iddiasının belirgin anlamsızlığına, katıldıkları orduda maruz kaldıkları aşağılayıcı köleliğe, yöneltildikleri görevlerin tüm acımasızlığına karşın, insanlar bu aldatmacaya kanmakta, kendi paralarını yine kendilerinin köleleştirilmesi için vermekte ve birbirlerini sömürmektedirler.

Ve işte şunları ileri süren insanlar ortaya çıkmaktadır:

"Sizin bizi tehdit eden tehlike ve bizi bundan koruma konusunda kaygılandığınız konusunda söylediklerinizi bir aldatmacadır. Devletler sürekli barış istediklerini söylerler, bu arada da sürekli birbirlerine karşı silâhlanırlar. Ayrıca, sizin de kabul ettiğiniz yasaya göre, tüm insanlar kardeştir ve şu ya da bu devletin vatandaşı olmaları arasında fark yoktur; dolayısıyla bizi sürekli korkuttuğunuz, diğer devletlerin saldıracağı iddiası bizi korkutmamaktadır ve hiçbir önemi de yoktur. Tanrının bize iletmiş olduğu, cinayetlere katılmamızı talep eden sizlerin de kabul ettiği buyruğa göre, yalnızca adam öldürme değil, her türlü zorbalık da açık bir biçimde yasaklanmıştır;

bu nedenle de sizin adam öldürme hazırlıklarınıza katılamayız ve katılmayacağız. Bunun için para vermeyeceğiz, düzenlediğiniz, insanların aklını ve vicdanını yok eden, onları bir zorbalık silâhına, eline silâh alarak insanlığa her türlü kötülüğü yapmaya hazır kölelere dönüştüren askerlik sistemine katma girişimlerinizi kabul etmeyeceğiz."

İşte, dünyanın en iyi insanlarıyla kaba kuvvet temsilcileri arasında çoktandır sürmekte olan ve son zamanlarda Duhoborlarla Rus devleti arasında özellikle kızışan ikinci savaş budur. Rus yönetimi onlara karşı savaşabileceği tüm silâhlarla karşı çıkmaktadır. Bu silâhlar, polis tarafından tutuklama, ikâmet edilen yerden ayrılma izni vermeme, birbirleriyle görüşme yasağı, yazışmalara elkoyma, ispiyonculuk, Duhoborlar konusunda gazetelere haber yazma yasağı, adam satın alma, kamçılama, hapse atma, sürgün, aileleri dağıtma gibi önlemlerdir. Duhoborlar ise kendilerince tek dinsel silâhları olan yumuşak bir sağduyu ve sabırlı bir direnci ortaya koymakta ve "insanlara Tanrıdan daha fazla itaat etmemek gerekir ve bize ne yaparsanız yapın size itaat etmeyeceğiz" demektedirler.

O vahşi savaşın insanlara karşı ön plana çıkmak, ödül ve ün kazanmak isteyerek birçok insanı öldüren veya yakınlarını öldürme sürecinde kendiler ölen Amerikalı ve İspanyol kahramanlarını övüyorlar. Ancak kimse, savaşa karşı sürdürülen savaşın kahramanları hakkında bir şey söylemez hattâ bilmez; bu kişiler kimse tarafından bilinmezler ve sözleri işitilmez; kamçılar altında, pis kokulu hücrelerde ya da sürgünde ölmüşlerdir ve ölmektedirler, ama yine de son nefeslerine kadar iyiliğe ve gerçeğe sâdık kalmaktadırlar.

Bu çilekeşlerden artık hayatta olmayan pek çok kişiyi ve dün-

yanın dört bir yanına dağıtılmış yüzlercesini tanıyorum. Bu kişiler, gerçekler hakkında çilekeşçe vaaz vermeyi sürdürüyorlar.

Disiplin taburunda ölümüne işkence gören köylü-öğretmen Drojjin'i, disipli taburunda alıkonan, daha sonra da dünyanın bir ucuna sürülen Drojjin'in arkadaşı İzyumçenko'yu tanıyorum. Askerlik görevini reddeden, bu yüzden disiplin taburuna gönderilen ve gemide refakatçi er Sereda'la konuşan Olhovik'i de tanıyorum. Sereda, Olhovik'in askerlik görevinin günah olduğuna ilişkin sözlerini kavrayarak amirlerine başvurmuş ve onlara eski çilekeşlerin: "Acı çektirenlerle birlikte olmak istemiyorum, beni acı çekenler arasına katınız" sözlerini söylemiş, onu da disiplin taburuna, daha sonra da Yakut eyaletine göndermişlerdi. Ölen, kör edilen ama yine de Tanrı'nın buyruğuna karşı olan talepleri yerine getirmeyen pek çok Duhobor tanıyorum.

Geçenlerde, arkadaşları olmadan, tek başına Semerkand'daki alaya gönderilen genç bir Duhobor hakkında bir mektup okudum. Yine amirler tarafından aynı talepler ve aynı yalın ve itiraz kabul etmeyen yanıtlar: "Tanrı inancıma karşı olan şeyleri yapamam; "Ama seni cezalandırırız", "Bu sizin işiniz. Siz kendi işinizi yapın, ben de kendi işimi yapacağım."

"Bunlar gereksiz kurbanlar. Bu insanlar ölecek ama yaşamın düzeni aynı kalacak," diyorlar. Ben de aynı biçimde, İsa kurbanlarının ve gerçek adına acı çekenlerin de gereksiz olduğunu söylediklerini sanıyorum. Günümüz insanları, özellikle bilim adamları o denli kabalaştılar ki, ruh gücünün etkisini ve önemini anlamıyorlar ve kaba sabalıklarından dolayı anlayacak durumda değiller. İnsan kalabalığına atılan 250 pudluk dinamitin barut hakkını anlıyor ve gücü bunda görüyorlar. Ancak yaşama uyarlanan, cefakârlığa varan ve milyonların kavradığı bir düşünce ya da ger-

çek, onların anlayışına göre bir güç değildir, çünkü patlamamakta ve ortada kırık kemikler ve kan gölcükleri görünmemektedir. Bilim adamları (daha doğrusu kötü bilim adamları) engin bilgilerinin gücünü, insanlığın yalnızca ekonomik koşullarla yönetilen bir sürü olduğunu, aklın insanlara yalnızca eğlenmek için verildiğini kanıtlamak amacıyla kullanmaktadırlar; Ancak yönetimler barışın neler getireceğini biliyor ve bu nedenle de yanılmaz bir kendini koruma içgüdüsüyle, var ya da yok olmalarının bağlı olduğu ruhsal güçlerin ortaya çıkmasına herkesten daha olumsuz yaklaşıyorlar (?) Bu nedenle Rus yönetiminin tüm güçleri Duhoborları zararsız hale getirmeye, onları izole etmeye ve yurt dışına sürmeye yönelik olmuştur ve hâlâ da buna yöneliktir.

Ancak tüm çabalara karşın, Duhoborların verdiği savaşırn milyonların gözünü açmıştır.

Yumuşak başlı ve çalışkan Duhoborlara karşı yapılan zulüm yüzünden, yaptıkları işlerin yasallığı konusunda kuşkuya düşen yaşlı ve genç yüzlerce asker tanıyorum; Bu insanların yaşamlarını ve uğradıkları zulmü görerek ve duyarak, ilk kez yaşamın ve Hıristiyanlığın anlamı üzerinde düşünmeye başlayan insanlar da tanıyorum.

Milyonlarca insanı yöneten yönetim de bunu biliyor ve tam kalbinden vurulduğunu hissediyor.

Günümüzde yürütülen ikinci savaş, işte böyle bir savaştır ve sonuçları da budur. Ve bunun sonuçları yalnızca Rus hükümeti için önemli değildir. Askerîye ve zorbalık üzerine kurulmuş her yönetim bu silâh tarafından yenilgiye uğramıştır. İsa: "Ben dünyayı yendim," demiştir. Ve gerçekten de dünyayı yenmiştir; yeter ki insanlar onun kendilerine verdiği bu silâhın gücüne inansınlar. Bu silâh, her insanın aklını ve vicdanını izlemesidir.

Zaten bu, her insan için o denli basit, kuşku götürmez ve zorunlu bir şeydir ki. Sağduyulu, vicdanını satmamış ve adam kararmamış bir insan: "Siz beni cinayetlerinize ortak etmek istiyorsunuz. Cinayet silâhlarının hazırlanması için benden para talep ediyorsunuz ve örgütlü cani toplama işine katılmamı istiyorsunuz," demektedir. "Ben size yalnızca insan öldürmenin değil, her türlü düşmanlığın çok önceden yasaklandığı, sizin de vaaz ettiğiniz aynı yasayı vaaz ediyorum ve bu nedenle de size itaat edemem."

Dünyayı yenebilecek tek ve basit araç işte budur.

Yasnaya Polyana. *15 Ağustos 1898.*

LEV NİKOLAYEVİÇ TOLSTOY'UN
ÇAR'A ve YARDIMCILARINA SESLENİŞİ

THE GIANT BATTERY (ЗЕМСКІЙ ГЕРОЙ)

LEV NİKOLAYEVİÇ TOLSTOY'UN ÇAR'A ve YARDIMCILARINA SESLENİŞİ

Yine cinayetler, yine sokak çatışmaları, yine idamlar olacak; bir yanda yine korku, gerçekdışı suçlamalar, tehditler ve öfke, diğer yanda yine nefret, öç alma isteği ve kurban olmaya hazırlık. Yine tüm Rus halkı iki düşman kampa ayrıldı, en büyük suçları işliyor ve işlemeye hazırlanıyor.

Büyük olasılıkla şu ânda ortaya çıkan hareketler bastırılacak. Ancak şimdi bastırılsa bile, bitmeyecek, gizliden gizliye giderek artacak ve kaçınılmaz bir biçimde er ya da geç daha da güçlenmiş olarak ortaya çıkacak, daha da kötü acılara ve suçlara neden olacaktır.

Bunun nedeni nedir? Bu denli kolaylıkla kurtulabilecekken bunlar neden olmaktadır?

Yönetimi elinde bulunduran Çar'dan, devlet konseyi üyeleri ve bakanlardan en yakınlarımıza – annelere, eşlere, dayılara, kız ve erkek kardeşlere, Çar'ın görüşlerini etkileyebilecek yakınlarına sesleniyoruz. Size düşmanlarımız olarak değil, kardeşlerimiz olarak sesleniyoruz; isteseniz de istemeseniz de bizimle öyle

kopmaz bağlar içindesiniz ki, bizim uğradığımız tüm acıların size yansımaması olanaksızdır; bu acıları yok edebileceğinizi ve bunu yapmadığınızı hissedebiliyorsanız bu daha da ağırdır. Bu duruma bir son bulması için bunu yapın.

Siz ya da büyük çoğunluğunuz, tüm bunların; yaşamın normal seyri sırasında bazı huzursuz ve hoşnutsuz kişilerin ortaya çıkarak halkın kafasını bulandırmaları ve yaşamın normal seyrini bozmaları sonucu ortaya çıktığını, tüm olup bitenlerden yalnızca bu kişilerin suçlu olduğunu, bu huzursuz ve hoşnutsuz kişileri yatıştırmak, dizginlemek gerektiğini, o zaman her şeyin yolunda gideceğini, böylece de hiçbir şeyin değişmesine gerek olmayacağını düşünebilirsiniz.

Ancak tüm sorun bu huzursuz ve kötü insanlardan ibaret olsaydı, yalnızca onları yakalamak, zindanlara atmak, sürgüne göndermek ya da idam etmek yeterli olur ve böylelikle de her şey sona ererdi. Ama 30 yıldan fazla bir süredir onları yakalıyor, zindana atıyor, idam ediyor ve binlercesini sürgüne gönderiyorlar; ama bu kişilerin sayısı giderek artıyor, mevcut yaşamın düzeninden doğan hoşnutsuzluk yalnızca büyümekle kalmıyor, giderek yayılıyor, işçi kesimin milyonlarcasını, halkın büyük çoğunluğunu kapsıyor. Hoşnutsuzluğun bu huzursuz ve kötü insanlardan değil, başka bir şeyden kaynaklandığı açıktır. Sizin, devlette görevli kişilerin, halkta hoşnutsuzluğa yol açan, giderek daha kitlesel ve derin bir hâl alarak gösterilerle dile getirilen nedenleri açıkça görmeniz için dikkatlerinizi şu ânda ilgilendiğiniz sert çatışmadan bir ân için ayırmanız, İçişleri Bakanlığı'nın kısa süre önce yayınladığı sirkülerde belirtilen, polisin topluluklara zamanında müdahale ederek ateş açması durumunda her şeyin sessiz ve sakin olacağı ifadesine safça inanmaktan vazgeçmeniz gerekiyor.

Neden, halkı özgürleştiren çarın şanssızlıkla ve bir rastlantı sonucu, tüm halka bu yolla hizmet edeceklerini düşünen küçük bir grup tarafından öldürülmesiyle, hükümetin, despotça yönetim biçiminin normal olmayan yaşam koşullarından vazgeçerek toplumu ileriye götürmek bir yana, aksine, kurtuluşun özellikle bu modası geçmiş sert yaşam koşullarında olduğunu düşünerek 20 yıl süreyle genel gelişime ve yaşamın karmaşıklığına uygun olacak biçimde ileriye gitmemesi, hattâ yerinde bile saymayarak geriye gitmesi, bu geriye dönüş hareketiyle de giderek halktan ve onun taleplerinden kopmasıdır.

Yani suçlu olanlar, kötü ve huzursuz insanlar değil, şu ândaki huzurları dışında bir şey görmek istemeyen hükümettir. Sorun, kötülüğünüzü isteyen düşmanlarınızdan korunmanız değil, – kimse kötülüğünüzü istemiyor – toplumun hoşnutsuzluğunun nedenini görerek onu gidermenizdedir. İnsanlar sürekli çekişme ve düşmanlık isteyemezler, ama kardeşleriyle daima uyum ve sevgi içinde yaşamayı yeğlerler. Şu ânda coşku içinde ve kötülüğünüzü ister gibi görünüyorlarsa, bunun nedeni, sizin onlara, yalnızca kendilerini değil, milyonlarca kardeşlerini insanlığın en büyük mutluluklarından, özgürlük ve aydınlanmadan yoksun bırakan bir engel olarak görünmenizdir.

İnsanların kendileri için gerekli olmayan ayaklanmalardan ve size saldırmaktan vazgeçmeleri için, sizin de gereksiz şeyleri yapmamanız gerekir. Bu size mutlaka huzur verecektir ve bunu yapmamanız da şaşırtıcı bir şey olacaktır.

Şu ânda yapılması gereken çok az şey vardır. Yapılması gerekenler yalnızca şunlardır:

Birincisi:

a) Köylüleri diğer tüm yurttaşlarla aynı düzeye getirmek ve böylelikle: Hiçbir şeyle bağlantısı olmayan yerel amirler kurumunu kaldırmak;
b) İşçilerle onları kiralayanlar arasındaki ilişkileri belirleyen özel kuralları kaldırmak;
c) Köylüleri bir yerden başka bir yere giderken pasaport bulundurma sıkıntısından ve yalnızca onlara mahsus olan konut, köy, atlı araba, polis, bekçi vergisi gibi yükümlülüklerinden kurtarmak.
d) Diğer insanların borçlarını kefaleten ödeme gibi adil olmayan yükümlülükten ve aynı zamanda da rehin alınan toprağın bedelini aşan kurtulmalık ödeme yükümlülüğünden kurtarmak;

Ve en önemlisi de, anlamsız ve hiçbir gereği olmayan ve yalnızca çalışkan, ahlâklı ve çok sayıdaki insan kitlesi için uygulanan bedensel cezaları kaldırmak.

Halkın büyük bölümünü oluşturan köylülere, toplumun diğer kesimlerine verilen tüm hakların tanınması, çoğunluğun diğerleriyle eşit haklara sahip olmadığı, özel ve sıra dışı yasalarla bağlanmış köle konumunda bulunduğu bir toplumsal yapının sağlam ve dirençli olamayacağı düşünülürse özellikle önemlidir. Yalnızca emekçi çoğunluğun diğer tüm yurttaşlarla eşit haklara sahip olması ve utanç verici kısıtlamalardan kurtulması durumunda sağlam bir toplumsal yapı kurulabilir.

İkincisi: "Güçlendirilmiş Korunma Kuralları" olarak adlandırılan ve tüm mevcut yasaları ortadan kaldırarak halkı çoğunluğu ahlâksız, aptal ve acımasız amirlerin hâkimiyetine teslim eden kuralları uygulamaktan vazgeçmek. Güçlendirilmiş Korunmanın uygulanmaması, genel yasaların geçerliliğinin durdurulmasının ihbarları, ispiyonculuğu yaygınlaştırması, genellikle mülk ve toprak sahipleriyle çatışan işçilere uygulanan kaba zorbalığın teşvik edilmesine ve güçlendirilmesine yol açması açısından önemlidir

(Bu kuralların geçerli olduğu yerlerde olduğu kadar hiç bir yerde işkenceler bu denli acımasızca uygulanmamaktadır). En önemlisi de, bu önlemler dâhilinde, Rus halkının Hıristiyan ruhuna aykırı olan, insanları fazlasıyla yozlaştıran ve bu güne kadar yasalarımızda yer almayan ölüm cezasının giderek daha sık uygulanmasıdır. Bu ceza, Tanrı'nın ve insan vicdanının yasakladığı en büyük suçtur.

Üçüncüsü: Tahsile, eğitime ve öğrenime konulan tüm engeller kaldırılmalıdır. Şunlar gereklidir:

a) Farklı konumlarda bulunan kişiler arasında öğrenime katılma konusunda fark gözetilmemeli ve bu amaçla halk için her nedense zararlı kabul edilen kitaplar, tedrisat ve matbuat konularında halk için konan tüm istisnaî yasaklar kaldırılmalıdır.
b) Her ulustan ve inançtan halkın, her nedense bu haktan yoksun bırakılan Museviler de dâhil, tüm okullara girebilmesine izin verilmelidir.
c) Öğretmenlerin okulda okuyan çocukların konuştukları dilde ders vermelerinin engellenmemesi.
d) En önemlisi de, pedagojik etkinliklerde bulunmak isteyen herkesin gidebileceği yüksek ve daha aşağı düzeyde her tür özel okulun kurulmasına ve eğitim vermesine izin verilmelidir.

Eğitim, öğretim ve tedrisatın şu ânda uygulanan kısıtlamalardan kurtarılması, işçi kesiminin şu ânda içinde bulunduğu, yönetim için ise halka uygulanan söz konusu kısıtlamaların ana nedenini oluşturan cehâletten kurtulması için gereklidir. İşçi halkın eğitimi konusunun yönetimin müdahalesinden kurtarılması, bu kesimin kendisine zorla kabul ettirilenleri değil, kendisi için gerekli bilgileri çok daha çabuk ve amaca uygun bir biçimde benimsemesine olanak verecektir. Okulların özel kişilerce açılması ve iş-

letilmesi, okudukları eğitim kurumlarının düzeninden memnun olmayan gençlik arasında sürekli ortaya çıkan sokak hareketlerine de son verebilir. Gerek aşağı gerekse üst düzeyde özel okulların kurulmasına engel olunmadığı takdirde, devletin eğitim kurumlarından hoşnut olmayan gençler, taleplerini karşılayabilecek bu özel kuruluşlara geçebilir.

Nihayet dördüncüsü ve en önemlisi, dinsel özgürlük konusunda tüm kısıtlamaların kaldırılması gerekliliğidir. Yapılması gerekenler:

a) Devletce kabul edilen kiliseye karşı her türlü aykırılığın suç olarak cezalandırıldığı tüm yasaları iptal etmek.
b) Baptistlere, Molokanlara, Ştundistlere ve diğer dinsel gruplara ait dua evlerinin, kiliselerin, eski âyin şapellerinin açılmasına ve kurulmasına izin vermek.
c) Tüm inançlar için dinsel vaazlara ve toplantılara izin vermek.
d) Farklı inançlardaki insanların çocuklarını gerçek kabul ettikleri inançları yönünde eğitmelerine engel olmamak.

Bunları gerçekleştirmek, tarihin, bilimin doğruladığı ve tüm dünyanın kabul ettiği, dinsel zorlamaların amacına ulaşması bir yana tersine etki yaptığı gibi, yok edilmek isteneni güçlendirdiği gerçeği; yönetimlerin inanç konularına müdahalesinin, İsa tarafından güçlü bir biçimde ortaya konduğu üzere, çok zararlı ve kötü bir ikiyüzlülük ayıbı oluşturması bir yana, inançlara müdahale, her bir bireyin olduğu kadar tüm insanların yüce mutluluğa, yani aralarında oluşacak birliğe ulaşmasını engellemesi açısından gereklidir. Birliğe ise tüm insanların bir kez benimsenmiş ve kusursuz olduğu öne sürülen aynı din öğretisi ile zorla ve olanakdışı bir biçimde baskı altında tutulmaları ile değil, tüm insanlığın özgür

bir biçimde tek gerçeğe yaklaşmaları ile ulaşılabilir. Bu gerçek tek olduğu için insanları birleştirebilir.

Rus toplumunun büyük çoğunluğunun dileklerinin böylesine alçakgönüllü ve kolayca yerine getirilebilecek dilekler olduğunu düşünüyoruz. Bu önlemlerin alınması kuşkusuz toplumu yatıştıracak ve yönetimin nedenlerini görmezden gelerek yalnızca gösterileri bastırmayı düşünmesi durumunda her iki tarafın da çekeceği kaçınılmaz acılardan ve (daha da kötüsü) işleyeceği suçlardan kurtaracaktır.

Hepinize; Çar'a, bakanlara, devlet konseyi üyelerine, danışmanlara ve Çar'ın yakınlarına, genelde de yönetimi elinde tutan herkese sesleniyoruz. Toplumun rahatlamasına ve onun acılardan ve suçlardan kurtulmasına yardımcı olun. Size, karşı saflardaki insanlar olarak değil, ister istemez aynı yaşamı paylaşan yoldaşlarımız ve kardeşlerimiz olarak sesleniyoruz.

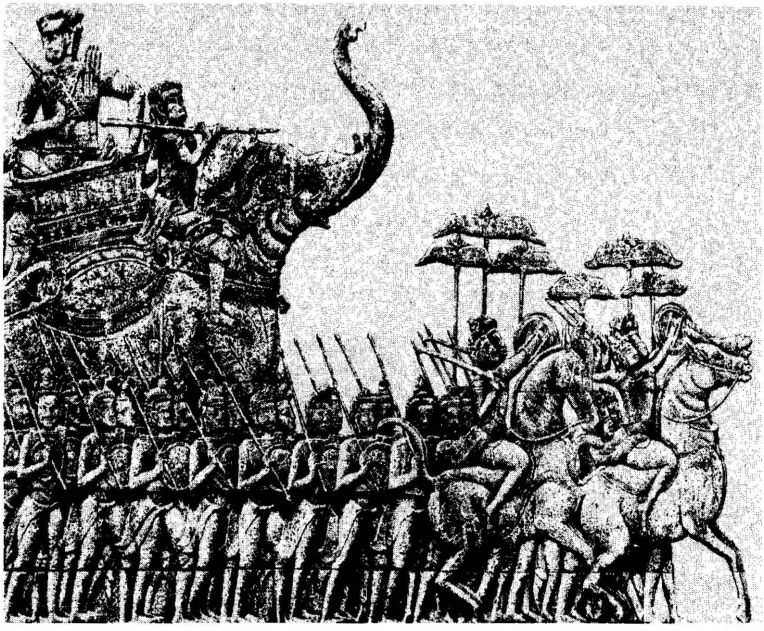
Aynı toplumda birlikte yaşayan insanların bazılarının iyi, diğerlerinin kötü yaşaması olanakdışıdır. Özellikle de çoğunluğun kötü yaşaması olacak şey değildir. Herkesin iyi yaşaması, yalnızca en güçlünün, tüm toplumun dayandığı emekçi çoğunluğun iyi yaşamasıyla gerçekleşebilir.

Bu çoğunluğun durumunu iyileştirmek, en önemlisi de ona özgürlük ve eğitim verilmesi için yardım edin. O zaman sizin konumunuz da rahatlayacak ve gerçek anlamda iyileşecektir.

Bu, yalnızca benim değil, aynı şeyi arzu eden iyi yürekli, çıkar gözetmeyen, sağduyulu ve dürüst pek çok insanın inancıdır.

15 Mart 1901.

SAVAŞ ve ASKERLİK ÜZERİNE

SAVAŞ ve ASKERLİK ÜZERİNE

Askersin; sana ateş etmeyi, süngülemeyi, uygun adım yürümeyi, spor yapmayı, okumayı öğrettiler, eğitime ve teftişe götürdüler. Belki de savaşa gittin, sana emredilen her şeyi yerine getirerek Türklerle ve Japonlarla savaştın. Yaptıklarının iyi mi ya da kötü mü olduğunu kendine sormak aklına gelmedi, değil mi?

İşte şimdi bölüğüne ya da birliğine, harekete geçme ve yanınıza gerçek mermi alma emri veriliyor. Seni nereye götürdüklerini sormadan atla ya da yürüyerek yol alıyorsun.

Seni bir köye ya da fabrikaya götürüyorlar. Uzaktan köy halkının ya da fabrika çalışanlarının meydanda toplanmış olduğunu görüyorsun; erkekler, kadınlar, çocuklar ve yaşlılar. Vali ve savcı, polis şefiyle birlikte kalabalığa yaklaşıyor ve bir şeyler söylüyorlar. Kalabalık önce suskun, daha sonra giderek yükselen bir ses tonuyla haykırmaya başlıyor ve yöneticiler halkın yanından uzaklaşıyor. O zaman köylülerin ya da fabrika çalışanlarının ayaklan-

dıklarını ve seni de buraya onları sakinleştirmek için getirdiklerini anlıyorsun. Yöneticiler birkaç kez kalabalığın yanma gidiyor ve uzaklaşıyor, ancak haykırışlar giderek artıyor; yöneticiler aralarında konuşuyorlar; daha sonra da silâhını gerçek mermilerle doldurman emrediliyor. Karşında, aralarından seçilerek askere alındığın kısa paltolu, kabanlı ve ayakları çarıklı erkekleri, karın ya da annen gibi başörtülü ve bluzlu kadınları görüyorsun.

İlk atışı kalabalığı oluşturanların başları üzerine yapmanızı emrediyorlar. Ancak kalabalık dağılmıyor ve giderek daha yüksek sesle bağırıyor; ve işte sana başlarının üzerine, havaya değil, doğrudan kalabalığın ortasına ateş etmen emrediliyor.

Sana bu atıştan doğacak sonuçlardan sorumlu olmadığın daha önce telkin edilmişti. Ama sen, kanlar içindeki insanın senin açtığın ateşle yere düştüğünü, başkası tarafından değil senin tarafından öldürüldüğünü, ateş etmeyebileceğini ve o zaman da o insanın ölmeyeceğini biliyorsun.

Ne yapman gerekiyor?

En azından silâhını indirir ve o ânda kardeşlerine ateş açmayı reddedebilirsin. Ama yarın yine aynı şey olabilir. Bu nedenle de, istesen de istemesen de iyice düşünmen ve seni silâhsız kardeşlerine ateş etmek zorunda bırakan 'asker' sıfatının ne olduğunu kendine sorman gerekiyor.

İncil'de kendi kardeşlerini öldürmemekten başka, ölüme yol açacak bir şey yapmaman, kardeşine öfke duymaman, düşmanlarından nefret etmemen, tersine, onları sevmen gerektiği de söylenmektedir.

On Emir'de, doğrudan "öldürme" denmekte, kimi öldürebileceğinden kimi öldüremeyeceğinden söz bile edilmemektedir. Sana öğretilen kurallarda ise, askerin, çara karşı bir emir dışında, üs-

tünün emirlerini her ne olursa olsun yerine getirmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca 6. emrin açıklamasında, bu emrin öldürmeyi yasaklamasına karşın, savaşta düşmanı öldüren kişinin bu buyruğa karşı günah işlemiş sayılmayacağı belirtilmiştir.

Her kışlada asılı bulunan ve birçok kez okuduğun ve dinlediğin askerlik yönergesinde ise askerin insanları nasıl öldüreceği anlatılmaktadır. "Üç kişi sana saldırdığında, birincisini hançerle, ikincisine ateş et, üçüncüsünün ise süngüyle canını al... Süngün kırılmışsa dipçikle vur; dipçik de kırılmışsa yumruklarınla vur; yumrukların iş göremiyorsa dişlerini geçir" denmektedir.

Sana, öldürmek zorunda olduğun, çünkü yemin ettiğin ve yaptıklarından senin değil, üstlerinin sorumlu olduğu söyleniyor.

Ancak sen yemin etmeden, yani insanların emirlerini yerine getireceğine söz vermeden önce, Tanrı'nın, yani sana yaşam veren varlığın tüm buyruklarını yerine getirmekle, yemine gerek olmadan, yükümlüydün. Tanrı ise öldürmeyi buyurmuyor.

O hâlde, insanların sana emrettikleri her şeyi yerine getireceğin konusunda yemin etmen olanaksızdır. Bu konuda İncil'de açıkça "Hiç yemin etme!" denmektedir.

> "Evet, evet, ya da hayır, hayır deyiniz; ayrıca yemin, iki yüzlülükten doğar."

Yakov'un (Yakup) V, 12 mesajında da aynı şey belirtilmiştir. "Her şeyden önce, kardeşlerim, ne gökyüzü, ne yer, ne de başka bir şey üzerine yemin ediniz." Dolayısıyla, yeminin kendisi bile günahtır. Yaptıklarından senin değil üstlerinin sorumlu olacağı konusunda söylediklerinin gerçek dışı olduğu da açıktır. Senin vicdânın, sende değil de bir onbaşıda, başçavuşta, bölük komutanın-

da, albayda ya da başka birisinde bulunabilir mi? Ne yapabileceğin ve yapmak zorunda olduğun, neyi yapamayacağın ya da yapmamak zorunda olduğun konusunda hiç kimse senin yerine karar veremez. Ve insan, yaptığı bir şeyden dolayı her zaman sorumludur. Zina suçu öldürmekten çok daha hafif değil midir ve bir insanın bir diğerine "zina yap, ben senin günahını üstleniyorum, çünkü senin âmirinim," demesi mümkün müdür?

İncil'de anlatıldığı üzere, Âdem, Tanrı'ya karşı suç işlemiş ve karısının elmayı yemesini emrettiğini söylemiş, karısı ise kendisini şeytanın baştan çıkardığını belirtmiştir. Tanrı ne Âdem'i ne de Havva'yı bağışlamış ve kendilerine, Âdem'in karısının sözünü dinlediği, karısının ise yılanın sözüne itaat ettiği için cezalandırılacaklarını söylemiş. Yani, onları mazur görmeyerek cezalandırmış. Sen bir insanı öldürdüğünde ve bunu yapmanı bölük komutanının emrettiğini söylediğinde Tanrı aynı şeyi sana da söylemeyecek mi?

Aslında buradaki aldatma, kuralın kendisindedir. Askerin üstünün tüm emirlerini yerine getirmek zorunda olduğu kuralına, "Çar'a zarar verme olasılığı olanlar dışında" ibaresi eklenmiştir.

Eğer asker, üstünün emirlerini yerine getirmeden önce, bu emrin Çar'a karşı olup olmadığına karar verebiliyorsa, üstünün emrini yerine getirmeden önce yerine getirmesi istenen şeyin Tanrı'nın buyruklarına karşı olup olmadığını düşünmek zorunda da değil midir? İnsan öldürmek kadar Tanrı'nın iradesine karşıt bir şey yoktur. O halde, sana birisini öldürmeni emrettiklerinde insanlara itaat etmen gerekmez. Eğer itaat eder ve öldürürsen, bunu kendi çıkarın, yani seni cezalandırmamaları için yapıyorsun demektir. Örneğin, üstünün emriyle birisini öldürürken, mallarını çalmak için bir tüccarı öldüren katille aynı konuma düşüyorsun. O paraya tamah ediyor, sense üstlerin tarafından cezalandırılma-

ma ve ödüllendirilme arzusuna kapılıyorsun. İnsan yaptıklarından dolayı Tanrı'ya karşı daima kendisi hesap verir.

Hiçbir güç, üstlerinin senden talep ettikleri gibi canlı bir insanı keyfi istediği için ölü bir bedene dönüştüremez. İsa, insanlara, herkesin Tanrı'nın oğlu olduğunu, bu nedenle Hıristiyan kişinin vicdânını, hangi unvânı taşırsa taşısın, kral, çar veya imparator bile olsa, başka birisinin emrine veremeyeceğini öğretmiştir. Aynı biçimde, sana üstünlük kuran insanların senden kardeşlerini öldürmeni istemeleri, bu insanların sahtekâr olduklarını, dolayısıyla onlara itaat etmemek gerektiğini gösteriyor. Efendisinin gösterdiği herkese bedenini teslim etmeye hazır bir günahkârın konumu utanç vericidir; ancak daha utanç verici olan, en büyük günahı işlemeye, yani âmirinin gösterdiği her insanı öldürmeye hazır bir askerin durumudur.

Bu durumda, gerçekten Tanrı'nın buyruklarına göre davranmak istiyorsan, yapman gereken tek şey, utanç verici ve Tanrı'yı karşısına alan 'asker' sıfatını üzerinden atmak ve bu nedenle âmirlerinin sana verecekleri tüm acıları çekmeye hazır olmaktır.

Hıristiyan bir askerin gerçek talimatnamesi, "General, askerin Tanrısıdır," ya da "asker, her konuda üstlerine itaat ederek, yabancıları ya da kendi kardeşlerini, silâhsız bile olsalar öldürmeye hazır olmalıdır" diyerek din karşıtı görüşler belirten talimatname değil, "insanlardan önce Tanrı'ya itaat etmek gerekir; bedenleri öldürebilen, ancak ruhları öldüremeyenlerden korkmamak gerekir" diyen tanrı emirleridir.

Gerçek ve aldatmaya yönelik olmayan tek askerlik yönergesi budur.

Gaspra, 7 Aralık 1901.

EK:
GENERAL DRAGOMİROV'UN*
ASKERLİK YÖNERGESİ

Canını dostu için ortaya koyan kişinin sevgisinden daha büyük sevgi yoktur.

Sonuna kadar sabreden, kurtulur.

"Asker, İsa'nın savaşçısıdır." Bunu böyle bilmek ve buna uymak zorundadır. Birliğini allen, komutanını ise baban gibi gör; asker arkadaşını öz kardeşin, astlarını küçük kardeşin gibi gör. O zaman her şey hoş ve dostça olur, yolunda gider.

Kendini düşünme, arkadaşlarını düşün; arkadaşların seni düşüneceklerdir. Kendin öl, ama arkadaşını kurtar. Ateş al-

---

* Mihail İvanoviç Dragomirov (1830–1905); Rus general ve askerî kuramcı. Çarlık ordusunda önemli konumlarda bulundu. Osmanlı tarihinin en büyük askerî yenilgilerinden biri olan ve felâketli sonuçlarının etkisi bugün bile hissedilen 1877–78 Türk-Rus Savaşı'nda (*93 Harbi*) Tuna Cephesinde görev yaptı ve savaşın kaderi üzerinde önemli rol oynadı. Burada aktarılan yönergenin yanı sıra askerî konularda pek çok eser verdi. Tolstoy'un anıtsal romanı *Savaş ve Barış* hakkında askerî açıdan yaptığı ayrıntılı eleştiri zamanında büyük ilgi uyandırdı. – *Ed.*

tında iken dağılarak ilerle, atağa hep birlikte kalk. Çünkü yumruk, parmaklar sıkılı iken vurulur, açıkken değil.

Bacak bacağı güçlendirir, el ele güç katar.

Küme halinde dur. Bir felâket, felâket sayılmaz; iki felâket yarım felâkettir; kaçışma ise felâkettir. Yerine geçecek kişileri bekleme, gelmeyecektir; destek ise olacaktır. İyi dövüşürsen, iyi dinlenirsin.

Yalnızca korkan kişi yenilir.

Her zaman vur, asla kendini savunma; süngün kınlırsa, dipçikle vur; dipçik iş görmezse yumruklarınla vur; yumrukların da çalışmıyorsa dişlerini geçir. Yalnızca delicesine ve ölümüne savaşan kazanır.

Asker, savaşta iken aynı zamanda nöbetçidir. Ölürken bile silâhını elinden düşürme. Mermini üç günlük, bazen de mermi bulamayacağın tüm bir harekât için muhafaza et; az fakat ustaca atış yap; süngünle sert vur. Kurşun hatâ yapar ama süngü yapmaz. Kurşun aptal, süngü yiğittir.

Her bir kurşunu gözet; amaçsızca ateş etmek yalnızca şeytanı avutur. Suçluyu bilerek atılan kurşun vurur, serseri kurşun değil. Mermini muhafaza et; uzaktan vuramazsın; daha yakından ateş etmek için yaklaştığında ise ateş edecek şey bulamazsın. İyi bir askere en kızgın çatışma için otuz mermi yeterlidir.

Ölü ve yaralılardan mermileri topla.

Düşmanın üzerine ansızın atıldığında ya da sana âniden saldırdıklarında hiç duraksamadan vur, toparlanmasına olanak tanıma. "Hurra" diye ilk haykıran yiğit kişidir. Üç kişi saldırdığında; birincisini hançerle, ikincisine ateş et, üçüncüsünü süngüyle hakla.

Cesur insanı Tanrı korur.

Cesur insan hızla sokulduğunda Tanrı sessiz durarı bulur!

İyi bir asker için cenah ya da cephe gerisi yoktur. Düşmanın geldiği her yer cephedir.

Süvariye daima yüzün dönük dur. 200 adım yaklaşana kadar bekle: Salvoya hazır ol, silâhı eline al ve olduğun yerde bekle.

Savaşta yeterince yiyemezsin, uyuyamazsın ve gereğinde de ölürsün. Çünkü bu bir savaştır. Gerçek bir asker için güç olan bu durum, dayanıksız asker için daha da güçtür. Bir şey senin için güçse düşman için de daha kolay değil, belki de daha da güçtür. Sen yalnızca kendi yaşadığın güçlükleri görürsün, düşmanınkini ise görmezsin. Ancak bu güçlükler daima vardır. Bu nedenle yılgınlık duyma. Koşullar ne denli güçleşirse o denli dirençli ve çılgınca vur. Vurdukça sen kendini daha iyi, düşmanın ise daha kötü hissedecektir. Yalnızca daha sabırlı olan kurtulur.

Zaferin hemen kazanılabileceğini sanma; düşman da dirençli çıkabilir. Bazen iki ya da üç kez de başaramayabilirsin. Dördüncü kez ve istediğini elde edemediğin sürece, daha fazla, saldır.

Savaşırken yaralılara yardımcı ol, yalnızca düşmanı yendikten sonra yaralıları düşün. Kim muharebe sırasında yaralılar için çabalar ve safları terk ederse, o yufka yürekli değil, kötü bir askerdir; onun için değerli olan arkadaşları değil, kendi canıdır. Yendiğin zaman herkes için, hem sağ kalanlar hem yaralılar için iyi olacaktır.

Sefer sırasında yerini terk etme; bir dakikalığına durursan 120 adım geride kalırsın. Daha neşeli yürü, yılgınlık duyma.

Konaklama yerine geldiğinizde herkes dinlenmemeli. Kimi

uyur, kimi nöbet tutar. Uyuyan kişi uyandırılmadıkça sakin sakin uyumalıdır; arkadaşları onu korur. Seni nöbete koyduklarında, yüz verst yol almış olsan bile, dinç dur.

Üst olarak atandığında insanları iyice avucuna al ve emirlerin net olsun, "marş", "ileri" gibi komutları sert bir sesle verme. Önce herkesin nereye ve ne için gittiğini bilmesi için ne yapılacağını söyle, o zaman "marş", "ileri" gibi komutlar işe yarar. Her savaşçı yapacağı manevrayı bilmelidir.

Yönetici en güzel şeylere olduğu kadar en kötü şeylere de lâyıktır.

Ortodoks İnancı, Çar Babamız ve Kutsal Rusya için öl; Tanrının kilisesi dua edecektir. Ölenler ruhunu takdis edecektir. Kim sağ kalırsa, şân ve saygı onun üzerine olsun.

Yerel sakinleri gücendirme. O bizi yedirir ve içirir. Asker haydut değildir.

Kendini, üniformanı temiz, mühimmatını düzenli tut. Silâhını, peksimetini ve ayaklarını gözünden bile iyi koru. Dolaklı çorabını sarmayı iyi öğren ve sefere giderken onları yağla – ayakların daha rahat eder.

Asker, sağlıklı, cesur, dayanıklı, kararlı, âdil, dürüst ve dindar olmalıdır. Tanrıya dua et! O zaferi kazandıracaktır! Yiğit adam mucize yaratır. Tanrı sizi yönetir. O sizin generalinizdir!

İtaat.
Eğitim.
Askerî düzen (disiplin).
Temizlik.
Sağlık.
Mazbutluk.

Dinçlik.

Cesaret.

Yiğitlik.

Zafer!

Şân! Şân! Şân!

Tanrım güç ver! Bizimle ol; Çünkü acılarımızda bize yardımcı olacak başka kimsemiz yok. Tanrım güç ver! Bize acı!

L. N. TOLSTOY'UN GEORGİY ŞOPOV'UN ASKERLİK HİZMETİNİ REDDETMESİNE İLİŞKİN BULGAR GAZETESİNE MEKTUBU

Saygıdeğer Yazı İşleri Müdürü,

Mektubunuzdan, Bulgaristan yönetiminin yalnızca kabaca ve acımasızca değil, şaşırtıcı derece aptalca davranmakta olduğunu görüyorum (yönetim diyorum, çünkü küçük rütbelerin bu her durumda sempati ve saygı uyandırması gereken olayda, yüksek yönetimin isteklerine ve gereksinimlerine uygun düşmediği takdirde böylesine barbarca davranmayacaklarına inanıyorum). Fransa, Almanya gibi büyük devlet yönetimlerinin ve yurdumun şu âna kadarki en iğrenç yönetiminin Şopov gibi yaşamlarıyla ve davranışlarıyla insanlığa ahlâksal gelişim yolunu gösteren insanlara acımasızca davranmaları ve davranmak zorunda olmaları anlaşılabilir. Onların, yani yönetimlerin yapacakları başka bir şey yoktur,

çünkü kaba güce tutunmaktadırlar ve ahlâksal gelişim de, kaba gücün yerini insanların kardeşliği bilincinin almasında yatmaktadır. Ve bu nedenle de yönetimler, her tür gerçek gelişim belirtisini ezmek zorunda kalmakta ve bunu kendini koruma duygusuyla yapmaktadırlar. Ancak Bulgaristan, Sırbistan, İsviçre vb. küçük halkların ve devletlerin kaba güçle bir şey elde edemeyecekleri ortadadır. Onlar savaşta daima Avusturya, Almanya, İngiltere ve Rusya gibi kendileriyle kıyaslanamayacak güçlü devletler tarafından ezileceklerdir.

Küçük halkların rolü, bir maymun gibi büyük devletleri taklit ederek (bu küçük Şopov olayında görüldüğü gibi) onların yarattığı tüm dehşete ve acımasızlıklara, militarizme kapılmak değil, militarizmin tüm kabalığından ve yükünden kurtularak gücünün yettiğince büyük uluslara yol göstererek ahlâksal gelişim yolunda ilerlemek olmalıdır.

Almanya bunu, küçük dükalıklara bölünmüş olduğu ve kendilerini ruhsal açıdan öldüren kaba gücün zehrini almadığı dönemde, yalnızca ahlâksal olmakla kalmayıp, estetik ve bilimsel gelişim anlamında da gerçekleştirmiştir. Küçük İsviçre de böyle davranmakta, insanlara örnek oluşturarak, özgürlük ve refahın olabilirliğini göstermektedir.

Bulgar halkı da zamanında aklını başına toplasa; büyük devletleri taklit eden komşularından geri kalmamak ve onlarla savaşacak durumda olmak için disiplin oluşturmak ve insanlarına acı çektirmek yerine, sizin iyi, akıllı ve çalışkan halkınız, tüm gücünü kendi içinde özgürlük ve eşitlik kurmaya harcasa, yapamayacağı bir şeyi yapmaya çalışarak, komşularını disiplinli ordularıyla korkutmaya kalkışacağına, böylelikle onlara örnek olsa, ne iyi olurdu.

Şopov'a acı çektirmeye benzer girişimler, yalnızca bunları ya-

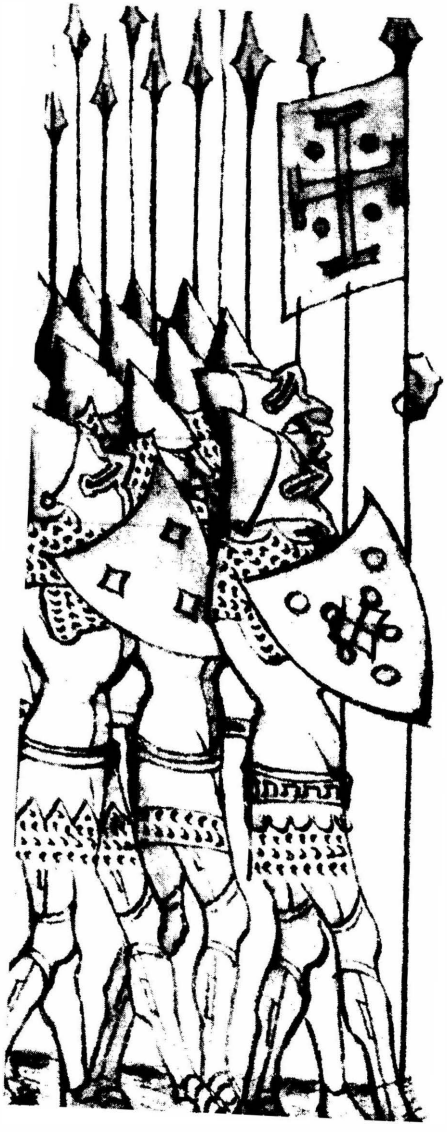
pan yönetimi utanç verici duruma düşürmekle kalmaz, böylesi talihsiz olaylara suskun bir biçimde katlanan toplum hakkında da iyi şeyler düşünülmemesine yol açar. Daha en başta askere alınmayı reddetmesine ve bunu bir kapris ya da insanlara yararlı olmamak için değil, askerlik hizmetinin Bulgaristan halkının ve yönetiminin vaaz ettiği Hıristiyanlık öğretisiyle uyuşmamasından dolayı yapmasına karşın, Şopov'a, kendisini sözde asker kabul ederek acı çektiriyorlar. Bu nedenle de Şopov'u disiplini bozma suçuyla yargılayan mahkemenin yaptığı, devletin ve onun kölelerinin savunmasız, dürüst insanlara karşı işlediği yalan ve aldatmaca suçundan başka bir şey değildir. Eğer Şopov'un reddi cezasız bırakılırsa kimsenin askerlik hizmeti yapmak istemeyebileceğinden korkuyorsa, devletin, yalnızca adaletin yerine gelmesi için değil, kendini koruma duygusunu da göz önüne alarak yapabileceği şey, bu kişiyi inancıyla ters düşmeyen toplumsal bir hizmet yapmaya zorlamaktır.

Tüm saygılarımla. Sadık bendeniz Lev Tolstoy

17 Ekim 1901,

Tavr eyaleti, Koreiz.

SUBAY TALİMATNAMESİ

SUBAY TALİMATNAMESİ

Tüm askerî birimlerde, General Drogomirov tarafından düzenlenmiş, "*Askerî Yönerge*" adı verilen bir yönerge duvarda asılıdır. Bu yönerge, güya halktan gelme askerlere hitap eden (hem askere aslında çok yabancı), aptalca bir cesarete yönelik, İncil'deki kutsal sözlerden alıntılarla karıştırılmış bir tümceler seçkisidir. İncil'deki sözler askerlerin öldürmek, dişleriyle düşmanlarını ısırmak zorunda olduklarını onaylamak için kullanılmaktadır: "Süngün kırılırsa yumruklarınla vur, yumrukların iş görmezce dişlerini sapla". Yönergenin sonunda da Tanrı'nın askerlerin generali olduğu, "Tanrı generalinizdir" sözleriyle belirtilmiştir.

Başka hiçbir şey, Rus insanının cehâlet, kölece bir itaat ve hayvanlaşmada günümüzde ulaştığı korkunç düzeyi bu yönergeden daha açık biçimde gösteremez. Bu son derece dehşet verici olan ve dini aşağılayan "yönergenin" ortaya çıkarak tüm kışlalarda asıldığı günden beri, yani uzun bir süredir, hiçbir yönetici, İncil metinlerinin anlamlarının saptırılmasının kendilerini doğrudan

ilgilendirdiği hiçbir din adamı bu iğrenç yönergeyi eleştirmemiştir. Ve bu yönerge, milyonlarca nüsha hâlinde basılmaya ve bu korkunç metni etkinliklerinin yönlendiricisi olarak kabul eden milyonlarca asker tarafından okunmaya devam etmektedir.

Bu yönerge beni çoktandır rahatsız ediyordu, şimdi ise ölmeden önce zaman bulamamak korkusuyla askerlere hitaben bir yazı yazdım. Bu yazıda onlara bir insan ve Hıristiyan olarak Tanrı karşısında bu yönergede ortaya konanlardan tamamen farklı yükümlülükleri olduğunu anımsatmaya çalışıyorum. Bu anımsatmanın yalnızca askerlere değil, askerlik hizmetine erler gibi zorunluluktan dolayı değil de, kendi istekleriyle giren subaylara çok daha gerekli olduğunu düşünüyorum (subay derken asteğmenden generale kadar tüm askerî yöneticileri kastediyorum). Bu anımsatma, bana özellikle günümüzde gerekliymiş gibi geliyor.

100 ya da 50 yıl önce savaş, halkların yaşamının kaçınılmaz koşulu olarak kabul edildiğinde, savaşılan diğer ulusun insanları barbar, inançsız ve cani olarak görüldüklerinde ve kendi halklarını ezmek ve bastırmak için gerekli oldukları askerlerin aklına gelmediği zamanlarda, her şey güzeldi. O zamanlar alacalı, şeritlerle bezeli üniformayı giyerek, kılıcı şakırdatarak, mahmuzları şıkırdatarak dolaşmak, halkını savunmak için canını henüz fedâ etmese de etmeye hazır olduğu düşüncesiyle kendini bir kahraman gibi görerek alayın karşısında at oynatmak da güzeldi. Ancak, uluslararası ticarî, toplumsal, bilimsel ve sanatsal ilişkilerin halkları birbirine iyice yakınlaştırması sonucu, çağımızın ulusları arasındaki savaşlar, insanlar arasındaki en kutsal ilişkileri bozan aile içi kavgalar gibi görülmeye, dünyadaki yüzlerce toplumda ve özel sohbetlerin dışında da, genel olarak tüm gazetelerde sürekli ve hep bir ağızdan, militarizmin akıl dışılığını, savaşın ortadan kaldırılmasının olanaklılığını hattâ gerekliliğini ortaya koyan binlerce

makale yazılmaya, en önemlisi de, askerler giderek daha sık dış düşmanlara, dışarıdan saldıranlara karşı ya da yurdun ününü ve gücünü yüceltmek için değil, silâhsız fabrika işçilerine veya köylülere karşı harekete geçtiği günümüzde, şeritle süslü üniformayla at oynatmak, bölüğün karşısına havalı bir biçimde çıkmak, artık anlamsız değil, bağışlanmaz bir şey haline gelmektedir. Bu eskiden de böyleydi ama daha farklı biçimdeydi.

Eskiden, I. Nikolay döneminde, ordunun öncelikle silâhsız yurttaşlara ateş açılması için gerekli olduğu kimsenin aklına gelmezdi. Şimdi başkentlerde ve fabrika bölgelerinde toplanan işçileri dağıtmak amacıyla askerî birlikler konuşlandırılıyor ve askerlerin kışlalarından gerçek mermilerle çıkmadığı ve halka ateş açmak için her an hazır olmak üzere kapalı bir yerde tutulmadığı bir ay bile geçmiyor. Askerlerin halka karşı kullanılması yalnızca sıradan bir olay haline gelmekle kalmayıp, ileride bu amaçla kullanılacak biçimde hazırlanıyorlar. Yönetimler, askere alınanların birliklere dağılımında, askerlerin görevlerini yaşadıkları yerlerde yapmayacak biçimde seçilmelerinin bilinçli olarak yapıldığını gizlemiyorlar. Bu, askerlerin kendi akrabalarına ateş etmek zorunda kalmamaları amacıyla yapılmaktadır.

Alman imparatoru her asker kurası çekiminde yemin eden askerlerin bedenleri ve ruhlarıyla kendisine ait olduğunu, tek düşmanlarının, kendisine, yani imparatora düşman olanlar olduğunu açıkça söylemişti ve söylüyor (23 Mayıs 1901 tarihli konuşma). İmparator, düşmanının sosyalistler (yani işçiler) olduğunu, emrettiği takdirde askerlerin, bu işçiler öz kardeşleri hattâ anne ve babaları bile olsalar, üzerlerine ateş etmek zorunda olduklarını da söylemişti.

Bunun dışında, eskiden de askerler halktan kişilere karşı kullanılırdı, ancak hiç olmazsa kullanıldıkları kişiler, dürüst insanları

öldürmeye ve soymaya hazır, bu nedenle de genelin iyiliği için ortadan kaldırılmaları gereken, cani kabul edilen kişilerdi. Ancak şimdi herkes askerlerin üzerlerine sürüldükleri kişilerin genellikle sakin, çalışkan, yalnızca emeklerinin karşılığını engellenmeden almak isteyen insanlar olduklarını biliyor. Sonuç olarak, askerlerin günümüzde en başta ve sürekli kullanıldıkları alan, var sayılan inançsızlardan ve genelde dış düşmanlardan veya iç düşmanlardan, yani cani âsilerden korunmak değil, silâhsız kardeşlerinin öldürülmeleridir. Bu kişiler asla cani olmayan, yalnızca çalışarak elde ettiklerinin ellerinden alınmamasını isteyen sakin ve emekçi insanlardır. Böylelikle günümüzde asıl görevi, öldürülme korkusuyla veya öldürerek kölece kullanılan insanları içlerinde bulundukları âdil olmayan koşullarda tutmaya çalışmak olan askerlik, artık sadece soylu olmamakla kalmayıp, doğrudan doğruya utanç verici bir görevdir.

Bu nedenle de, şu anda görev yapmakta olan subaylar kime hizmet ettiklerini düşünmeli, yaptıklarının iyi mi yoksa kötü mü olduğunu kendilerine sormalıdırlar.

Özellikle üst kademeden birçok subayın, Ortodoksluk, mutlakıyet rejimi, devletin bütünlüğü, her zaman çıkabilen savaşların kaçınılmazlığı, düzenin gerekliliği, sosyalist sayıklamaların temelsizliği vb. hakkında görüşler ileri sürerek, yaptıkları görevin akla uygun ve yararlı olduğunu, ahlâkdışı hiçbir şey içermediğini kendilerine kanıtlamaya çalıştıklarını biliyorum. Ancak, onlar söylediklerine içtenlikle inanmıyorlar, akıllandıkça ve yaşlandıkça da daha az inanıyorlar.

Son derece onuruna düşkün, tüm yaşamını askerlik hizmetine adayarak üst rütbeler (general yâveri ve topçu generali) ve nişanlar kazanmış bir mesai arkadaşım, katıldığı savaşlara ilişkin not-

larını yaktığını, çünkü askerliğe bakış açısını değiştirdiğini ve şimdi her türlü savaşı, katılarak teşvik edilmemesi, aksine, tam anlamıyla gözden düşürülmesi gereken kötü bir şey olarak gördüğünü bana söylediğinde ne kadar mutlu bir şaşkınlık yaşadığımı anımsıyorum. Birçok subay da, çalıştığı süre içinde bunları söylemese bile, böyle düşünüyor. Aslında düşünebilen her subayın başka türlü düşünebilmesi de olanaksız. Aslında yalnızca, alt rütbelerden başlayarak en üst mertebeye, kolordu komutanlığına kadar subayların tüm yaşamını neyin oluşturduğunu düşünmeye değer. Görevlerinin başlangıcından sonuna kadar – cephe subaylarından söz ediyorum – yaptıkları etkinlikler, savaşa gittikleri ve adam öldürmekle ilgilendikleri nâdir ve kısa dönemler dışında, iki amaca yöneliktir: Askerlere en iyi biçimde insan öldürme becerisini kazandırmak ve hiç düşünmeden, mekanik olarak, üstlerinin her emrettiğini yapacakları bir itaat düzeyine getirmek. Eskiden "ikisini iyice kırbaçla, birisini eğit" derler ve öyle de yaparlardı. Şimdi ezilen asker yüzdesi azalsa da, ilke değişmeden kalmıştır. İnsanları, hayvan demesek bile, üstlerinin emri üzerine insan doğasına ve kendisine vaaz edilen dinsel inanca ters düşen işleri yapacak, özelikle de adam öldürecek bir makine durumuna indirgemek ve bunu yaparken de yalnızca kurnazca aldatmacalara başvurmak ve acımasızca güç kullanmak olacak şey değildir. Ama bu böyle olmaktadır.

Kısa bir süre önce, Paris'e atla altı saat uzaklıktaki Obrou adasındaki disiplin bölüklerindeki aşkerlerin uğradıkları korkunç işkencelerin gazeteciler tarafından ortaya çıkarılması Fransız basınında büyük gürültü kopardı. Cezalandırılanların ellerini ayaklarıyla birlikte sırtlarına bağlıyor, böylece yere atıyor, sırtlarına bağlı ellerinin başparmaklarına vida takıyor ve onları her hareketin

korkunç acı vereceği noktaya kadar sıkıyorlar ya da ayaklarından baş aşağı asıyorlar vb.

Doğalarının aksine davranışları yapan eğitilmiş hayvanları gördüğümüzde – köpekler arka ayakları üzerinde yürüyor, filler fıçıları yuvarlıyor, kaplanlar aslanlarla oynuyor vb. – tüm bunların aç bırakmaların, uzun kamçıların ve kızgın demirlerin bir sonucu olduğunu anlarız.

Benzer biçimde, donmuş gibi hareketsiz duran, aynı hareketi aynı ânda yapan, koşan, sıçrayan, ateş eden, haykıran, genelde de imparatorların ve kralların zevkle izledikleri ve birbirlerine övündükleri şu güzel geçit törenlerini ve tatbikatları yapan üniformalı insanları gördüğümüzde de aynı şeyleri anlarız. İnsandan insanca olan her şeyin alınması ve onun bir makine konumuna getirilmesi; ve tüm bunların ona acı çektirilmeden ya da sert ve acımasızca acı çektirildiği gibi üstelik onu aldatmadan başarılabilecek şey değildir.

Ve siz, tüm subaylar bunu yapıyorsunuz. Nâdiren gittiğiniz gerçek savaşlar dışında, en üst rütbeden en alta kadar tüm göreviniz bu.

Size dünyanın öbür ucunda yaşayan bir aileden genç bir adam geliyor ve bu kişiye etmiş olduğu, İncil tarafından yasaklanan ve aldatmaya yönelik yeminin kendisini dönüşü olmayan bir biçimde, tıpkı bir yere konarak burnunun ucuna bir çizgi çekilen ve bu çizgiye bağlı olduğunu düşünen bir horoz gibi, bağladığı telkin edilmektedir. Bu kişi size tam bir itaat duygusuyla, kendisinden daha akıllı ve bilgili olan siz büyüklerin ona hep iyi şeyler öğreteceği inancıyla gelmektedir. Siz ise onu beraberinde getirdiği boş itikatlardan kurtarmak yerine, daha yeni, çok anlamsız, kaba ve zararlı itikatlar aşılıyorsunuz: Bayrağın kutsallığı, Çarın neredeyse Tanrısallığı, her konuda mutlak surette üstlere itaat gibi. Ve

mesleğinizde insanları sersemleştirmek konusunda yarattığınız örneklerin yardımıyla bu genci hayvandan daha kötü bir konuma, kim emredilirse, hattâ kendi silâhsız kardeşlerini bile öldürmeye hazır bir konuma getiriyorsunuz. Daha sonra da bunu üstlerinize gururla gösteriyor ve bunun için de teşekkür ve ödül alıyorsunuz. Bir insanın câni olması korkunç bir şeydir, ancak size güvenen kardeşlerinizi kurnazca ve acımasızca yöntemlerle kendi kardeşlerini öldürecek konuma getirmek en korkunç suçtur. Ve işte siz bunu yapıyorsunuz ve göreviniz tümüyle bundan ibarettir.

Bu nedenlerle de sizin çevrenizde, herhangi bir başka çevreye kıyasla, sigara içmek, kâğıt oynamak, alkoliklik, fuhuş gibi vicdânı uyuşturacak şeyler daha yaygındır ve intihar olaylarına daha fazla rastlanmasında şaşılacak bir şey yoktur.

"Baştan çıkarıcı şeyler dünyamıza girmek zorundadır, ancak kimin aracılığıyla giriyorsa ona yazıklar olsun".

Görev yaptığınızı, eğer siz görev yapmazsanız kurulu düzenin bozulacağını, kargaşa çıkacağını ve her türlü felâketin olacağını sık sık dile getiriyorsunuz.

Birincisi, mevcut düzeni korunması için kaygı duyduğunuz konusunda söylediklerıniz gerçek değildir: Siz yalnızca çıkarlarınızı düşünüyorsunuz.

İkincisi, askerlik görevinden çekilmeniz kurulu düzeni bozsa bile bu, kötü görevi sürdürmenizi hiçbir biçimde haklı çıkarmaz; yalnızca, sizin çekilmenizle yıkılacak düzenin yok olması gerektiğini gösterir. Eğer en yararlı kuruluşlar olan hastaneler, okullar ve kimsesizlerin bulunduğu yurtlar, genelevlerden gelen gelirle ayakta kalsalardı, bu güzel kuruluşların getirdiği yarar, asla utanç verici meslekten kurtulmak isteyen kadını içinde bulunduğu du-

rumda tutmayı haklı gösteremezdi.

Kadın: "Siz yararlı kuruluşlarınızı fuhuş üzerine kurmuşsanız bunun suçlusu ben değilim; daha fazla düşkün bir kadın olarak yaşamak istemiyorum, sizin hayır kurumlarınız beni ilgilendirmez," derdi. Kendisine, öldürmeye hazır oluşu üzerine kurulu mevcut düzenin korunması gerekliliğinden söz edilen her asker de böyle söylemelidir. Asker adam: "Genel düzeni, öldürmeye gerek olmayacak biçimde kurun; ben de bu kuralı bozmayacağım. Ben yalnızca katil olmak istemiyorum ve olamam da," demelidir.

Birçoklarınız ona: "Ben böyle eğitildim, konumumla bağlanmış durumdayım ve bu konumdan çıkamam," diyecektir. Bu da doğru değildir.

İçinde bulunduğunuz konumdan her zaman çıkabilirsiniz. Eğer siz bu konumdan çıkmıyorsanız, bunun nedeni, utanç verici mesleğinizin size tanıdığı bazı dünyevî çıkarlardan yoksun kalmaktansa, vicdânınıza karşı yaşamayı ve davranmayı yeğlemenizdir. Yalnızca subay olduğunuzu unutun ve insan olduğunuzu anımsayın; içinde bulunduğunuz konumdan çıkış yolu karşınıza çıkacaktır. En onurlu ve güzel çıkış, bölüğünüzü toplayarak karşılarına çıkmak, onları aldatarak yaptığınız tüm kötülüklerden dolayı askerlerden af dileyerek, askerlik mesleğini bırakmaktır. Bu size çok cesurca ve büyük cüret gerektiren bir davranış gibi görünebilir; ancak bu davranış, bir asker olarak her an yapmaya hazır olduğunuz ve yaptığınız, hücûma kalkmaktan ya da üniformanın aşağılanmasından dolayı düello çağrısında bulunmaktan çok daha az cesaret gerektirir.

Ancak bu biçimde davranabilecek durumda olmasanız bile, askerliğin suç olduğunu anladıysanız, bu meslekten ayrılabilir, daha az elverişli de olsa herhangi bir görevi yeğleyebilirsiniz.

Eğer bunu da yapamazsanız, bu mesleği sürdürme ya da sür-

dürmeme konusundaki kararınızı, silâhsız köylü veya işçilerle yüz yüze geleceğiniz ve size üzerlerine ateş etmeniz emredildiği güne kadar – ki o gün çabuk gelecektir – ertelenecek demektir. İşte o zaman, içinizce insanca bir şeyler kalmışsa, itaat etmeyi reddeder ve bunun sonucunda da artık görevi bırakırsınız.

Câhil ve âdeta hipnotize edilmiş, birinci, ikinci ve üçüncü şıkkın gerekliliğini görmeyen, sakince görevini yapmayı sürdüren ve şimdiki koşullarda kardeşlerine ateş etmeye hazır olan hattâ bununla gurur duyabilecek, en üst rütbelerden alt rütbelere kadar birçok subayın var olduğunu biliyorum. Allahtan, kamuoyu giderek bu tür insanları tiksinerek ve aşağılayarak cezalandırmakta, bu tür subayların sayısı giderek azalmaktadır.

Sonuç olarak, askerliğin kardeş katilliği anlamını taşıdığının her geçen gün anlaşıldığı günümüzde, subaylar, kendini beğenmiş askerî cesarete ilişkin eski safsataları sürdürmemekle kalmayacak, insan olarak aşağılanma ve utanma bilincinden yoksun bir kişi gibi, saf ve kendilerine inanan insanlara öldürmeyi öğretmek suçunu işlemeyecek, böylelikle de silâhsız yurttaşların öldürülmesine katılmayacaklardır.

Günümüzde, düşünebilen ve vicdânlı her subayın anlamak ve anımsamak zorunda olduğu şey işte budur.

Lev Tolstoy

Gaspra, *7/20 Aralık 1901*.

KARTACA YIKILMALIDIR

KARTACA YIKILMALIDIR

Dünya toplumu her geçen yıl biraz daha şekilleniyor. Avrupa'nın en yetkin insanlarının bir araya geldiği ve birbirini izleyen barış konferanslarında; silâhlanma ve savaş hazırlığı sorunlarındaki amaçlarının gerçekleşme yolları, yani aslında insanlığın yolunu tıkayan konular tartışılıyor, nutuklar atılıyor, sorunu her yönüyle araştıran ve aydınlatan kitaplar, yazılar, broşürler yazılıyor.

Aklı başında ve eğitimli olup da, bu korkunç ve aynı zamanda insanı isyana teşvik eden, birbirleriyle dostça ilişkiler içinde yaşayan ve savaşmaları için bir nedenleri olmayan halkları akıldışı bir savaş hazırlığına yönlendiren bu kötülüğü görmeyen, bu dehşet verici ve akılsızca kötülüğü ortadan kaldırmayı düşünmeyen insan artık kalmamıştır.

Eski düzeni korumaya çalışan ve savaşı savunan Moltke'den* Bofgue'ya varıncaya kadar tüm insanların ortaya koyduğu argümanlar, artık geri dönülmez biçimde yok edilmiştir. Savaşın in-

* Alman Genelkurmay'ını 31 yıl yöneten, askerlikte gelenek oluşturan, pek çok "zafer" kazanan ve Padişah II. Mahmut'un Osmanlı ordusunun modernleştirmesi için görevlendirdiği general.

sanlarda yüce değil, en alçakça ve hayvanî duyguları desteklediği çoktan açıklığa kavuşturulmuş ve kanıtlanmıştır.

Uygar devletlerarasında çıkan çatışmaların çözümü için uluslararası mahkemeler kurulabilir, tabiî barbar kabul edilen devletlerin uygar devletlere yapacağı var sayılan saldırılardan korunmak için devletlerin muhafaza ettiği ordulardan sadece bir kısmı yeterlidir. Savaşların ve savaş hazırlıklarının yalnızca bunlardan yarar sağlayan yöneticiler tarafından yaptırıldığı ve bunların tüm uluslar için yok edici ve anlamsız olduğu, kuşku götürmez bir biçimde kanıtlanmıştır.

Son zamanlarda büyük bir çabayla savaşa hazırlanan uygar uluslararasındaki bir savaşın anlamsız, yararsız ve düşüncesizce olduğunun bilincine varılmıştır. Ancak bu bilince karşı asker kesim arasında, küstâhça denmese bile şaşılacak özel bir kendine güven duygusu vardır, çünkü, 40-50 yıl önce dile getirmeye cesaret bile edemeyecekleri son derece çelişkili duygular ortaya çıkmıştır.

Hemen hemen aynı zamanda, iki asker devlet olan Almanya ve Rusya'da, subaylar tarafından insanı kızdıracak suçlar işlenmiştir: Almanya'da sarhoş bir subay, üniformasına hakaret edildiği bahanesiyle savunmasız bir insanı öldürmüştür. Rusya'da sarhoş bir subay grubu aynı bahaneyle, askerlerin de yardımıyla evlerine zorla girdikleri savunmasız insanları dövmüş ve soymuştur.

Alman subay tarafından işlenen cinayet şu biçimde gelişmiştir:

"11 Ekim akşamı, halktan insanlarla dolu olan Kafe-Restoran "Tanhoyzer"de yerel hassa alayları Von-Bryuzevits ve von-Yung-Ştilling'e bağlı iki genç teğmen oturuyordu. Gece yarısı

24:00'de iki sivil, iki bayanla birlikte salona girerek teğmenlerin yanındaki masaya oturdu. Sivillerden birisi – mekanikçi Zipman – sandalyesiyle teğmen Von-Bryuzevitz'in sandalyesine çarptı. Teğmen kendisini aşağılanmış saydı ve Zipman'ın kendisinden özür dilemesini talep etti, o ise onu aşağıladığını sanmadığını belirterek teğmene itiraz etti. O zaman teğmen Von-Bryuzevitz kılıcını kınından sıyırarak Zipman'a vurmak istediyse de işletme sahibi ve bir garson tarafından durduruldu ve bu, Zipman'a oradan kaçması için fırsat yarattı.

Teğmen kafeden çıkarken: "Şimdi şerefim ayaklar altına alındı. İstifamı vermek zorundayım!" diye haykırdı, ama polis memurundan Zipman'nın tarifine uyan birinin kafeden dışarıya çıkmadığını öğrendi. Bunun üzerine, kendisini inciten adamı bulmak ve şerefini kurtarmak umuduyla yeniden kafeye döndü. Gerçekten de kafede Zipman'ı gördü. Silâhsız mekanik ustası, bir yandan subaydan kaçıyor bir yandan da özür diliyordu, ama teğmen yalın kılıç Zipman'ın üzerine atıldı ve iğrenç bir sahne ortaya çıktı: Cesur teğmen, taş kesilmiş erkeklerin ve dehşet içinde çığlık atan kadınların arasında, kendisinden kaçmakta olan mekanik ustasına yetişti ve sonunda avluda bir köşede kıstırdığı Zipman'ı kılıç darbesiyle olduğu yere yıktı. Kanlı kılıcını kınına yerleştirirken tatmin duygusu dolu bir sesle: "Eh, işte şimdi şerefim kurtuldu!" dedi.

Rus subayların davranışı daha da tiksindirici: Sarhoş subaylar, alay ettikleri insanların sabrını taşırıyorlar ve onlar da subaylardan birisini döverek düğmelerini kopartıyorlar. Subay arkadaşlarını ve erleri topluyor ve grup halinde Musevilerin evlerine gidiyor ve kapıları kırarak orada yaşayanları soyuyor ve kaçan zavallıları arıyorlar. Kaçanlar bir değirmende yakalanıyor ve burada

değirmen sahiplerine işkence etmeye başlıyorlar ve bazılarının söylediğine göre bu işkence ölümle sonuçlanıyor. Olayın özü işte bu kadar ve olup bitenden kimsenin kuşkusu yok. Doğrulanması imkânsız olan bazı ayrıntılar anlatıldığı gibi olmayabilir, çünkü bu olay büyük bir çaba gösterilerek tüm Rus toplumundan gizlenmiştir. Gazetelerde yalnızca, bilinmeyen bir nedenle, on iki subayın rütbelerinin geri alındığı ve er konumuna indirildikleri haberi vardı.

Beklentiler, gerek Alman gerekse Rus subayların davranışları sonucunda, her iki ulus yönetiminin, bu vahşi insanlara, çok daha az iğrenç davranışlarda bulunan diğer âdî suçlulara karşı aldıkları önlemleri almaları ve bu cânileri eğiten o ruhu kökten yok etmenin yollarını aramaları yönündeydi. Ama hiç de öyle olmadı. Her iki yönetim de, öyle anlaşılıyor ki, bu tür davranışlara olumlu yaklaşıyor ve onları teşvik ediyordu.

Hiç susmayan ve budalaca konuşma fırsatını hiç kaçırmayan II. Wilhelm, Bryuzevitsa'nın davranışı karşısında, askerlerin üniformanın şerefi lekelendiğinde, imparatorun şerefinin de lekelendiğini anımsamaları, derhal ve kesinlikle silâhlarına davranmaları gerektiğini söyledi.

Rusya'da da aynı şey oldu. Suskunluğun ve genel suskunluk talebinin geçerli olduğu sistemde, toplum açısından önemli ve ilginç olan bu olay konusunda yönetimin ne söylediğini bilmemekle birlikte, yönetimin üniforma savunucularına sempati beslediklerini, bu nedenle suçluların mahkemeye verilmediğini ve yalnızca genelde kısa süre içinde bağışlanan ve eski rütbelerinin iadesiyle sonuçlanan bir ceza aldıklarını biliyoruz. Bunu, Almanya'daki Bryuzevitsa olayının benzerlerinin III. Aleksandr'ın Çarlığı sırasında birkaç kez yinelenmesinden dolayı da biliyoruz: Su-

bayların savunmasız yurttaşları öldürdükleri birkaç olay olmuş, katiller cezalandırılmamış, cezalandırılsalar da çok az bir ceza almışlardı. Olup biteni, her nedense kendisi için dünyanın kurucusu ve Hıristiyan sıfatını benimseyen aynı III. Aleksandr'ın, tüm imparator ve kralların karşı çıktıkları düelloları yasaklamamasından değil, subaylar arasında kaybolduğuna inanılan askerî unvan onurunun ilkelerini desteklemek amacıyla, askerî unvan onurunu doğrudan yasalara bağlamasından da biliyoruz.

40-50 yıl önce tüm bunların olması olanaksızdı: Üniformanın şerefi gibi bir düşünce yüzünden savunmasız insanları öldüren böyle subaylar, savunmasız yurttaşların öldürülmelerini onaylayan ve düellodaki öldürmeleri yasallaştıran hükümdarlar da yoktu.

Bir tür kimyasal bozulma meydana geldi. Yemek, içine konulan tuz bozulmadığı sürece hoş olmayan bir şey içermez. Ancak bozulmaya başlayınca, daha önce bileşiminde var olan ancak fark edilmeyen iğrenç, boğucu bir klor gazı yayar. Bizim toplumumuzdaki askerlere de aynı şey oldu.

Eskiden, kırklı, ellili, hattâ altmışlı yıllarda asker, o zamanki toplumun ayrılmaz ve gerekli bir parçasıydı ve hoş olmayan davranışlarda bulunmadığı gibi, kanımca, hemen her yerde, özellikle hassa subayı olarak, o zamanki eğitimli toplumun çiçeği olarak kabul edilirdi. Bizim yirmili yıllardaki Dekabristlerimiz böyleydi. O zamanki askerler, unvanlarının doğruluğundan kuşku duymadıkları gibi, onunla övünürler, sıklıkla da bu unvanı özveri ile özdeşleştirirlerdi.

Günümüzdeki askerler bu konumda değiller. Toplumda bir parçalanma oluştu: En iyi unsurlar asker kesiminden koptular ve diğer meslekleri seçtiler; asker kesimi ahlâksal açıdan giderek en

kötü unsurlarla doldu ve şu ânda olduğu gibi, geri, kaba ve iğrenç bir kesime dönüştü. Öyle ki, Avrupa toplumunun en iyi sivil temsilcilerinin savaşa ve yaşamsal sorunlara bakışları ne denli insancıl, sağduyulu ve aydınlanmacı bir hale geldiyse, askerlerin gerek yaşam sorunlarına gerekse de yaptıkları işe ve unvanlarına bakışları o denli kaba ve anlamsız bir hale geldi.

Bunun başka türlü olması da olanaksızdı: Askerî unvanlarının değerinden kuşku duymayan 30-40 yıl önceki askerler, bu unvanlarıyla safça gurur duyarlar ve asker olmayı sürdürürken iyi, dürüst, en önemlisi de Hıristiyanca bir aydınlanmayı temsil ederlerdi.

Şimdi ise asker olmak için, insanın kelimenin tam anlamıyla kaba ya da câhil olması, yani doğrudan doğruya savaşın ahlâk dışılığını, anlamsızlığını ve akıl dışılığını, dolayısıyla da savaşa her türlü katılımın aynı anlama geldiğini açıklamak amacıyla insan aklının ortaya koyduklarını bilmemesi ya da kaba ve şerefsiz olması, yani bilinmesi şart olan bir şeyi bilmezden gelmesi, askerleri saymak gibi eski bir alışkanlığı sürdüren toplumun genel kanısının yarattığı sinerjiden ve içinde bulundukları çevrenin güçlü otoritesinden yararlanarak askerî unvanın yüksekliğine ve önemine inanıyormuş gibi yapması gerekir.

Bu aynen böyledir.

30-40 yıl önce askerî yazarlar, Avrupa'da olup biten her şeyi izleyerek savaşın nasıl ortadan kaldırılması gerektiğini, ya da en azından nasıl daha az acımasızca olabileceğini yazarlardı. Şimdi ise bilim adamı ve aydın kişi kabul edilen bir general, savaşın ortadan kaldırılması konusundaki bir yazıya yanıt olarak cesur bir havayla şöyle yazmaktadır:

"Militarizme karşı protestonun, askerî çatışmaların yavaş yavaş ortadan kalkmasına yol açacağını kanıtlamak için çabalıyorsunuz; Ben ise böyle bir ortadan kalkışın düşünülemeyeceğini, çünkü yaratma ve yıkmanın eşit derecede değerli ve birbirinden farksızlığı içeren temel doğa yasasına aykırı olduğunu var sayıyorum. Dolayısıyla hiçbir şeyi yıkmamak ve yaratmamak aynı şeydir. Ne yaratırsanız yaratın, bir şeyleri yıkmak zorunda olmanız da aynı derecede kaçınılmazdır. Ah, beyler, beyler! "Kaba kuvvet" hukukunun "nazik" hukuka dönüşmesinin ilk hukuku yok edemeyeceği, yalnızca onu üstü kapalı bir duruma getireceği hiç aklınıza gelmiyor mu? Arkasında polis, polisin arkasında ise asker, yani gücün hukuku olmadığı takdirde, hukuk gücünün çok güçsüz olacağını fark edemiyor musunuz? Şeylok gibi birisinin "yasal" talebinin tatmini için yıllar süren kürek cezası ya da ailenin dünyaya dağıtılması gibi "nazik" hükümlere mutlak gücü veren nedir? Yargıcın âdilliği, yazılı hukukun yıkılmazlığı olsa gerek, doğru değil mi?"

Anlaşılan, bu general soğukkanlı bir biçimde, hukukun zorbalıkla işlediği yolunda bir yenilik keşfettiğini ve bununla da savaşın gerekliliğini kanıtladığını düşünerek, kendisi için gerekli olan ve istediği bir şeyi, özellikle de dişleriyle avını parçalayan yabani hayvanların vahşiliğini öneriyor.

"Ateşsiz silâhlarla savaşmanın seyrek oluşu, yalnızca bu tür savaşın değersizliğini değil, süngü ya da kılıç mesafesinde dövüşebilen kişilerin değersizliğini kanıtlar" demektedir. Askerî bakış açısından, ateşsiz silâhların değersizliği söylemi, özverinin ve kendini koruma haklılığının inkârı, yani açıkça belirtirsek, korkaklığın yüceltilmesi anlamına gelmektedir.

30, 40, 50 yıl önce bu tür yazılar olanaksızdı. Askerler için bu tür kılavuzlar, böyle bir yazarın şimdi askerler arasında yayılan bu türden yazıları ise daha da olanaksızdı.

Askerlik yapmakta olan milyonlarca insanın eğitimi için, tüm

askerî kışlalarda "yönerge" başlığı altında bir talimat asılıdır. Yönergede söylenen şudur (Tümüyle dehşet verici ama bazı yerleri kaydediyorum):

> "Süngün kırılırsa dipçiğiyle vur; dipçik de işe yaramazsa yumruklarınla vur; yumrukların çalışmazsa dişlerinle saldır. Yalnızca gözü kara olan ve ölümüne dövüşen kazanır.
>
> Üç kişi saldırırsa: Birincisini hançerle, ikincisini vur, üçüncüsünü süngüle. Cesur olanı Tanrı korur.
>
> Ortodoks inancı, Çar baba ve Kutsal Rusya için öl. Kilise, Tanrı'ya yalvaracak. Ruhunu teslim eden, onu geri alır. (Üstüne üstlük kendi canavarlığını İncil'e onaylatmak istiyor.) "Kim sağ kalırsa ün ve şan sahibi olur".

Ve nihayet sonuç:

> "Asker sağlıklı, cesur, dirençli, kararlı, âdil ve inançlı olmalıdır. Tanrı'ya dua et! Zaferi o getirecektir! Güçlü askerler! Tanrı sizi yönlendirecektir, O sizin generalinizdir!"

Ve bu mukaddesat karşıtı, gözü dönmüş bir tarzda yazılmış, yalnızca iğrenç ya da sarhoş bir insanı etkileyebilecek olan eser tüm kışlalara asılmıştır ve askerlik görevine başlayan Hıristiyan Rusya'nın tüm gençleri, bu eseri öğrenmek ve ona inanmak zorundadır.

30-40- 50 yıl önce böyle bir şey olamazdı. Evet, nesnenin ayrışımı bir yandan natronla, diğer yandan daha önce fark edilmeyen boğucu bir buharla gerçekleşti

Bir yandan düzenlenen barış kongreleri, dünyanın savaştan nefret eden, savaşı önlemek ve ortadan kaldırmak için çareler arayan tüm aydın insanlarının dayanışması; diğer yandan da cesur

generalin babacan bir biçimde üniformanın şerefi, insanların birbirini yemelerinin gerekliliğini ve yaralamalarını telkin eden yazı ve genelgeleri yüzünden savunmasız insanların acı çekmeleri ve öldürülmeleri.

Bu ikisini kıyaslarken, aklıma 300 tutsağın öldürüleceği bir bayram şenliğinde hazır bulunan gezginin öyküsü geliyor. Gezgin, anlaşılır olmak için çaba sarf ederek, Dagomey[1] önderlerine öldürmenin kendi inançlarına aykırı olduğunu, ölenlerin ruhlarının canlılar üzerinde hâkimiyet kurduğunu, öldürmenin kendi çıkarlarına aykırı olduğunu, zira bu vahşi insanları çalışmak ya da savaşmak zorunda bırakabileceklerini, çalışmak ya da savaşmanın da onlar için iyi olmayacağını, onları öldürmenin düşmanların da tutsaklarına aynı şeyi yapmalarına yol açacağını güzel bir dille telkin etmeye çalışmıştı.

Gezgin konuşmaya devam ederken, Dagomey önderleri tüylerle süslü, burunları halkalı başlarını önlerine eğerek suskun bir biçimde oturuyor, birbirlerine sarhoş edici bir içki ikram ediyorlardı. Gezgin sözlerini bitirdiğinde yerlerinden fırladılar ve sırıtarak savaşçılara öldürme işaretini verdiler ve katliam başladı. Önderler ise kahverengi tenli çıplak bedenleriyle eğilip bükülerek çevrede dans ediyorlar, hırıltılı ve anlaşılmaz sesler çıkarıyorlardı.

Avrupa toplumunun en iyi temsilcileri arasında sürdürülen savaş sorununa ilişkin karmaşık, akıllı, zarif, insancıl çalışmaların etkisi, Reychstaglardaki kaba saba nutuklar, gazete yazıları, Wilhelm'in konuşması, özellikle de Tanrının generallikten arkadaşı olan generalimizin öne sürdüğü kendinden emin ve babaca öğütleri nedeniyle gezginin konuşması gibi görünmektedir.

[1] Afrika'da bir kabile. –ç.n.

Görülen o ki, çürüme gerçekleşmiş, tamamlanmış ve pis koku artık nefes almamıza olanak vermemektedir; artık ileriye atılacak önemli bir adım kalmıştır. Kokan gaz yok edilmelidir. Tıpkı ortak yaşamdan koparak itici bir hale gelen ve yok edilmesi gereken asker kesimi gibi.

Ancak onu nasıl yok etmeli? Bunun için tek yol var: Kamuoyu; kamuoyunun asker sınıfının özellikleri ve anlamı konusunda aydınlatılması.

Anlaşılan bu insanlar, çevrelerinde, içinde kendilerinin de yaşadıkları ve insanların çoğunluğunun soluk aldığı temiz havanın nüfuz edemediği boğucu ve pis kokulu bir atmosfer oluşturdular. Öyle görülüyor ki, bu insanlar, bu temiz havayı solumaya izin veremiyorlar ve bu temiz hava yayıldığı ölçüde çevrelerindeki pis kokulu atmosferi yoğunlaştırıyorlar. Onlara hiçbir biçimde ulaşamıyorsun: Siz bu gezgin gibi kanıtlarınızı güçlendirseniz, onları son derece net bir hale getirseniz bile, bunlara yanıt olarak, dans eden, Tomahawklarını sallayan vahşilerin çıkardıkları anlamsız sesleri andıran seslerden başka bir şey duyamazsınız: üniformanın şerefi için öldürmeye çağrı ve: "Ah, beyler, beyler!.. konu bu değil, insanları dişlerle kemirmeyi öğrenmek gerekir" vb. gibi babaca öğütler duyarsınız.

Hepsinden korkuncu da, bu insanların yönetimi ve diğer insanlar üzerinde hâkimiyeti ellerinde bulundurmalarıdır. Nasıl olmalı? Bunu yok etmenin çaresi nedir?

Çare, bu insanların sancaklarına, üniformalarına ve içinde yaşadıkları kesime saygı gösterme ve kendi konumlarıyla övünme atmosferinin, yani gerçekler karşısında arkasına sığındıkları şeylerin yok edilmesidir.

tarihsiz.

BAŞÇAVUŞA MEKTUP

Siz, askerlerin insanları belirli durumlarda ve savaşlarda öldürmeleri için eğitildiklerine, oysa, eğiten kişiler için kutsal sayılan âyette böyle bir izne benzer bir şey olmadığı gibi, aksine, insanların her ne nedenle olursa olsun öldürülmelerinin hattâ her nedenle olursa olsun incitilmelerinin, kendine yapılmasını istemediğin bir şeyin başkalarına yapılmasının yasaklanmış olmasına hayret ediyorsunuz. "Bu bir aldatmaca mı? Eğer aldatmacaysa bu kimin için yapılmaktadır?" diye soruyorsunuz.

Evet, bu, başkalarının terleriyle ve kanlarıyla yaşamaya alışmış, bu amaç için de İsa'nın öğretisini bozan ve çarpıtan insanların yararına bir aldatmacadır. İnsanların mutluluğu için verilen bu öğreti, şimdi bu çarpıtılmış hâliyle, insanların tüm felâketlerinin kaynağı durumuna gelmiştir.

Bu şu biçimde olmuştur:

Yönetim ve yönetime nüfûz eden ve başkalarının emeğiyle yaşa-

yanlar için, çalışanlar üzerinde hâkimiyet kurmaya yarayan bir araç gereklidir; bu araç ise ordudur. Dış düşmanlara karşı savunma, yalnızca bahanedir. Alman hükümeti kendi ulusunu Ruslarla ve Fransızlarla, Rus hükümeti de Fransızlarla ve Almanlarla korkutmaktadır ve bu tüm hükümetler için geçerlidir. Aslında Almanlar, Ruslar ve Fransızlar komşularıyla ve diğer uluslarla savaşmak istemedikleri gibi, onlarla barış içinde yaşamak istemekte, savaştan her şeyden daha çok korkmaktadırlar. Hükümetler ve asalak üst sınıflar, çalışan halk üzerinde hâkimiyetlerine bir bahane bulmak için, bir atı köşede kamçılayıp, sanki onu zapt edemiyormuş görüntüsü veren bir çingene gibi davranmaktadırlar. Bu kişiler, kendi halklarını ve diğer ulusu tahrik etmekte, daha sonra da ulusun refahı ya da savunması için savaş ilânından başka bir çıkış yolu yokmuş görüntüsü vermekte ve bu savaş yine generaller, subaylar, tüccarlar ve genelde de zengin sınıflar için yararlı olmaktadır. Aslına bakılırsa savaş, askerlerin var oluşunun kaçınılmaz sonucudur. Ordu, yalnızca hükümetlerin kendi emekçi halkı üzerinde hâkimiyet kurmaları için gereklidir.

Bu, bir suçtur; ancak daha da kötüsü, hükümetlerin halk üzerinde hâkimiyet kurabilmek için sağduyulu bir gerekçeye sahip olmak amacıyla, tüm bunların insanlarca bilinen yüce öğreti, Hıristiyanlık öğretisi tarafından emredildiği görüntüsü vermeleri, halklarını bu öğretiyle eğitmeleridir. İşin özünde ise bu öğreti yalnızca öldürmeye değil, her türlü zorbalığa karşıdır ve bu nedenle de, hükümetlerin halkın üzerinde hâkimiyet kurmak ve halkın gözünde Hıristiyan kabul edilmek için, Hıristiyanlığı çarpıtmaları, gerçek anlamını halktan gizlemeleri, böylelikle de insanları İsa'nın onlara getirdiği mutluluktan yoksun bırakmaları gerekmektedir.

Hıristiyanlığın böylesine çarpıtılması çok eskiden, İmparator Konstantin'in* kutsal kişiler arasına katılmasıyla başlar. Bunu iz-

* Hıristiyanlığı devletin resmî dini yapan, bunu yaparken de o zamana dek dev-

leyen tüm yönetimler, özellikle de bizim Rus yönetimlerimiz, tüm güçleriyle bu çarpıtmayı korumaya ve halkın Hıristiyanlığın ana düşüncesini anlamasını önlemeye çalışmışlardır; çünkü halk, Hıristiyanlığın ana düşüncesini kavrarsa, yönetimlerin, vergileriyle, askerleriyle, sürgün adalarıyla, darağaçlarıyla ve sahtekâr rahipleriyle kendilerini göstermeye çalıştıkları gibi Hıristiyanlığın hamisi olmayıp, aksine, bu dinin en büyük düşmanları olduklarını anlayabilir.

Bu çarpıtmanın bir sonucu olarak da, sizi hayrete düşüren aldatmacalar ve halkın çekmekte olduğu tüm bu korkunç felâketler ortaya çıkmaktadır.

Halk, eziktir, soyulmuştur, yoksuldur, câhildir ve ölmektedir. Neden? Çünkü toprak zenginlerin elindedir; halk fabrikalarda, dev kuruluşlarda gündelikle çalışarak köleleşmiştir. Çünkü ondan vergi alınmakta ve kendisi için gerekli olan şeylere zam yapılmaktadır. Bundan nasıl kurtulabilir? Zenginlerin elindeki toprakları mı almak gerekir? Ancak, bu yapılırsa askerler gelecek, ayaklanmacıları öldürecek ve hapse atacaktır. Fabrikaları, tesisleri mi ele geçirmek gerekir? Aynı şeyler olacaktır. Grev mi yapmalıdır? Ancak bu hiçbir zaman başarılı olmaz. Zenginler, işçilerden daha uzun süre dayanabilirler. Askerler, daima sermayenin yanında yer alacaklardır. Halk, askerler yönetici sınıfların hâkimiyetinde olduğu sürece içinde bulunduğu yoksulluktan kurtulamayacaktır.

Peki, ama halkı bu kölece konumda tutan askerler kimdir? Dağılmadıkları takdirde toprağı ele geçiren köylülere ve grev ya-

---

letin dışında hattâ devlete karşı bir varlık gösteren farklı geleneklere bağlı Hıristiyan gruplarını devlet düzenlemesi altında yeniden şekillendiren Roma imparatoru I. Konstantin (MS 272–337). Çarlık Rusya'sında devlet dini olan Hıristiyanlığın Ortodoks mezhebince aziz kabul edilir. – *y.n.*

panlara, vergisiz mal sokan kaçakçılara ateş edecek olan, vergi ödemeyi reddettiklerinde onları sürgün adalarına gönderen ve onları orada tutan erler kimdir? Erler, toprakları ellerinden alınan köylülerin, ücretlerinin yükseltilmesini isteyen grevcilerin, vergilerden kurtulmak isteyen vergi mükelleflerinin tâ kendisidir.

Bu insanlar neden kardeşlerine ateş açmaktadırlar? Bunun nedeni, kendilerine, göreve başladıklarında kabul etmeye zorlandıkları yeminin bir yükümlülük olduğunun telkin edilmesidir. Bu yeminde, genelde insanların öldürülmemesi, bunun ancak âmirlerin emri üzerine yapılabileceği belirtilmekte, yani bu kişiler sizi şaşırtan aldatmacaya maruz kalmaktadırlar. Ancak bu noktada bir soru ortaya çıkmaktadır: Sağduyulu, okuma yazma bilen, hattâ eğitimli insanlar böylesine açık bir yalana nasıl inanmaktadırlar? Bir insan ne kadar az eğitimli olursa olsun, İsa'nın öldürmeye izin vermediğini, yumuşak başlılığı, alçak gönüllülüğü, yapılanı bağışlamayı, düşmanları sevmeyi öğrettiğini bilmemesi; Hıristiyanlık öğretisi temelinde, ileride kendisine emredilen herkesi öldürmeye söz veremeyeceğini öngörememesi olanaksızdır.

Soru, sağduyulu insanların şimdiye kadar inanılan, şu ânda da askerlik yapanların inandıkları böylesine açık bir yalana nasıl inanabildikleridir. Bu sorunun yanıtı, insanların çocukluklarından itibaren, yalnızca bu yalana değil, başka bir dizi yalana, tüm bir yalanlar sistemine kanmaya hazırlanmalarındadır. Bu sistem, Ortodoks inancı olarak adlandırılmaktadır ve en kabasından bir puta tapınmadan başka bir şey değildir. Bu inanca göre, Tanrı'nın üçüz olduğu, bu üçüz Tanrı'nın dışında göklerin Çariçesi olan bir Tanrı daha olduğu,* bu Çariçe dışında bedenleri çürümeyen çeşitli ha-

* İsa'nın anası Meryem, Hıristiyanlığın Ortodoks ve Katolik yorumlarında doktrinde değilse de, kilisenin de desteklediği popüler-pratik algısal düzeyde ayrı bir tanrı gibi muamele görür. – *y.n.*

varilerin, bunların dışında da Tanrıların ve göklerin Çariçesinin ikonalarının bulunduğu, bu ikonalara mum dikmek ve el açıp dua etmek gerektiği, dünyada en önemli ve kutsal şeyin papazın Pazar günleri bölmenin arkasında ekmekten ve şaraptan yaptığı karışım olduğu, papaz bu karışıma okuduktan sonra, artık şarabın şarap, ekmeğin ekmek olmaktan çıkıp, üçüz tanrıdan birisinin kanına ve bedenine dönüştüğü vb. şeyler öğretilmektedir. Tüm bunlar öylesine aptalca ve anlamsız, bunların ne anlama geldiğini anlamak öylesine olanaksızdır ki, bu öğretiyi anlatanlar bile anlamayı değil, yalnızca inanmayı buyurmaktadırlar. Çocukluklarından itibaren bu eğitimi alanlar, kendilerine söylenen her türlü saçmalığa inanmaktadırlar. Tanrının köşede asılı olduğuna ya da papazın kaşıkla verdiği karışımın içinde oturduğuna, tahtayı veya kutsal kalıntıları öpmenin, bunlar için mum dikmenin bu yaşam ve gelecekteki yaşam için yararlı olduğuna inanacak kadar sersemleşen insanları göreve çağırdıklarında da, istedikleri gibi aldatmakta, öncelikle de yemin etmeyi yasaklayan İncil üzerine, bu İncil'de yasaklanan şeyleri yapacaklarına yemin etmeye zorlamaktadırlar. Daha sonra da üstlerin emri üzerine insanları öldürmenin değil, üstlere itaat etmemenin günah olduğunu öğretmektedirler.

Askerlerin aldatılışının, üstlerin emriyle insanları öldürmenin günah olmayacağının kendilerine telkin edilişinden kaynaklanması, bağımsız bir olgu olmayıp tüm bir aldatmaca sistemiyle bağlantılıdır ve bu sistem olmasa bu aldatmaca da mümkün olamaz.

Ancak, yalana dayanan, Ortodoksluk olarak adlandırılan ve kendisine Hıristiyanlık inancı olarak gösterilen bu inanca inanan bir insan, rütbe olarak üstün kabul edilen herkese körü körüne itaat edeceği sözünü vererek askerlik görevi yapmasının günah ol-

madığına inanabilir, başka bir insanın iradesiyle öldürmeyi öğrenebilir ve bu korkunç, tüm yasalarca yasaklanmış suçu işleyebilir.

Ancak, yalana dayalı, Ortodoksluk olarak adlandırılan bu sahte Hıristiyanlığa kanmayan bir kişi, buna hiçbir zaman inanmaz.

Sonuç olarak buradan da, sekter olarak adlandırılanlar, yani Ortodoksluk öğretisini yadsıyan, İncil'de ve özellikle de Dağdaki Vaaz'da* belirtildiği üzere İsa öğretisini kabul edenler, hiç bir zaman bu aldatmacaya kanmazlar; her zaman askerliği Hıristiyanlıkla bağdaşmaz kabul ederek reddetmişlerdir, reddetmektedirler ve bunun yerine günümüzde yüzlerce, binlerce insanın, Rusya'da Duhoborların, Molokanların; Avusturya'da Nazarenlerin; İsveç, İsviçre ve Almanya'da Evangelistlerin[1] yaptıkları gibi, her türlü işkenceye katlanmayı yeğlemektedirler. Yönetim de bunu bilmekte, o olmaksızın hâkimiyetini sürdüremeyeceği genel kilise aldatmacasının çocukluktan itibaren tüm çocuklara uygulanmasına azamî dikkati göstermekte, hiç kimsenin bundan kaçabilmesine olanak vermemekte, bu konuyu her şeyden fazla dikkat ve korkuyla izlemektedir. Yönetim her şeye, ayyaşlığa, fuhşa izin vermekte, (ayyaşlık ve fuhşa yalnızca izin vermemekte, teşvik de etmektedir, zira ayyaşlık ve fuhuş da insanı aptallaştırır) ancak insanların bu aldatmacadan kurtulmasına ve başkalarını da kurtarmasına tüm gücüyle karşı çıkmaktadır.

Rus yönetimi bu aldatmacayı özellikle acımasızca ve iki yüz-

---

* İsa'nın havarilerine ve kalabalık bir izleyici kitlesine verdiği, toplumsal hayatın temellerini oluşturması gereken, sevgi, merhamet, iyilik ve adalet gibi erdemlerle ilgili Hıristiyan ahlâk anlayışını ortaya koyan vaaz (*Matta*: 5-7; *Luka*: 6:17, 6:20-40). *–y.n.*

[1] Pasifist tarikatlar. – *ç.n.*

lülükle yürütmektedir. Yönetim bunu tüm yurttaşlarına uygulamakta, çocuklarını küçük yaşta yalana dayalı sözde Ortodoks inancıyla vaftiz etmekte, aksi takdirde cezalandırmakla tehdit etmektedir. Çocuklar vaftiz edildiklerinde, yani Ortodoks sayıldıklarında da, yönetim, istemleri dışında vaftiz edildikleri bu inancı tartışmayı ağır cezalarla korkutarak yasaklamaktadır. Kişiler bunu tartıştıklarında, tıpkı bu inançtan geri adım attıklarında ya da başka bir inancı kabul ettiklerinde olduğu gibi, cezalandırılmaktadırlar. Aslında, tüm Rusların Ortodoksluğa inandığı söylenemez. Onlar da inanıp inanmadıklarını bilmemektedirler, çünkü daha çok küçük yaşta bu dine yönlendirilmişlerdir. Zorla kabul ettirilen bu inanca, cezalandırılma korkusuyla bağlı kalmaktadırlar. Tüm Rus insanı Ortodokslukla birlikte ikiyüzlü bir aldatmacaya yakalanmıştır.

Sahip olduğu güçten yararlanan yönetim, bu aldatmacayı oluşturmakta ve desteklemekte, bu aldatmaca da, yine aynı biçimde, onun hâkimiyetini desteklemektedir.

Bu nedenle de, insanların tüm bu felâketlerden kurtulmasının tek çâresi, yönetimin kendilerine telkin ettiği bu yalana dayalı inançtan kurtulmaları, bu gerçekdışı inancın kendilerinden gizlemeye çalıştığı gerçek Hıristiyan öğretisini benimsemelerindedir. Bu gerçek Hıristiyanlık öğretisi, İsa'nın da belirttiği gibi, çok basit, net ve herkesin anlayabileceği bir öğretidir. Ancak bu basitlik ve anlaşılabilirlik, insanın, hepimizin eğitildiği ve bize Tanrı gerçeği olarak gösterilen bu yalandan kurtulması durumunda olasıdır.

Gereksiz şeylerle dolu bir kaba gerekli bir şeyi dökmek olmaz. Öncelikle ondaki gereksiz şeyleri boşaltmak gerekir. Aynı şey, gerçek Hıristiyanlık öğretisi için de geçerlidir. Öncelikle anlaşılması gereken, Tanrı'nın sözde 6000 yıl önce nasıl dünyayı ya-

rattığı, Âdem'in nasıl günah işlediği, insan türünün nasıl oluştuğu, ve Tanrı'nın oğlu ve Tanrı'nın bir bakireden doğduktan sonra nasıl dünyaya geldiği ve günahlarını ödediğine ilişkin öykülerin, Mukaddes kitapta ve İncil'de anlatılan tüm masalların, kutsal kişilerin yaşamlarına, mucizelerine ve güçlerine ilişkin hikâyelerin, gerçekte boş Musevî inançlarıyla ruhbanların aldatmacalarının karışımından başka bir şey olmadığıdır. Ancak tüm bu aldatmacalardan arınmış bir insan, İsa'nın hiçbir yorum gerektirmeyen, anlaşılmaması olanaksız, basit ve net öğretisini anlayabilir ve kavrayabilir.

Bu öğreti, ne dünyanın başlangıcından ne de sonundan, ne Tanrı'dan ne de O'nun düşüncelerinden, genelde de bilemeyeceğimiz ve bilmemiz gerekmeyen şeylere ilişkin bir şeylerden söz eder. Onun sözünü ettiği, yalnızca insanın kurtulabilmesi için ne yapması gerektiği, yani doğumundan ölümüne kadar bu yaşamı en uygun biçimde nasıl yaşayacağıdır. Bunun için yalnızca insanlara, onların bize davranmalarını istediğimiz gibi davranmamız yeterlidir. İsa'nın tüm yasa ve kehânetleri bu kuraldadır. Bu biçimde davranmamız için ne ikonlara, ne güçlere, ne kilise zorunluluklarına, ne rahiplere ne kutsal kişiler üzerine yazılmış öykülere, ne akait yazarlarına, ne de hükümetlere gereksinimiz vardır; tam tersine, bunların hepsinden tam anlamıyla kurtulmamız gerekmektedir. Zira, insanlara onların sana davranmalarını istediğin gibi davranabilmek, ancak din adamlarının tek gerçek olarak göstermeye çalıştıkları bu masallardan arınmış, kendisini, başka insanlara emrettikleri gibi davranacağı vaadiyle bağlamamış insan için mümkündür. Ancak o zaman insan kendi istediklerini ya da başkalarının emrettiklerini değil, Tanrı'nın buyruğunu yerine getirecek konumda olabilir.

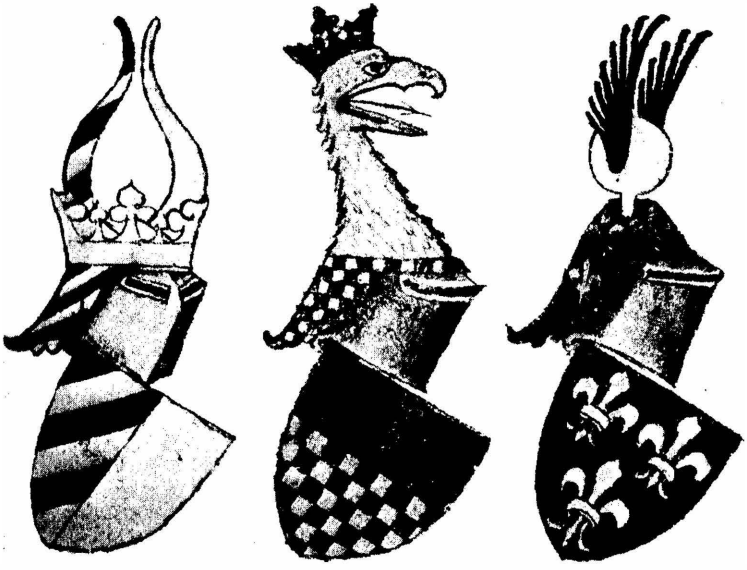
Tanrı'nın buyruğu ise, savaşmamız ve zayıflara acı çektirme-

miz değil, tüm insanları kardeşimiz olarak kabul etmemiz ve birbirimize yardımcı olmamızdır.

İşte bunlar, mektubunuzun bende çağrıştırdığı düşüncelerdir. Bu düşünceler sizi meşgul eden soruların açıklanmasına yardımcı olabilirse çok sevinirim.

tarihsiz.

İSVEÇLİLERE MEKTUP

İSVEÇLİLERE MEKTUP[1]

Sayın baylar!

Güzel mektubunuzda sözünü ettiğiniz, genel bir silâhsızlanmaya, her bir bireyin askerliği reddetmesi yoluyla en kolay ve kesin bir biçimde ulaşılabileceği konusundaki düşünceniz çok doğrudur. Hattâ ben bunun, askerî çevrelerin neden olduğu, giderek güçlenen dehşet verici felâketlerden insanlığın kurtuluşu için tek yol olduğunu düşünüyorum. Ancak, askerlik görevini reddeden kişilere, bu görevin yerine toplumsal çalışma yaptırılması düşüncesinin, Çarın önerisi üzerine toplanacak olan konferansta incelenmesi yaklaşımınız bana çok yanlış görünüyor. Bunun nedeni, bu konferansın, barışa ulaşmayı amaçlamayan ikiyüzlü bir girişimden başka bir şey olmayıp, ilerici insanların artık görmeye başla-

[1] Bu konferansın hazırlandığı sırada, birkaç İsveçli L. N. Tolstoy'a, içeriği bu yanıtta bulunan bir mektup göndermişlerdi.

dıkları gibi, tam tersine, genel barışın bu tek çözümünün insanlardan gizlenmesi amacını güdeceğidir.

Konferansın amacının, silâhsızlanma olmasa bile silâhlanmaya kısıtlama getirme olacağı söyleniyor. Bu konferansta hükümet temsilcilerinin silâh güçlerini daha fazla büyütmeme konusunda anlaşacakları var sayılıyor. Eğer bu böyleyse, akla ister istemez, o anda daha zayıf durumda olan devletlerin temsilcilerinin konferans sırasında nasıl davranacakları sorusu geliyor. Bu durumdaki devletlerin gelecekte de komşularından daha zayıf konumda kalmayı kabul edeceklerini sanmıyorum. Eğer konferansta alınan kararların geçerliliğine kesin olarak inanır ve böyle zayıf bir durumda kalmayı kabul ederlerse, daha da zayıf konuma gelmeleri ve ordu için hiç harcama yapmamaları olasılık dâhilindedir.

Konferansın amacı devletlerin güçlerini eşit konuma getirmeleri olacaksa ve bu konu üzerinde durulacaksa, böyle olasılık dışı bir eşitliğe ulaşılabilecek olsa bile, ister istemez şu sorun ortaya çıkacaktır: Neden devletler şu andaki silâhlanma konumunda kalmak zorundalar da daha aşağı düzeyde silâhlanmıyorlar? Neden, örneğin Almanya, Fransa, Rusya birer milyon yerine, diyelim ki, beşer yüz bin, onar bin, ya da yalnızca biner askere sahip olmasın?

Azaltmak olasıysa, neden asgarîye indirilmesin ve nihayet, ordular yerine neden Davut ve Golyat gibi yiğit birer savaşçı ortaya çıkartılarak, uluslararası bir sorun, kazanana göre çözümlenmesin?

Devletlerarasındaki sorunların tahkim kurulunca çözüleceği söyleniyor. Ancak, bu sorunları hükümet temsilcileri yerine halk temsilcilerinin çözümlemesinden söz edilmiyor ve bu yüzden de bu çözümlerin doğru olacağının hiçbir garantisi yoktur. Bu kuru-

lun kararlarını kim uygulayacaktır? Ordular. Kimin orduları? Tüm büyük devletlerin. Ancak bu devletlerin gücü eşit midir? Örneğin kıta üzerinde kim, var sayalım, Almanya, Fransa ve Rusya ittifakına karşı bir kararı uygulayabilecektir? Ya da kim, denizlerde İngiltere, Amerika ve Fransa'nın çıkarlarına karşı bir karar alabilecektir? Tahkim kurulunun devletlerin güç kullanmasına karşı kararları, askerî güç kullanılarak uygulanacak, kısıtlanması gereken şey, kısıtlama aracı olacaktır. Kuşu yakalamak için onu harekete geçirmek gerek.

Sivastopol kuşatması sırasında bir gün garnizon komutanı Saken'in yâverlerinin odasında otururken antreye cesaretiyle ünlü, biraz tuhaf, aynı zamanda da o dönemde Avrupa'nın önde gelen satranç oyuncularından olan prens S.S. Urusov'un girdiğini anımsıyorum. Generalle bir işi olduğunu söyledi, yâver de onu generalin odasına götürdü. On dakika sonra Urusov önümüzden hoşnut kalmamış bir yüz ifadesiyle geçti. Onu geçiren yâver bulunduğumuz yere döndü ve gülerek, Urusov'un generale hangi konu için geldiğini anlattı. Urusov, Saken'e, sık sık el değiştiren ve yüzlerce insanın yaşamına mal olan 5. tabyanın önündeki siperlerde İngilizlere bir parti satranç oynama çağrısı yapılmasını önermeye gelmişti.

Kuşkusuz, siperlerde satranç oynamak, insanları öldürmekten çok daha iyi olurdu. Ancak Saken, siperde satranç oynamanın, ancak ortaya konan koşulların yerine getirileceği konusunda tarafların karşılıklı ve tam bir güven içinde olmaları durumunda gerçekleşeceğini çok iyi bildiği için, Urusov'un önerisini kabul etmemişti. Siperlerin önünde duran askerler ve siperlere yöneltilmiş toplar bu güvenin duyulmadığını kanıtlıyordu. Her iki tarafta da asker bulunduğu sürece, konunun satrançla değil, süngülerle

çözümleneceği ortadaydı. Aynı şey, uluslararası sorunlar için de geçerlidir. Bu sorunların tahkim aracılığıyla çözülebilmesi için, devletlerin mahkeme kararlarını uygulayacakları konusunda tam bir karşılıklı güven içinde olmaları gerekir. Bu güven olduğu takdirde ordulara gerek kalmaz. Eğer ordular varsa, doğal olarak, güven de yok demektir. Ve uluslararası sorunlar, askerî güç dışında bir yolla çözümlenemez demektir. Orduların varlığı, yalnızca şimdi tüm devletlerin yaptıkları gibi, kimi Asya'da kimi Afrika'da kimi Avrupa'da olmak üzere yeni yerler ele geçirmeleri için değil, zorla ele geçirilenleri de güç kullanarak ellerinde tutmaları için de gereklidir. Güç kullanarak ele geçirmek ve elde tutmak ancak yenerek mümkündür. Kazananlar da daima büyük ordulardır. Bu nedenle bir yönetimin ordusu varsa, bu ordu olabildiğince büyük olmalıdır. Yönetimlerin yükümlülüğü de budur. Yönetim bunu gerçekleştirmezse gerekli de değildir. Bir iktidar iç yönetimde pek çok şey yapabilir: Halka özgürlük verebilir, eğitebilir, zenginleştirebilir, yollar, kanallar inşa edebilir, çölleri insan yerleşimine açabilir, toplumsal çalışma olanakları oluşturabilir; ancak bir şeyi, özellikle de konferansın gerçekleştirmek için toplandığı şeyi yapamaz, yani askerî gücü azaltamaz. Eğer konferansın amacı, son açıklamalardan anlaşıldığı üzere, insanlara acımasız görünen yok edici silâhları kullanımdan kaldırmaksa – neden bu arada da öncelikle, askerî savunmanın gerekli koşullarını oluşturan casusluk, telgrafların gizlice değiştirilmesi, mektuplara el koyma gibi tüm dehşet verici alçaklıkların da bu arada kaldırılması için çaba gösterilmesin – böyle bir yasaklama, mevcut tüm savaş araçlarını kapsamalıdır ve bu olabilecek bir şeydir. Örneğin, yaşamları için savaşanlara çatışma sırasında en duyarlı organlara temas etme yasağı getirilmelidir. Neden patlayıcı bir mermiden

kaynaklanan bir yara, ya da ölüm, hassas bir bölgeye alınan ve duyulan acının son kerteye ulaştığı basit bir kurşunun ya da bomba parçasının açtığı yaradan daha kötü olsun? Nasıl ve hangi silâhtan olursa olsun, sonuç ölümdür.

Şaşırtıcı olan, yetişkin ve ruhsal sağlıkları yerinde insanların böyle tuhaf düşünceleri nasıl ciddiyetle dile getirdikleridir.

Örneğin yaşamlarını yalana adamış diplomatlar, bu kusura öylesine alışmışlardır ki, sürekli olarak bu yoğun yalan ortamında yaşar ve çalışırlar, önerilerinin tüm anlamsızlığını ve ikiyüzlülüğünü fark edemezler; ancak nasıl olur da sıradan olmayan insanlar – Çar'a yaranmak için onun komik özelliklerini övenler değil, sıradan olmayan dürüst insanlar – bu konferansın sonucunun, I. Aleksandr'ın Kutsal İttifakı sırasında olduğu gibi, yönetimlerin yurttaşlarına aşıladıkları aldatmacanın güçlendirilmesinden başka bir şey olamayacağını göremezler?

Konferansın amacı, barışın tesisi değil, savaşın getirdiği felâketlerden kurtulmanın tek çâresinin, bireylerin askerî cinayetlere katılmayı reddetmesi olduğu gerçeğini insanlardan gizlemektir.

Bu nedenle de, konferans, bu konuyu hiçbir biçimde tartışmaya açmayacaktır.

İnançları yüzünden askerlik yükümlülüğünü reddeden kişilere, tüm yönetimler, Rus yönetiminin Duhoborlara davrandığı gibi davranacaktır. Ve zamanı geldiğinde yönetim, tüm dünyaya sözde barışsever niyetlerini açıkladığında, Rusya'nın sözde ve eylemde en barışsever olan, bu nedenle de askerliği reddeden insanlarına acı çektirdiklerini, perişan ettiklerini ve sürdüklerini herkesten gizlemeye çabalayacaklardır. Tıpkı, biraz daha yumuşak olmakla birlikte, tüm Avrupa yönetimlerinin askerlik görevini reddedenlere daha önce ve şimdi yaptıkları gibi. Avusturya, Prus-

ya, Fransa, İsveç, İsviçre ve Hollanda yönetimleri de bu konuda böyle davranmışlardır ve başka türlü de davranamazlar.

Başka türlü davranamazlar, çünkü yurttaşlarını disiplinli ordulardan oluşan bir güçle yönetiyorken bu gücü hiçbir biçimde azaltamaz, dolayısıyla da hâkimiyetlerini sıradan olmayan insanların rast gele davranışlarına bırakamazlar. Ayrıca, askerlik hizmetinin yerine başka bir hizmet yapılmasına izin verilmesi hâlinde, büyük olasılıkla, insanların büyük bölümü (kimse öldürmek ya da ölmek istemez) başka bir çalışmayı askerlik hizmeti yapmaya yeğler ve o kadar çok çalışan ve o kadar az asker kalırdı ki, işçi olarak çalışmaya zorlanacak kimse kalmazdı.

Lafazanlıkları arasında şaşkınlaşan liberaller, sosyalistler ve ilerici etkin kişiler olarak tanımlanan diğerleri, meclislerde ve toplantılardaki konuşmalarının, kurdukları sendikaların, yaptıkları grevlerin, bastırdıkları broşürlerin aslında çok önemli, bazı kişilerin askerlik yapmayı reddetmesinin ise dikkate alınmayacak kadar önemsiz olduğunu düşünebilirler; ancak yönetimler kendileri için neyin önemli neyin önemsiz olduğunu çok iyi biliyorlar. Yönetimler meclislerde her türlü liberal ve radikal konuşmalara, işçi sendikalarına ve sosyalistlerin gösterilerine seve seve izin verirler; hattâ bu tür olayların halkların dikkatini kurtuluşlarının tek asıl ve tek çâresinden kaçırdıkları için kendileri açısından yararlı olduğunu bilerek de bunlara sempati duyuyorlarmış gibi görünürler; ancak, askerlik görevinin ya da askerlik görevi karşılığında vergi ödemenin reddedilmesine (ikisi aynı şeydir) asla izin vermezler, çünkü bu tür reddetmelerin, yönetimlerin aldatmacalarını ortaya koyarak hâkimiyetlerinin dibini oyduğunu bilirler.

Yönetimler, halklarını güç kullanarak yönettikleri ve şimdi olduğu gibi yeni topraklar ele geçirmeye devam ettikleri (Filipin-

ler, Port Arthur v.b) ve ele geçirmiş olduklarını (Polonya, Alsas, Hindistan, Cezayir v.b.) elde tutmaya çalıştıkları sürece, orduları asla küçültmeyecekleri gibi, aksine sürekli büyüteceklerdir.

Bugünlerde bir Amerikan alayının İlo-İlo'ya* gitmeyi reddettiği haberi dolaşıyor. Bu haber sanki çok şaşırtıcı bir olaymış gibi nakliediliyor. Aslında şaşırılması gereken, bu tür olayların neden sürekli yinelenmediğidir. Başkalarının, genellikle de saygı duymadıkları kişilerin isteği üzerine son dönemde savaşan tüm Ruslar, Almanlar, Fransızlar, İtalyanlar ve Amerikalılar neden başka halkların insanlarını öldürmeye gidiyorlar ya da kendileri de yaralanıyor veya ölüyorlar?

Tüm bu insanların akıllarını başlarına almaları, kendilerini askere aldıkları sırada olmasa bile, son ânda, düşmanın üzerine gönderildiklerinde durmaları, silâhlarını atmaları ve karşılarındakilere de aynı şeyi yapmaları için bağırmaları çok doğal ve açık bir davranış olur.

Bu o denli basit ve doğal bir şey olurdu ki, herkes aynı biçimde davranmak zorunda kalırdı. Eğer insanlar böyle davranmıyorlarsa, bu, insanların yönetimlerine inanmalarından kaynaklanıyor. Bu yönetimler, insanları savaş için taşımakta oldukları ağır yükleri kendi iyilikleri için yüklendiklerine inandırıyorlar. Tüm yönetimler, şaşırtıcı bir küstahlıkla, insanları tüm bu savaş hazırlıklarının ve sürdürülen savaşın, barış için gerekli olduğuna inandırmışlardır ve inandırmaktadırlar. Şimdi bu ikiyüzlülük ve aldatmaca ortamında yeni bir adım atılıyor. Bu, varlıklarını sürdürmek için

* Filipinlerde bir şehir. İspanya ile Küba ve Filipinler topraklarında yaptığı 1898 savaşını kazanan ABD, bir yıl sonra da, İspanya ile savaş sırasına ittifak yaptığı Filipinli yurtseverlerce kurulan Filipinler Cumhuriyeti'ne saldırmış, adaların mutlak kontrolünü kazanmak için başlatılan ve 1913 yılına dek süren bu savaş yüz binlerce Filipinlinin hayatına mal olmuştur. – *y.n.*

orduya ve savaşa gereksinimi olan yönetimlerin, asker sayısının kısıtlanması ve savaşların ortadan kaldırılması için yapılan barış arayışlarıyla ilgilenir görüntüsü vermeleridir. Yönetimler, halkları, bireylerin kendilerini savaştan kurtarmak için kaygılanmalarına gerek olmadığına inandırmak istiyorlar. Aynı yönetimler, barış konferanslarında, önce orduların küçültüleceğini daha sonra da tamamen ortadan kalkacağını öne sürüyorlar. Bu doğru değildir.

Ordunun küçültülmesi ve ortadan kaldırılması, yönetimin iradesiyle değil, yalnızca iradesine karşı olabilir. Ordunun küçültülmesi ve ortadan kaldırılması, ancak insanlar yönetimlere güvenmekten vazgeçtiklerinde ve onları sersemleştiren felâketlerden kurtuluşu aradıklarında mümkündür. Ve insanlar, bu kurtuluşu, diplomatların karmaşık ve ince manevralarında değil, her insan için zorunlu olan, tüm dinsel öğretilerde ve her bir insanın yüreğinde yazılan, 'kendine yapılmasını istemediğin şeyi başkasına yapma ve yakınlarını öldürme' yasasını yerine getirmekte aramalıdırlar.

Orduların küçültülmesi, sonra da ortadan kaldırılması, ancak kamuoyunun korkudan ya da çıkarları için özgürlüklerini satan ve asker adı taşıyan katillerin safına katılanları kınamasıyla mümkün olabilir; kamuoyu, şimdi adları bilinmeyen, uğradıkları tüm baskı ve acılara karşın, özgürlüklerini başkalarının eline bırakarak cinayet silâhı olmayı kabul etmedikleri için suçlanan kişileri ise insanlığın ilerici savaşçıları ve erdemli kişiler olarak ilân etmelidir. Ancak o zaman, ordular önce küçülecek daha sonra da yok olacak, insanlığın yaşamında yeni bir dönem başlayacaktır.

Ve bu yakın zamanda olacaktır.

İşte bu nedenle, askerliği reddetmenin büyük bir önemi olduğu, bu reddedişlerin insanları savaşın felâketlerinden kurtaracağı

yolundaki düşünceniz çok doğru, ancak bu düşüncenizin konferansı etkileyebileceği görüşünüz çok yanlıştır. Konferans, yalnızca halkların gözünü kurtuluş ve özgürlüğün tek çâresinden uzak tutabilir.

Moskova, Ocak 1899